

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Raport końcowy

Lokalne Partnerstwo Wodne

Powiatu Sępoleńskiego

Krajeński Park Krajobrazowy - Jezioro Diabelskie (fot. M. Łebek)

KUJAWSKO - POMORSKI
OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
w Minikowie

Zatwierdził: dr Ryszard Zarudzki, Dyrektor KPODR w Minikowie

Nadzór i koordynacja prac: Małgorzata Kończ, Wojewódzki Koordynator ds. Wody

Opracowanie/moderator: Ekspert ds. Obszarów Wiejskich Zenon Lewandowski

---

Nasze doradztwo - Twoje korzyści

Minikowo, grudzień 2020 r.

Spis treści

1. Wstęp	4
1) skład instytucjonalny i osobowy LPW Powiatu Sępoleńskiego	7
2) opis zakresu kompetencji wszystkich instytucji mających wpływ na gospodarkę wodną	9
2. Charakterystyka regionu	12
1) lokalizacja – województwo, powiat, gminy	12
2) informacje o przynależności do zlewni rzeki i zasobach wodnych terenu	15
3) ogólny opis obszaru, udział lasów i obszarów przyrodniczo chronionych (parki narodowe, krajobrazowe, natura 2000)	17
4) udział rolnictwa i innych dziedzin w gospodarce powiatu	21
5) charakterystyka rolnictwa (produkcja zwierzęca i roślinna)	23
6) główne uprawy na terenie powiatu	25
7) warunki glebowe (rodzaj gleby, klasa gleby)	26
8) informacje o występowaniu suszy	28
9) dane o opadach	30
3. Zasoby i stan infrastruktury wodnej	31
4. Nawadnianie na danym terenie- stan obecny	34
5. Funkcjonowanie spółek wodnych na obszarze powiatu.	35
6. Ocena potrzeb inwestycyjnych oraz zmian organizacyjno-prawnych w celu pozyskania niezbędnych ilości wody dla rolnictwa (w skali powiatu)	39
1) potrzeby inwestycyjne spółek wodnych	39
2) analiza problemów i propozycje rozwiązań w zakresie gospodarki wodnej w powiecie	43
7. Oszacowanie potrzeb związanych z wiedzą i informacją na temat racjonalnej gospodarki wodą i doradztwem „wodnym”	46
1) zapotrzebowanie na usługi doradcze (zakres doradztwa i forma);	46
2) zapotrzebowanie na informację i promocję w zakresie gospodarki wodą, jej wykorzystania, gospodarowania, oszczędzania.	48
8. Działalność Lokalnego Partnerstwa ds. Wody w przyszłości	49
1) funkcjonowanie LPW w kolejnych latach	49
2) skład partnerstwa - interesariusze	51
3) oczekiwania w stosunku do przyszłych kompetencji LPW	51
4) źródła finansowania LPW	53
5) umocowania prawne LPW	53
6) inne uwagi dotyczące partnerstwa	54
9. Podsumowanie	56
1) wnioski ze spotkań i odpowiedzi uzyskanych w ankietach	56
2) rekomendacje dla MRiRW;	57
3) plan działań na przyszłość	58
Lista załączników do raportu:	61
Załącznik nr 1. Regulamin Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego	62

Załącznik nr 2. Kwestionariusz ankiety – Gminne Spółki Wodne	67
Załącznik nr 3. Inwestycje proponowane przez Gminne Spółki Wodne i samorządy z terenu powiatu sępoleńskiego (wyciąg z ankiet)	68
Załącznik nr 4. Problemy i propozycje rozwiązań zgłoszone przez Gminne Spółki Wodne i samorządy z terenu powiatu sępoleńskiego (wyciąg z ankiet)	73
Uwaga: Załącznik nr 5. Charakterystyka regionu - oprac. dr Tadeusz Sobczyński, znajduje się w osobnym pliku.....	83

1. Wstęp

INFORMACJA O PROJEKCIE „WSPARCIE DLA TWORZENIA LOKALNYCH PARTNERSTW ds. WODY (skrót informacji CDR Brwinów, opublikowanej 22 czerwca 2020 r.)

Przygotowanie polskiego rolnictwa na trwające zmiany klimatyczne jest zadaniem niezwykle potrzebnym i wymagającym zaangażowania nie tylko administracji wszystkich szczebli, ale przede wszystkim samych użytkowników wód, których decyzje bezpośrednio wpływają na ilość i jakość wody w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Wstępne wnioski wykazały potrzebę wzmocnienia koordynacji działań pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu zasobami wody na obszarach wiejskich na poziomie regionalnym i lokalnym. Poprawa koordynacji w tym zakresie jest warunkiem podstawowym efektywnego wdrażania polityk publicznych, łagodzenia problemu dostępu do wody dla rolnictwa i mieszkańców obszarów wiejskich.

Żeby móc zdiagnozować stan gospodarki wodnej i móc podjąć działania mające na celu wypracowanie metod racjonalnej gospodarki wodnej, wszyscy zarządzający wodą na danym obszarze i korzystający z wód muszą nawiązać współpracę i wspólnie działać na rzecz zrównoważonej gospodarki wodnej.

Cel ogólny

Celem ogólnym operacji „Wsparcie dla tworzenia Lokalnych partnerstw ds. Wody” jest z jednej strony stworzenie pierwszej w Polsce sieci współpracy między lokalnym społeczeństwem w zakresie gospodarki wodnej, natomiast z drugiej strony innowacyjne wsparcie działań LPW przez utworzenie Zespołu eksperckiego, w skład którego wchodziłoby m.in. przedstawiciele nauki, których zadaniem byłoby opracowanie zasad powstawania LPW, wsparcie w ramach szkoleń oraz wypracowanie raportu końcowego z działań grupy pilotażowej ze wskazaniem innowacyjnych rozwiązań pozwalających na racjonalną gospodarkę wodą w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Cele szczegółowe operacji

- 1. Aktywizacja i integracja środowisk lokalnych poprzez wzajemne poznanie zakresów działania i potrzeb,*
- 2. Diagnoza sytuacji w zakresie zarządzania zasobami wody pod kątem potrzeb rolnictwa i mieszkańców obszarów wiejskich,*
- 3. Wypracowanie wspólnych rozwiązań na rzecz poprawy szeroko pojętej gospodarki wodnej w rolnictwie i na obszarach wiejskich,*
- 4. Wypracowanie propozycji co do przyszłych ram prawno-organizacyjnych działania struktur LPW, o tych samych zadaniach na terenie całego kraju,*
- 5. Przygotowanie raportu diagnostycznego dotyczącego obszaru powiatu.*

Zamierzone efekty realizacji projektu

- 1) Zaktywizowanie społeczności lokalnych do podejmowania wspólnych działań na rzecz zrównoważonej gospodarki wodą i ograniczenia zanieczyszczeń wody.*
- 2) Zdiagnozowanie zasobów 16 powiatów oraz przeanalizowanie głównych problemów związanych z wodą na tych obszarach. Zebranie od członków nowo utworzonych LPW propozycji rozwiązań, które będą podstawą do przedstawienia rekomendacji i wypracowania modelu funkcjonowania przyszłych LPW na terenie całego kraju.*

Założenia metodyczne dotyczące cyklu warsztatów tworzenia LPW

Odnosząc się do definicji istniejących w literaturze ***„partnerstwo lokalne to platforma współpracy pomiędzy różnorodnymi partnerami, którzy wspólnie w sposób systematyczny, trwały i z wykorzystaniem innowacyjnych metod oraz środków planują, projektują, wdrażają i realizują określone działania i inicjatywy, których celem jest rozwój lokalnego środowiska społeczno – gospodarczego i budowa tożsamości lokalnej wśród członków danej społeczności”*** (Red. Sobolewski Antoni, Przez współpracę do sukcesu. Partnerstwo lokalne na rynku pracy, Departament rynku pracy, Warszawa, 2007, s. 10).

Wg dostępnych w Internecie opracowań, partnerstwa mogą występować na różnych poziomach stopnia sformalizowania, w zależności od rodzaju prowadzonych działań oraz gotowości poszczególnych partnerów. W odniesieniu do formy funkcjonowania partnerstw wyodrębnia się partnerstwa nieformalne, partnerstwa formalne – nieposiadające osobowości prawnej (np. partnerstwa związane porozumieniem o współpracy) oraz partnerstwa formalne posiadające osobowość prawną (np. zrzeszone w postaci stowarzyszenia).

U podstaw zastosowanego podejścia warsztatowego, leży przekonanie, że tworzenie partnerstwa, rozumianego jako realna współpraca wielu podmiotów, jest procesem społecznym, a nie jednorazową decyzją urzędników. Aby umowy partnerskie nie były tylko zapisanym papierem, trzeba wykreować sytuację, w której to konkretni ludzie decydują się współpracować z innymi konkretnymi ludźmi. Aby tak się stało, konieczne jest przeprowadzenie procesu, w którym to ludzie (a nie instytucje) będą mogli się poznać, zrozumieć punkt widzenia przyszłego partnera, ustalić wspólne cele i określić granice wspólnej aktywności.

Cykl spotkań warsztatowych pozwala na spokojną refleksję pomiędzy spotkaniami, konsultacje w swoim środowisku i weryfikację uwarunkowań prawnych. Dla uniknięcia sytuacji, w których różnice interesów doprowadzą do zerwania inicjatywy, ważne jest jasne zdefiniowanie celów partnerstwa i określenie obszaru jego aktywności. Te dwa elementy nie mogą naruszać kluczowych interesów i podważać pozycji któregośkolwiek z partnerów. Ustanowienie partnerstwa powinno zakończyć się przyjęciem planu działania i wyłonieniem liderów, którzy będą się czuli odpowiedzialni za kontynuowanie i rozwój inicjatywy partnerskiej w lokalnym środowisku.

W trakcie realizacji cyklu spotkań warsztatowych, uznano za pożądane zaangażowanie uczestników także pomiędzy spotkaniami. W tym celu głównych partnerów poproszono o wypełnienie kwestionariuszy ankiet i zgłoszenie na piśmie swoich propozycji dotyczących aktywności partnerstwa lub jego organizacji. Informacje i opinie wyrażone w ankietach wykorzystano w niniejszym raporcie (kwestionariusz ankiet skierowanej do GSW w załączniku nr 2).

Poważnym utrudnieniem dla prowadzonego procesu stały się ograniczenia lub wręcz zakazy organizowania bezpośrednich spotkań (COVID-19). W związku z tym procedura tworzenia partnerstwa była kontynuowana w formie spotkań online na platformie TEAMS.

Dla zrealizowania celu jakim była praktyczna organizacja partnerstwa z udziałem jak najszerzej grupy zainteresowanych (nie tylko uczestników warsztatów), przyjęto „zdalną” formułę utworzenia Partnerstwa wg następującej procedury:

1. Utworzenie spośród uczestników warsztatów **grupy roboczej**, która zaprosi do udziału w Partnerstwie szerokie grono potencjalnych partnerów, jako inicjatywa oddolna, lokalna.
2. Wybór jednego z partnerów jako **Sekretariatu Partnerstwa** z uwagi na brak osobowości prawnej LPW.
3. Ustalenie listy osób i podmiotów zaproszonych do Partnerstwa wg kryteriów ustalonych w projekcie Regulaminu.
4. Przygotowanie pisma zapraszającego w imieniu uczestników warsztatów i dołączenie do niego projektu **Regulaminu Partnerstwa i Deklaracji Współpracy**.
5. Odesłanie **Deklaracji Współpracy** przez osoby zaproszone do Partnerstwa w ustalonym terminie, będzie podstawą do ustalenia listy założycieli. Ustalenie listy założycieli na określony dzień uznaje się za formalny akt utworzenia partnerstwa.

Poważnym problemem okazała się kwestia reprezentowania instytucji samorządowych w LPW. Osoby pracujące w urzędach gminy i starostwie, aby w pełni reprezentować swoją instytucję powinny uzyskać stosowną uchwałę rady gminy lub rady powiatu. Jednak z uwagi na brak osobowości prawnej Partnerstwa byłoby to niemożliwe. Dodatkowym utrudnieniem jest stosunkowo długa procedura uzyskiwania stosownej uchwały rad gminy i powiatu – konieczne jest „przejsie” takiej uchwały przez właściwe komisje i przegłosowanie na posiedzeniu całej rady. Problem ten, na wstępnym etapie organizowania Partnerstwa, rozwiązano poprzez wprowadzenie takiej formuły, w której członkiem Partnerstwa jest osoba fizyczna, ale z racji swojego zakresu pracy jest kompetentna do udziału w Partnerstwie.

Stan organizacyjny LPW Powiatu Sępoleńskiego

Inicjatywa utworzenia lokalnego partnerstwa na rzecz wody powiatu sępoleńskiego, jest obecnie w początkowej fazie podejmowania aktywności (grudzień 2020 r.). Przyjęto, że nadrzędnym celem Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego [LPWPS] będzie podjęcie wspólnych działań w zakresie szeroko pojętej racjonalnej gospodarki wodą. LPW będzie działać na rzecz wzmocnienia koordynacji działań pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu zasobami wody. Uznano, że poprawa koordynacji w tym zakresie jest warunkiem łagodzenia problemu dostępu do wody dla rolnictwa i mieszkańców obszarów wiejskich.

W wyniku kilku spotkań prowadzonych w ramach pilotażowego projektu „Wsparcie dla tworzenia lokalnych partnerstw ds. wody”, prowadzonego przez KPODR Minikowo, opracowano wstępną koncepcję funkcjonowania LPW. Jest ona zawarta w załączonym projekcie „Regulaminu Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego” (zał. nr 1). Aktem powołującym LPW było złożenie „Deklaracji współpracy” przez zainteresowane osoby. W spotkaniach uczestniczyło łącznie 20 osób, a deklaracje złożyło 21 osób.

Uczestnicy spotkań wypracowali projekt Regulaminu, który będzie mógł być zmieniony i uzupełniany w miarę rozwoju działalności LPW. Przyjęto założenie, że Partnerstwo będzie miało charakter dobrowolnego porozumienia, działającego na zasadach przyjętych

demokratycznie przez równorzędnych partnerów i opisanych w Regulaminie. Na wczesnym etapie nie przewiduje się utworzenia odrębnego podmiotu prawnego rejestrowanego w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Aby zapewnić jak największą reprezentatywność LPW, formalnie do udziału w Partnerstwie zaproszono kluczowych liderów środowisk lokalnych, działających nie tylko w ramach spółek wodnych i innych stowarzyszeń, ale także reprezentujących podmioty prywatne, instytucje samorządowe i administrację rządową.

1) skład instytucjonalny i osobowy LPW Powiatu Sępoleńskiego

Do czasu utworzenia LPW powołano Grupę Roboczą w składzie¹:

1. Nadleśnictwo Runowo
2. GSW Sośno
3. Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim
4. Urząd Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie
5. Krajeński Park Krajobrazowy
6. Gminna Spółka Wodna Więcbork
7. Urząd Miasta i Gminy Więcbork
8. Kujawsko Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie - Dyrektor

Na podstawie zasad wypracowanych podczas warsztatów i zapisanych w Regulaminie LPWPS Grupa Robocza zaprosiła do udziału w Partnerstwie następujące instytucje:

1. Gminna Spółka Wodna w Sępólnie Krajeńskim
2. Gminna Spółka Wodna w Kamieniu Krajeńskim
3. Gminna Spółka Wodna w Więcborku
4. Gminna Spółka Wodna w Sośnie
5. PGW Wody Polskie – RZGW w Bydgoszczy
6. PGW Wody Polskie – RZGW w Gdańsku
7. Krajeński Park Krajobrazowy
8. Nadleśnictwo Runowo
9. Nadleśnictwo Lutówko
10. Powiat Sępoleński
11. Gmina Sośno
12. Miasto i Gmina Więcbork
13. Miasto i Gmina Sępólno Krajeńskie
14. Miasto i Gmina Kamień Krajeński
15. Polski Związek Wędkarski
16. Instytut Technologiczno- Przyrodniczy
17. LGD Nasza Krajna
18. LGR Nasza Krajna i Pałuki
19. KPODR Minikowo
20. Rada Powiatowa Kujawsko-Pomorskiej Izby Rolniczej
21. Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Sypniewie
22. Gminny Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Sępólnie Krajeńskim

---

¹ Ze względu na ochronę danych osobowych nie podajemy imion i nazwisk członków Grupy Roboczej. Podajemy jedynie instytucje, z których wyłoniono konkretnych przedstawicieli.

Zgodnie z przyjętymi wcześniej założeniami, ustalono, że podpisanie Deklaracji współpracy i złożenie jej w formie papierowej lub przesłanie wersji zeskanowanej drogą mailową na adres mailowy KPODR w terminie do 04.12.2020 r. będzie aktem utworzenia Partnerstwa. Wszyscy, którzy złożyli Deklarację Współpracy do tego dnia stali się członkami założycielami Partnerstwa.

Na dzień 04.12.2020 r. partnerstwo utworzyły następujące osoby²:

1. Przewodniczący Zarządu, Gminna Spółka Wodna w Sępólnie Krajeńskim
2. Kierownik, Gminna Spółka Wodna w Sępólnie Krajeńskim
3. Pełnomocnik Zarządu, Gminna Spółka Wodna w Kamieniu Krajeńskim
4. Pełnomocnik Zarządu, Gminna Spółka Wodna w Więcborku
5. Przewodniczący GSW, Gminna Spółka Wodna w Sośnie
6. Dyrektor Zarządu Zlewni w Chojnicach, RZGW w Gdańsku, PGW WP
7. Dyrektor, Krajeński Park Krajobrazowy
8. Nadleśniczy, Nadleśnictwo Runowo
9. Nadleśniczy, Nadleśnictwo Lutówko
10. Z-ca Burmistrza Sępólna Krajeńskiego
11. Kierownik Referatu Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Dróg Urzędu Miasta w Więcborku
12. Burmistrz Więcborka
13. Burmistrz Kamienia Krajeńskiego
14. Podinspektor, Urząd Gminy Sośno
15. Dyrektor Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska, Starostwa Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim
16. Przewodniczący Rady Powiatowej Kujawsko-Pomorskiej Izby Rolniczej
17. Prezes Zarządu, Gminny Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Sępólnie Krajeńskim
18. Adiunkt, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, UMK w Toruniu
19. Z-ca Dyrektora OT Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Bydgoszczy, Radny Sejmiku Województwa
20. Z-ca Dyrektora Wydziału Infrastruktury i Rolnictwa, Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy
21. Kierownik Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Sępólnie Krajeńskim, KPODR Minikowo

Pierwsze walne zebranie członków Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego, w wersji ONLINE, odbyło się w dniu 22.12.2020 r. Organizatorem spotkania był KPODR Minikowo. Z uwagi na ograniczenia dotyczące organizacji spotkań związanych z pandemią COVID 19, przeprowadzono pierwsze zebranie członków Partnerstwa w formie ONLINE. Przyjęty Regulamin przewiduje taką możliwość. Zgodnie z Regulaminem LPWPS członkowie Partnerstwa dokonali demokratycznego wyboru liderów Partnerstwa i podjęli inne uchwały dotyczące jego działalności.

---

² Ze względu na ochronę danych osobowych nie podajemy imion i nazwisk członków partnerstwa. Podajemy jedynie instytucje, z których wyłoniono konkretnych członków i ewentualnie pełnione funkcje.

Członkami Rady Partnerstwa zostali³:

1. Gminna Spółka Wodna w Sępólnie Krajeńskim
2. Gmina Więcbork
3. Gminna Spółka Wodna w Sośnie
4. Nadleśnictwo Runowo
5. Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim
6. Krajeński Park Krajobrazowy

Na Przewodniczącego Rady zgłoszono p. Andrzeja Basińskiego i p. Kamila Walenciuka – wyboru przewodniczącego Rada dokona na swoim I spotkaniu w styczniu 2021 r. Rolę sekretariatu Partnerstwa przyjęło Starostwo Powiatowe w Sępólnie Krajeńskim.

Na spotkaniu podjęto uchwały dotyczące planu działań i postulatów LPW, a mianowicie:

1. Ramowy plan działania Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego na rok 2021.
2. Propozycje rozwiązań problemów w zakresie gospodarki wodnej, zidentyfikowanych w powiecie sępoleńskim.
3. Propozycje priorytetowych kierunków działań inwestycyjnych w zakresie gospodarki wodnej na terenie powiatu sępoleńskiego.

Uwaga: Treść uchwał omówiono w kolejnych rozdziałach.

2) opis zakresu kompetencji wszystkich instytucji mających wpływ na gospodarkę wodną

Na mocy Art. 14. Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są:

- 1) minister właściwy do spraw gospodarki wodnej;
- 2) minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej;
- 3) Prezes Wód Polskich;
- 4) dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich;
- 5) dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich;
- 6) kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich;
- 7) dyrektor urzędu morskiego;
- 8) wojewoda;
- 9) starosta;
- 10) wójt, burmistrz lub prezydent miasta

1. **Spółki Wodne** zajmują się utrzymaniem urządzeń melioracyjnych na terenach należących do swoich członków zlokalizowanych w obrębie jednej gminy. W ramach prac zleconych wykonują także inne roboty na urządzeniach wodnych należących do samorządów gminnych i PGW Wody Polskie. Z racji wykonywanych zadań są upoważnione do zbierania składek od swoich członków. Świadczenia na rzecz GSW powinny być regulowane także

---

³ Ze względu na ochronę danych osobowych nie podajemy imion i nazwisk członków Rady Partnerstwa. Podajemy jedynie instytucje, z których wyłoniono konkretnych członków Rady Partnerstwa.

przez użytkowników gruntów korzystających z infrastruktury utrzymywanej przez GSW. Spółki wodne mogą otrzymywać dotacje z budżetu państwa i środków samorządów terytorialnych. Spółki mogą prowadzić działalność gospodarczą, z której zyski mogą być przeznaczone wyłącznie na cele statutowe spółki wodnej. W ramach działalności gospodarczej spółki realizują zlecenia od innych podmiotów w tym samorządów.

2. **Wojewoda Kujawsko-Pomorski** udziela dotacji zgodnie z art. Art. 443. Prawa wodnego „1. *Spółki wodne mogą korzystać z pomocy finansowej państwa udzielanej w formie dotacji podmiotowej z budżetu państwa przeznaczonej na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód i urządzeń wodnych, z wyłączeniem zadań, na realizację których została udzielona inna dotacja.*”
3. **Urząd Marszałkowski w Toruniu**, podobnie jak samorządy gminne i powiatowe udziela dotacji zgodnie z art. Art. 443. Prawa wodnego „2. *Spółki wodne mogą korzystać z pomocy finansowej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych oraz na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji.*”
4. **Starostwo Powiatowe** w niewielkim stopniu jest właścicielem urządzeń wodnych (głównie przepusty drogowe i rowy przydrożne). Starostwo zarządza tymi urządzeniami tak aby były w pełnej sprawności. Starostwo wspiera GSW w realizacji ich zadań udzielając im dotacji w trybie konkursowym. W obecnym systemie prawnym Starostwo Powiatowe sprawuje nadzór nad spółkami wodnymi, które składają co roku sprawozdania ze swojej działalności (organizacyjne i finansowe). Zgodnie z Art. 462 Prawa wodnego: „1. *Nadzór i kontrolę nad działalnością spółki wodnej sprawuje właściwy miejscowo starosta.* 2. *Zarząd przedkłada staroście uchwały organów spółki wodnej w terminie 7 dni od dnia ich podjęcia.* 3. *Uchwały organów spółki wodnej sprzeczne z prawem lub statutem są nieważne.*”
5. **Samorządy Gminne** są właścicielem części urządzeń składających się na infrastrukturę wodną na terenie swojego terytorium. Są to rowy w pasie drogowym, przepusty, mosty, niektóre zbiorniki wodne. Jako właściciele tych urządzeń są zobowiązani do utrzymywania ich w dobrym stanie technicznym. Samorządy gminne współpracują w szerokim zakresie z GSW. W wielu przypadkach udzielają GSW dotacji na utrzymanie urządzeń należących do GSW, lub zlecają prace na własnych urządzeniach wodnych i drogowych. Często siedziby zarządów GSW znajdują się w budynkach urzędów gmin.
6. **Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie** jest od 1 stycznia 2018 roku głównym podmiotem odpowiedzialnym za krajową gospodarkę wodną (źródło: <https://www.kzgw.gov.pl/index.php/pl/homepage/informacje-ogolne>).

W Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie na wszystkich szczeblach struktury działają trzy podstawowe pionery merytoryczne:

- Pion ochrony przed powodzią i suszą,
- Pion usług wodnych,
- Pion zarządzania środowiskiem wodnym.

Pion ochrony przed powodzią i suszą zajmuje się wszystkimi sprawami związanymi z tymi zjawiskami: planowaniem, przygotowaniem projektów i realizacją inwestycji oraz utrzymaniem i eksploatacją obiektów hydrotechnicznych. Pion prowadzi też sprawy

związane z zapewnieniem wody na potrzeby rolnictwa oraz sprawy związane z monitorowaniem sytuacji hydrologicznej i sytuacjami kryzysowymi.

Pion usług wodnych zajmuje się wszystkimi sprawami związanymi z użytkownikami wód, przede wszystkim wydawaniem zgód wodnoprawnych, naliczaniem opłat za usługi wodne, kontrolą gospodarowania wodami, współpracą z różnymi użytkownikami wód, m.in. w sprawach dotyczących żeglugi śródlądowej, energetyki, przemysłu, turystyki i rekreacji.

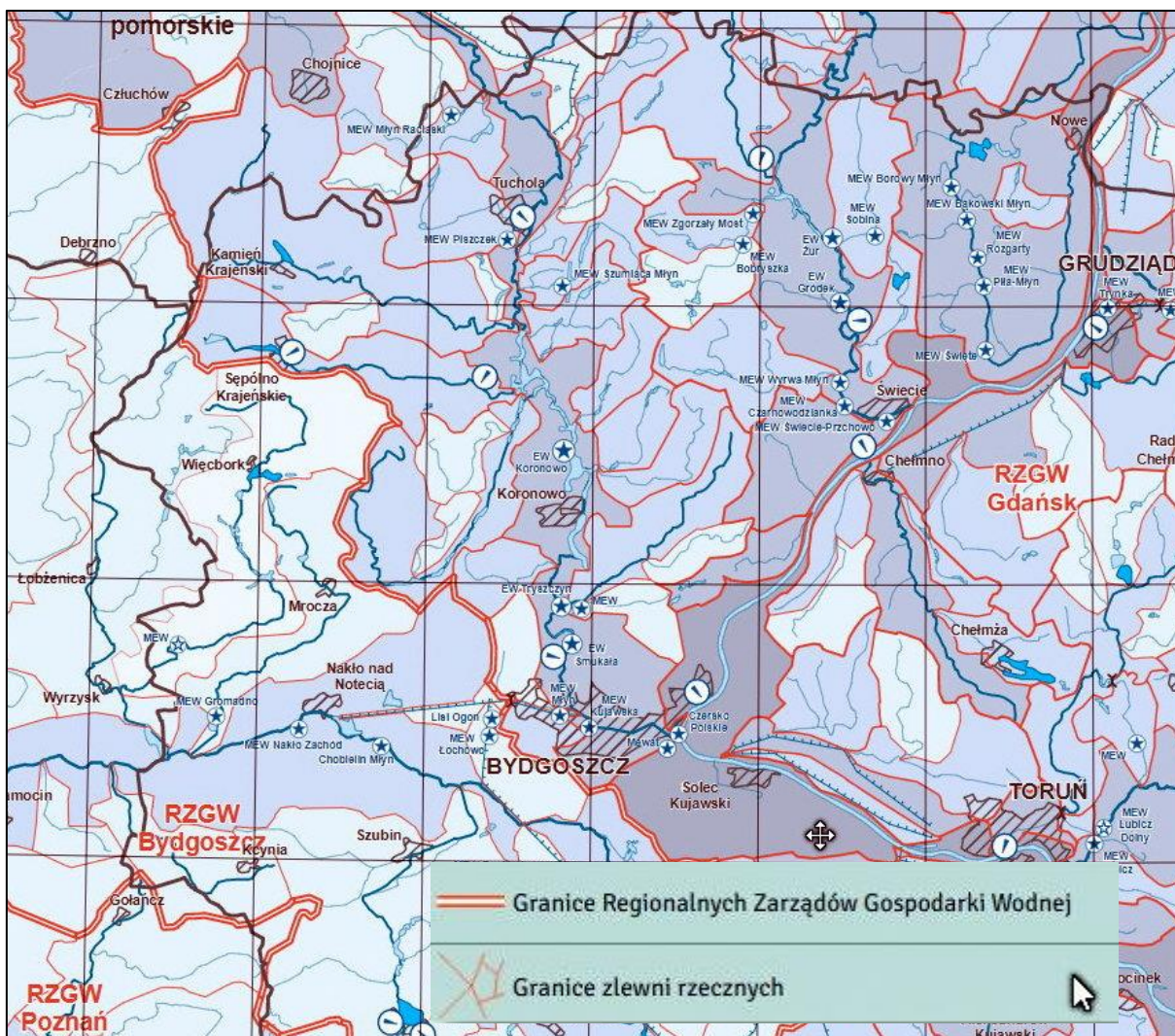
Pion zarządzania środowiskiem wodnym zajmuje się sprawami związanymi przede wszystkim z wdrażaniem dyrektyw unijnych, takich jak tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna, dyrektywa w zakresie ochrony wód morskich, dyrektywa w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych czy Dyrektywa Azotanowa. Ponadto pion prowadzi sprawy związane z obszarami chronionymi, takimi jak NATURA 2000. Również w tym pionie prowadzony jest System Informatyczny Gospodarki Wodnej.

Zadania Wód Polskich wykonywane przez **Regionalne zarządy gospodarki wodnej**, to m.in. postępowanie w sprawach zgód wodnoprawnych, w sprawach dotyczących decyzji określających warunki dopuszczalności wprowadzania wód i ścieków, zakazu podejmowania niektórych działań na obszarach wód lub szczególnego zagrożenia powodzią, ochrona ludności i mienia przed powodzią, wykonywanie urządzeń melioracji wodnych, ustalanie wysokości części opłaty melioracyjnej, korekta wysokości opłaty melioracyjnej za niewykonywanie obowiązku utrzymywania urządzeń melioracji wodnych oraz wezwanie do usunięcia zaniedbań w zakresie gospodarki wodnej.

Nadzory wodne m.in. prowadzą sprawy dotyczące zgłoszeń wodnoprawnych, realizują i współdziałają w realizacji działań służących prowadzeniu zrównoważonego gospodarowania wodami, utrzymują i eksploatują urządzenia wodne będące własnością Skarbu Państwa, zapewniają należyty stan techniczny, obsługi i bezpieczeństwa budowli hydrotechnicznych będących własnością Skarbu Państwa.

Obszar powiatu sępoleńskiego znajdują się na terenie działania RZGW Gdańsk i RZGW Bydgoszcz. Podział obszaru powiatu pomiędzy RZGW Gdańsk i RZGW Bydgoszcz zilustrowano na rys.1. Cieki wodne na obszarze powiatu są zarządzane przez Zarząd Zlewni w Chojnicach i Zarząd Zlewni w Inowrocławiu.

Na obszarze swojego działania, urządzeniami wodnymi zarządzają także Lasy Państwowe wykonując funkcje właścicielskie Skarbu Państwa. Wpływ na gospodarkę wodą na terenie powiatu sępoleńskiego ma także, w ramach swoich uprawnień, Krajeński Park Krajobrazowy.

Rys. 1. Mapa obszarów działania RZGW i zlewnie rzeczne
 Źródło: <http://atlas.kujawsko-pomorskie.pl/maps/app/map#>

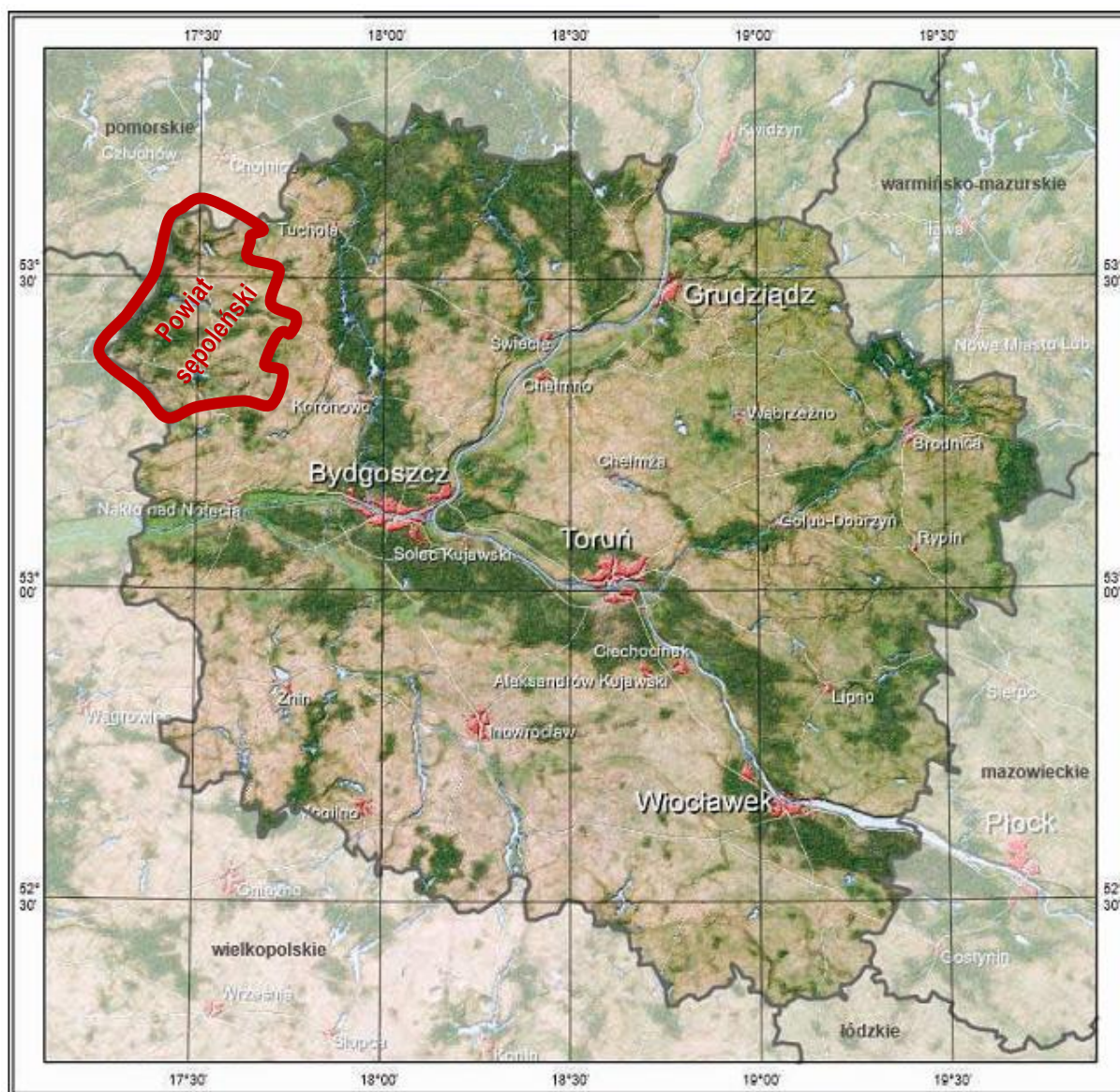
2. Charakterystyka regionu

oprac. dr Tadeusz Sobczyński KPODR (wersja skrócona, całość w załączniku nr 5)

1) lokalizacja – województwo, powiat, gminy

Siedzibą powiatu jest Sępólno Krajeńskie. Powiat składa się z 4 gmin, w tym 3 miejsko-wiejskich: Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie i Więcbork oraz wiejskiej: Sośno. Powiat położony jest w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Najdalej na zachód położony punkt gminy Więcbork jest zarazem najdalej wysuniętym punktem województwa (rys. 2).

Rys. 2. Mapa województwa kujawsko-pomorskiego z zaznaczoną lokalizacją powiatu sępoleńskiego **Źródło:** Zaznaczenie własne z wykorzystaniem: [https:// atlas.kujawsko-pomorskie.pl](https://atlas.kujawsko-pomorskie.pl).

Powiat zajmuje powierzchnię 791 km² i jest zamieszkiwany przez 41-42 tys. osób. Liczba mieszkańców w ostatnim ćwierćwieczu praktycznie nie zmienia się. Dwie gminy wyraźnie większe (Sępólno Krajeńskie i Więcbork) charakteryzują się ponad dwukrotnie większą liczbą ludności od dwóch gmin mniejszych (Kamień Krajeński i Sośno). 42,5% mieszkańców powiatu zamieszkuje miasta.

Gminy tworzące powiat charakteryzują się wieloma podobieństwami w zakresie cech opisujących stan rozwoju społeczno-gospodarczego. Silnym czynnikiem jednoczącym społeczność powiatu jest jej przynależność do regionu historycznego i kulturowego Krajny, w którego wschodniej części leży powiat. Wewnętrzne powiązania funkcjonalno-przestrzenne umacnianie są także przez fakt położenia od ponad 50 lat, wszystkich gmin obecnego powiatu w ramach tej samej jednostki podziału terytorialnego.

Powierzchnia powiatu stanowi 4,4% ogólnej powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego, a ludność - 1,98%. Wśród 379 polskich powiatów, powiat sępoleński należy do

najmniejszych pod względem liczby mieszkańców (zajmuje 347 pozycję), natomiast pod względem zajmowanej powierzchni lokuje się w połowie stawki powiatów.

Spośród 4 gmin powiatu, zarówno pod względem liczby mieszkańców, jak i powierzchni, wyróżniają się 2 gminy: Sępólno Krajeńskie, koncentrujące 39% ogółu mieszkańców i zajmujące 29% powierzchni powiatu oraz Więcbork, skupiający 32% mieszkańców i zajmujący 30% powierzchni ogólnej. Siedziby tych gmin stanowią również główne ośrodki obsługi mieszkańców i działalności gospodarczych.

Cechą charakterystyczną powiatu są bardzo niskie wskaźniki gęstości zaludnienia – sytuują one gminy powiatu wśród obszarów o najsłabszym zaludnieniu w województwie.

W strukturze użytkowania gruntów na terenie powiatu dominują użytki rolne zajmujące 65% ogólnej powierzchni powiatu (grunty orne stanowią prawie 57% ogólnej powierzchni, łąki i pastwiska 8,5%). Lasy i grunty leśne zajmują 24,2%, a pozostałe grunty (grunty zabudowane, pod wodami, pod drogami, itp.) - 10,4% powierzchni ogólnej (**tab. 1, tab. 2**).

Tab. 1. Udział gmin w powierzchni gruntów ogółem w gospodarstwach rolniczych powiatu sępoleńskiego

Jednostka terytorialna (gmina)	Grunty ogółem	W tym:		
		użytki rolne ogółem	las i grunty leśne	pozostałe grunty
Kamień Krajeński [%]	21,28	21,76	20,81	14,42
Sępólno Krajeńskie [%]	26,11	25,45	30,00	33,67
Sośno [%]	25,21	26,04	14,50	18,95
Więcbork [%]	27,40	26,75	34,69	32,96
Powiat sępoleński [%]	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS.

Udział trzech gmin w powierzchni użytków rolnych jest zbliżony (25-27%), nieznacznie mniejszy jest udział gminy Kamień Krajeński (22%). Największy udział w powierzchni upraw trwałych oraz trwałych użytków zielonych (łąk i pastwisk) mają w powiecie gminy Sępólno Krajeńskie i Więcbork (**tab. 1, tab. 2**).

Tab. 2. Udział gmin w powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolniczych powiatu sępoleńskiego

Jedn. terytorialna (gmina)	Użytki rolne ogółem	Użytki rolne w dobrej kulturze	Pod zassie- wami	Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	Uprawy trwałe	Sady ogółem	Ogrody przydo- mowe	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe	Pozostałe użytki rolne
Kamień Krajeński	21,76	21,87	22,88	19,18	12,90	19,03	44,93	12,57	21,70	13,16
Sępólno Krajeńskie	25,45	25,21	24,41	24,52	32,43	18,79	14,53	32,41	26,19	44,82
Sośno	26,04	26,18	27,37	26,71	24,72	34,66	16,37	17,67	17,96	15,19
Więcbork	26,75	26,75	25,34	29,59	29,95	27,52	24,17	37,35	34,15	26,83
Pow. Sępoleński [%]	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS.

W powiecie sępoleńskim 85% powierzchni użytków rolnych jest pod zasiewami. Trwałe użytki zielone zajmują powierzchnię 12%, z tego 9% to łąki trwałe, a 3% to pastwiska trwałe.

Pozostałe grupy użytków (pozostałe – zabudowane i pod drogami oraz wodami, grunty ugorowane, uprawy trwałe, sady i ogrody przydomowe) zajmują po mniej niż 1% powierzchni. Gospodarstwa powiatu sępoleńskiego wyróżniają się względnie dużą przeciętną powierzchnią obszarową (ponad 24 ha).

2) informacje o przynależności do zlewni rzeki i zasobach wodnych terenu

Pod względem fizyczno-geograficznym, cały powiat sępoleński położony jest w obszarze mezoregionu Pojezierza Krajeńskiego, wchodzącego w skład makroregionu Pojezierzy Południowopomorskich. Krajobraz powiatu jest silnie zróżnicowany, co jest konsekwencją jego młodoglacjalnej genezy. Rzeźbę terenu, ukształtowaną w czasie ostatniego zlodowacenia, około 16,5 tys. lat temu, tworzą zarówno formy akumulacyjne (czyli formy powstałe z odkładania materiału skalnego), jak i erozyjnej (czyli formy powstałe z jego wynoszenia) działalności glacialnej (czyli działalności lądolodu) i fluwioglacjalnej (czyli wód powstałych z topnienia lądolodu).

Powiat sępoleński należy na terenie województwa do tych obszarów, gdzie rzeźba terenu jest szczególnie atrakcyjna – cechuje się dużym urozmaicheniem i bogactwem form. Trzeba jednak stwierdzić, że występują tu spore zróżnicowania – powiat mimo, że nie należy do jednostek dużych, rozciąga się południkowo na długości prawie 40 km, a równoleżnikowo – na ok. 35 km, a rozpiętość ta jest wystarczająca dla powstania zróżnicowań.

Najpowszechniej występującą na terenie powiatu formą morfologiczną są płaskie i faliste równiny morenowe pokrywające zdecydowaną większość powierzchni wszystkich gmin. Na północy powiatu przeważa wysokość bezwzględna około 140 m npm (lokalnie nawet ponad 150 m npm), w części środkowej 130 - 140 m npm, a w części południowej około 130 m npm. W części zachodniej i południowo-zachodniej dominują równiny sandrowe, w znacznej mierze zalesione. W okolicach Więcborka, głównie na wschód od miasta (w kierunku Sośna i Wąwelna) rzeźba ma charakter pagórkowaty (wysokości przekraczają 140 m npm); podobne urozmaichenie krajobrazu notuje się na północ od Kamienia Krajeńskiego, gdzie wyniesienia morenowe kształtują tzw. Góry Obkaskie z najwyższą na terenie województwa wysokością bezwzględną (188,9 m npm).

W części południowo-wschodniej (pogranicze gmin Sośno i Koronowo) obserwuje się większe nagromadzenie kemów. Innym skupiskiem tych form jest na terenie powiatu okolica miejscowości Nowy Dwór - Wysoka. Wysokości bezwzględne dochodzą tu do 148 m npm. W części środkowo-wschodniej powiatu (okolice Sośna, Szynwałda, Niechorza) dodatkowym urozmaicheniem rzeźby są wały ozów. Opisane powyżej formy są genetycznie związane z tzw. subfazą (postojem czoła lądolodu) krajeńską.

Główne formy erozyjne to doliny rzek, przede wszystkim Sępolenki i Kamionki. Biegną one równoleżnikowo i zwłaszcza dolina Sępolenki poniżej Sępólna (na wschód od miasta) charakteryzuje się dosyć stromymi zboczami (w okolicach jeziora Niechorz różnica wysokości na stosunkowo krótkim odcinku wynosi około 40 m). Mniejsze rynny i dolinki cieków występują też w północno-wschodniej części powiatu. Charakterystyczną formą dosyć powszechną na terenie powiatu, są równiny o genezie organicznej - powstałe z zarastania jezior. Duże powierzchnie przez nie zajmowane obserwuje się głównie na wschód, północ i północny-wschód od Więcborka, ale także w okolicach Sośna i Tonina, w okolicach Zakrzewka, a w północnej części powiatu na wschód od Kamienia, w dolinie Kamionki. W okolicach miejscowości Szynwałd - Wysoka obniżenie takie nosi nazwę „łåk mazurskich” i ma dużą wartość ekologiczną jako ostoja ptactwa.

Sąsiedztwo opisywanych równin organicznych z wyniesieniami morenowymi, ozami i kemami, dodatkowo wzmacnia odczucie dużego zróżnicowania rzeźby terenu (dosyć duże wysokości względne).

Konsekwencją genezy form jest ich litologia, a tym samym charakter pokrywy glebowej. Gleby wykształcone na sandrach to przede wszystkim niezbyt przydatne dla rolnictwa gleby rdzawe i bielicoziemne. Obserwuje się je głównie w części zachodniej i południowej powiatu. Gleby powstałe na równinie morenowej to przede wszystkim gleby brunatne (w części centralnej) i płowe (centralna i północna część powiatu). W części wschodniej na terenach o większej wilgotności, dosyć duże są kompleksy gleb organicznych.

Przez teren powiatu biegnie dział wodny I-rzędu oddzielający dorzecza Wisły i Odry. W dorzeczu Odry położona jest gmina Więcbork, zachodnia część gminy Sośno oraz południowa (na południe od Sępolenki), mniejsza część gminy Sępólno. W dorzeczu Wisły leży gmina Kamień, większa część gminy Sępólno oraz wschodnia część gminy Sośno. Głównymi rzekami w dorzeczu Wisły są Kamionka i Sępolenka, w dorzeczu Odry - Łobzonka i Orli.

Okolo 40% powierzchni powiatu odwadnianych jest przez Łobzonkę (Łobzonkę; ogólna długość rzeki 72 km, pow. dorzecza 986 km²), stanowiącą zachodnią granicę powiatu w gminie Sępólno i częściowo Więcbork, przy czym część powiatu należy do bezpośredniej zlewni tej rzeki, a część za pośrednictwem dopływu Łobzonki - Orli (całkowita długość 58 km, pow. dorzecza 325 km²). Północna część powiatu leży w zlewni Kamionki (długość 61 km, pow. dorzecza 496 km²), która w gminie Kamień stanowi zachodnią granicę powiatu, natomiast środkowa (głównie w gminie Sępólno) przez Sępolenkę (Sępolnę; dł. ogólna 42 km, pow. dorzecza 196 km²). Południowo-wschodnia część gminy Sośno odwadniana jest przez mniejsze cieki wpadające do rynny jezior Byszewskich.

Powiat należy do obszarów o relatywnie dużym wskaźniku jeziorności. W gminach Więcbork i Sępólno jest ona oceniana na około 3-4% powierzchni ogólnej gmin, w gminie Kamień na około 2-3%, a gmina Sośno lokowana jest w grupie gmin o jeziorności poniżej 1%. Łączna liczba jezior na terenie powiatu wynosi 63 (nazwanych 55). Na terenie gminy Więcbork jezior jest 31, w gminie Sępólno 17, w gminie Kamień - 12, w gminie Sośno - 3. Jezioro Więcborskie zaliczane jest do największych (7 pozycja) na terenie województwa pod względem objętości, która wynosi około 16,2 mln m³. Pomijając jezioro Stryjewe, tylko w części położone na terenie powiatu, 4 jeziora liczą ponad 140 ha, a łącznie 23 jeziora ponad 20 ha.

Swoistą ciekawostką jest fakt bardzo wysokiej retencyjności jezior w zlewni górnej Orli (północna część gminy Więcbork). Na obszarze 86 km², liczba jezior jest tak duża, że wskaźnik jeziorności sięga 7%, natomiast ich objętość tak duża, że woda, którą gromadzą, mogłaby przykryć obszar zlewni na grubość 45 cm. Obydwa wskaźniki lokują ten obszar na 3 miejscu wśród zlewni w województwie.

Północną część powiatu, w gminie Kamień, na północny-wschód od miasta Kamień, obejmuje w niewielkim zasięgu, położony w większości na terenie powiatu chojnickiego, główny zbiornik wód podziemnych pn. „Zbiornik międzymorenowy Ogorzeliny” w utworach czwartorzędowych. Zaliczany jest do obszarów wysokiej ochrony (OWO). Ogólna pow. zbiornika wynosi 354 km², średnia głębokość ujęć 20 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne - 20 tys. m³ na dobę.

Tab. 3. Jeziora powiatu sępoleńskiego o powierzchni pow. 20 ha

nazwa	gmina	powierzchnia wg Instytutu Rybactwa Śródlądowego	objętość	głębokość max
Więcborskie	Więcbork	194,0	16206,2	18,5
Mochel	Kamień	172,2	11886	12,8
Sępoleńskie	Sępólno	157,5	7501,6	10,9
Stryjowo*	Więcbork	151,2	11313,8	16,4
Lutowskie	Sępólno	143,2	5492,3	12,1
Juchacz	Sępólno	68,5	b.d.	b.d.
Zakrzewskie	Więcbork	66,2	2574,9	7,5
Czarmuńskie	Więcbork	61,6	1642,6	6,0
Runowskie Duże	Więcbork	53,9	1274,0	4,3
Zamarte	Kamień	53,5	2915,9	10,4
Rościmińskie Duże	Więcbork	47,3	4462,0	23,6
Niechorz	Sępólno	43,8	1919,8	12,3
Niwskie	Kamień	40,5	2247,1	11,8
Ostrowo	Więcbork	35,9	997,6	6,0
Radzim	Kamień	35,1	490,6	2,9
Dziedno	Sośno	34,5		
Będogskie	Więcbork	33,0	1771,2	9,5
Koniczne	Więcbork	31,5	1582,6	11,5
Mielec	Sępólno	26,6	562,7	4,6
Śmiłowskie	Więcbork	26,0	1182,4	10,8
Głęboć Duży	Więcbork	25,1	16470,0	14,0
Brzuchowo	Kamień	25,0		
Gardzinowo	Więcbork	20,5	462,0	10,4

*tylko około 60% powierzchni jeziora na terenie powiatu; dane dla całego jeziora; Źródło: A. Choiński „Katalog jezior Polski”

Zachodnią część gmin Więcbork, Sępólno i w niewielkiej części Kamień (zalesione okolice Sypniewa, Lutowa, Dąbrowy) bardzo niewielkim fragmentem obejmuje główny zbiornik wód podziemnych w utworach trzeciorzędowych, oznaczony nr 127 i określany jako „Subzbiornik Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie”. Ogólna powierzchnia zbiornika wynosi prawie 3,9 tys. km², średnia głębokość ujęcia 100 m, zaś szacunkowe zasoby dyspozycyjne 186 tys. m³ na dobę. Zbiornik ten nie jest zaliczany do systemu obszarów najwyższej ochrony (ONO), ani obszarów wysokiej ochrony (OWO).

3) ogólny opis obszaru, udział lasów i obszarów przyrodniczo chronionych (parki narodowe, krajobrazowe, natura 2000)

Powiat sępoleński jest obszarem o nieco wyższym od przeciętnej wskaźniku lesistości. W przeciwieństwie do innych powiatów o dużym zalesieniu, lasy nie tworzą tu zwartych kompleksów. Prawie 19 tys. ha zajmują na terenie powiatu lasy i grunty leśne. Wskaźnik lesistości wynosił tym samym około 23% i należał do wyższych wśród powiatów ziemskich – większy udział lasów w ogólnej powierzchni notowały jedynie powiaty: tucholski, bydgoski, świecki i toruński. Spośród gmin powiatu, największe powierzchnie leśne występują w gminie Więcbork - 6,4 tys. ha, tj. ok. 27% ogólnej powierzchni leśnej na terenie powiatu, następnie: Sępólno - 6,3 tys. ha, tj. ok. 28% ogólnej powierzchni leśnej, Kamień - 3,5 tys. ha (21%) i Sośno - 2,8 tys. ha (17%).

Największe zwarte kompleksy leśne na terenie powiatu występują w części zachodniej (wzdłuż granicy powiatu na zachód od linii Sypniewo - Lutowo - Kamień - Zamarte) i środkowej (pogranicze gmin Sępólno i Więcbork, w dolinie Sępolenki, na pld. od Więcborka, na pld. od Sośna).

W składzie gatunkowym przeważa sosna (zwłaszcza lasy na sandrach), spotykane są także lasy wielogatunkowe z dębem, grabem, bukiem i innymi gatunkami liściastymi.

Lasy na terenie powiatu znajdują się w strukturze administracyjnej Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu – w Nadleśnictwach Runowo, Lutówko i Zamrzenica.

Lokalny klimat - warunki klimatyczne obserwowane w powiecie - jest typowy dla okolicznych obszarów (północno-zachodniej części województwa) i w żaden sposób nie wpływa pozytywnie lub ograniczająco na możliwości rozwoju. Pod względem przebiegu pogody, powiat zaliczany jest do klimatycznego regionu pomorskiego (o pośrednim wpływie Bałtyku). W obszarze Krajny lato (ze średnią temp. lipca pow. 18 st. C) trwa od 60 do 85 dni, zima (z temp. lutego -2 do -3 st. C) trwa od 70 do 90 dni, pokrywa śnieżna zalega około 60 - 70 dni.

Powiat sępoleński charakteryzuje się dużym udziałem powierzchni chronionych oraz występowaniem kilku form ochrony przyrody. Łącznie powierzchnie chronione zajmują prawie 61,4 tys. ha, co stanowi 77,6% powierzchni ogólnej i wskaźnik ten jest zdecydowanie najwyższy wśród powiatów ziemskich. Dla porównania, powiat tucholski, który jest często utożsamiany z dużymi powierzchniami chronionymi ze względu na położenie w Borach Tucholskich, notuje wskaźnik równy zaledwie 64%, a spośród pozostałych powiatów jedynie w brodnickim udział ten przekracza 50% (55%). Powierzchnia zajmowana na terenie powiatu przez Krajeński Park Krajobrazowy stanowi aż 27% całej powierzchni zajmowanej na terenie województwa przez tę formę ochrony. Najwyższą, pod względem prawnym, formą ochrony na terenie powiatu, jest 5 rezerwatów:

- a) Buczyzna - powierzchnia całkowita 20,01 ha, Gmina Sępólno Krajeńskie, Nadleśnictwo Lutówko, typ rezerwatu: leśny, cel ochrony: żyzna buczyna niżowa z licznymi gatunkami chronionymi (115 gatunków roślin naczyniowych).
- b) Dęby Krajeńskie - powierzchnia całkowita 45,83 ha, Gmina Sępólno Krajeńskie, Nadleśnictwo Lutówko, typ rezerwatu: leśny, cel ochrony: zespół lasu dębowo-grabowego z licznymi, chronionymi gatunkami roślin
- c) Gaj Krajeński - powierzchnia całkowita: 10,27 ha, Gmina Sępólno Krajeńskie, Nadleśnictwo Runowo, typ rezerwatu: leśny, cel ochrony: drzewostan bukowy na siedlisku grądowym, z charakterystycznym runem.
- d) Lutowo - powierzchnia całkowita: 19,39 ha, Gmina Sępólno Krajeńskie, Nadleśnictwo Runowo, typ rezerwatu: leśny, cel ochrony: fragment boru bagiennego.
- e) Wąwelno - powierzchnia całkowita: 4,72 ha, Gmina: Sośno, Nadleśnictwo Runowo, typ rezerwatu: leśny, cel ochrony: las liściasty z wiekowymi okazami dębu, jesionu, buku i stanowiskiem brekinii.

Wielkopowierzchniową formą ochrony przyrody jednoznacznie utożsamianą z powiatem sępoleńskim i z rejonem Krajny, jest Krajeński Park Krajobrazowy. Powstał w 1998 roku na mocy Rozporządzenia Wojewody Bydgoskiego. Siedzibą Parku jest Więcbork. Główną ideą Parku jest poza działalnością wynikającą z obowiązków ochrony przyrody, promocja walorów krajobrazu i tradycji kulturowych Krajny. Park jest pierwszą na terenie województwa jednostką tego typu, powołaną z inicjatywy lokalnej społeczności. W Rozporządzeniu, na mocy którego powstał Park, zawarto główne cele, jakie przez władzami Parku stawiają samorządy terytorialne:

- a) ochronę zachowanych naturalnych ekosystemów stanowiących źródła dla 9 rzek,
- b) przeciwdziałanie erozji na wzgórzach morenowych oraz stepowienia terenu, poprzez zapobieganie nieuzasadnionym naruszeniom powierzchni ziemi i właściwą gospodarkę zadrzewieniową,

- c) pomoc samorządom w zakresie ochrony gleb, wód, stosowania bezpiecznych środków ochrony roślin i prowadzenia zdrowej żywności,
- d) prowadzenie działań promocyjnych, propagujących walory przyrodnicze, kulturowe, historyczne i krajobrazowe, zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej Regionu Krajny.

Tab. 4. Ochrona przyrody w gminach powiatu sępoleńskiego

Jednostka terytorialna	rezerwy przyrody	parki krajobrazowe razem	obszary chronionego krajobrazu	użytki ekologiczne	zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Kamień Krajeński	0	15 835,0	0	18,5	0
Sępólno Krajeńskie	95,5	22 066,0	0	214,4	264,2
Sośno	4,7	455,0	815,0	63,3	0
Więcbork	0	22 283,0	0	184,0	370,3

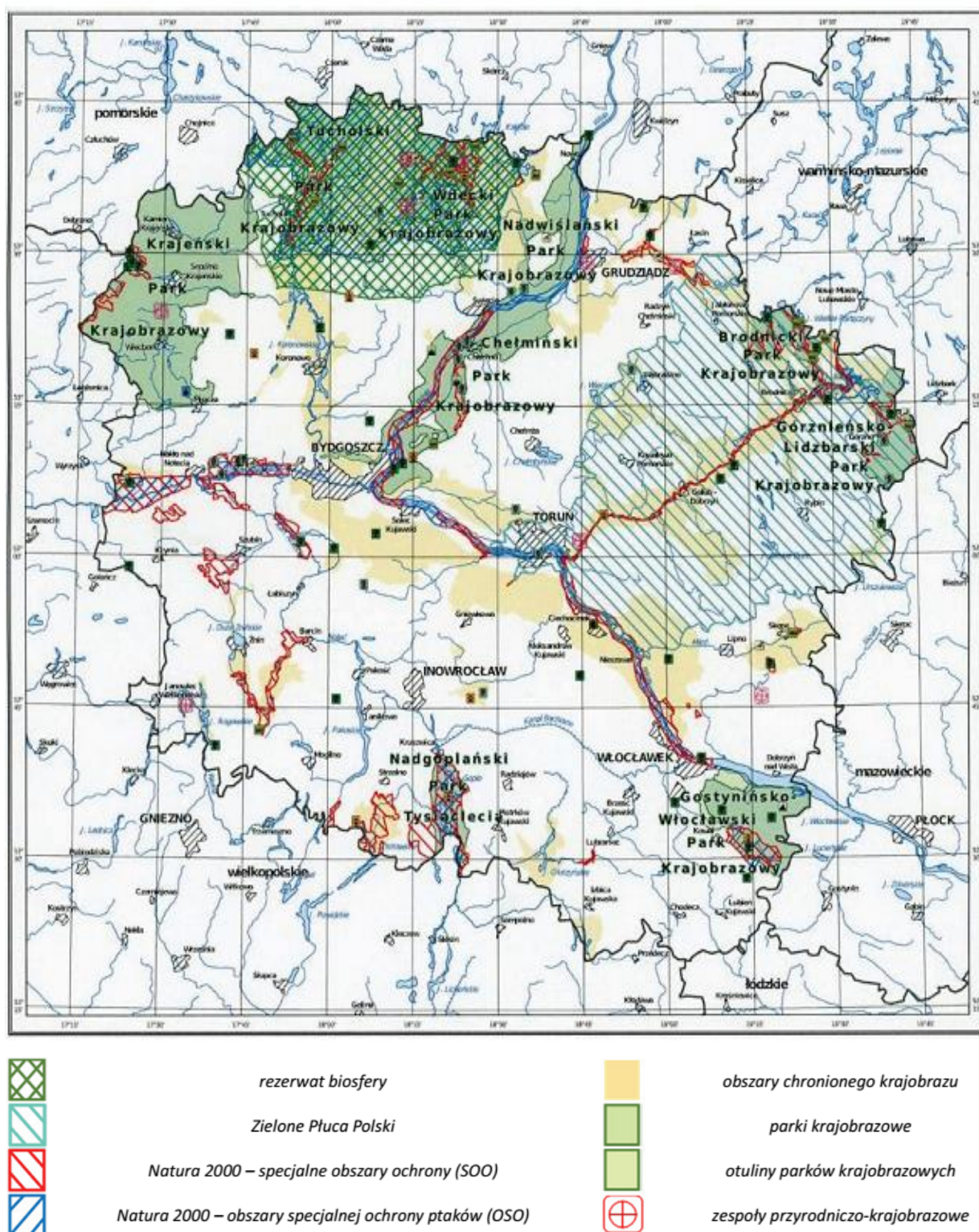
Źródło: Aktualizacja Strategii rozwoju powiatu sępoleńskiego. Diagnoza stanu rozwoju powiatu. <https://www.bip.powiat-sepolno.pl/315,strategia-rozwoju>.

Charakterystycznymi wyróżnikami Parku są:

- rolniczy charakter gmin tworzących Park i rolnicze użytkowanie większości jego powierzchni oraz stosunkowo mały stopień zalesienia (około 30%);
- zróżnicowany krajobraz młodoglacjalny, z licznymi formami erozyjnymi i akumulacyjnymi: ozami, kemami, drumlinami, rynnami, wzgórzami, sandrami;
- bogata sieć terenów podmokłych, jezior, bagien, z rozwijającymi się siedliskami lasów olsowych;
- duża liczba jezior, w tym część położona w bardzo atrakcyjnych krajobrazowo systemach rynien;
- zróżnicowany drzewostan, w tym dęby, graby, buki, lipy i klony;
- obecność 5 rezerwatów przyrody i zespołu przyrodniczo-krajobrazowego;
- obfita roślinność zielna oraz specyficzna roślinność torfowisk;
- obecność licznych gatunków zwierząt.

Obecnie powierzchnia KPK wynosi prawie 740 km². Leży w centralnej części Pojezierza Krajeńskiego, swoimi granicami obejmuje tereny następujących gmin: Więcbork, Sępólno Krajeńskie, Kamień Krajeński, Kęsowo, Mroczka i (w bardzo niewielkiej powierzchni) Sośno. W granicach KPK znajdują się lasy administrowane przez nadleśnictwa: Lutówko, Runowo, Zamrzenica. Występują tu liczne, dobrze zachowane formy morfologiczne związane z glacialnym cyklem rzeźbotwórczym, takie jak: ozy (największe nagromadzenie w województwie), drumliny, kemy, wzgórza morenowe i rynny jeziorne. Rzeźba terenu KPK jest bardzo zróżnicowana. Wzgórza morenowe osiągają znaczne wysokości (np. w okolicy Więcborka, Jastrzębia). W Parku znajduje się najwyżej położony punkt województwa kujawsko-pomorskiego (Czarna Góra w tzw. Górach Obkaskich - 189 m n.p.m.).

Rys. 3. System obszarów chronionych w województwie kujawsko-pomorskim **Źródło:** *Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej rolnictwa, obszarów wiejskich i przetwórstwa województwa kujawsko-pomorskiego*. KPODR, Minikowo-Bydgoszcz 2017-2019.

Charakterystyczną cechą obszaru jest jego położenie na głównym wododziale I-rzędu Wisły - Odry. Park ma bogatą sieć hydrograficzną. Bierze stąd początek 9 rzek, a 59 zbiorników wodnych układa się w ciągu rynnowe jezior sypniewskich, wieńborskich i sępoleńskich. Główną rzeką Parku jest Orla, która bierze początek z

rozległego torfowiska Messy. Jest to jeden z pięciu w województwie zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. W dalszym biegu Orli leży kolejne duże torfowisko, tzw. Łąki Mazurskie. Wiele dawnych bagien osuszono i zamieniono w łąki.

Jednakże z uwagi na coraz częstsze porzucanie uprawy na tych terenach rozpoczyna się sukcesja wtórna i dochodzi do wtórnego zabagnienia, a w konsekwencji - do powstawania lasów olsowych. Lesistość obszaru wynosi około 30%. Wzgórza morenowe porastają lasy grądowe. Względnie zasobne siedliska tworzą dogodne warunki do wzrostu dębów, graba, buka; domieszkę stanowi lipa drobnolistna i klony (zespół buczyny pomorskiej). W obniżeniach częste są łągi jesionowo-wiązowe. Za pomniki przyrody na terenie Parku uznano około 700 obiektów, a za użytki ekologiczne - około 80 obiektów.

Użytki ekologiczne są pozostałościami ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowisk i ich zasobów genowych. Na terenie powiatu są to: bagna, pastwiska, trzcinowiska, zabagnione łąki i pastwiska, zadrzewienia. Gminy Sępólno i Więcbork wyróżniają się bardzo dużą powierzchnią użytków ekologicznych (rys. 3).

Liczne są tu jeziora, oczka śródpolne i cierniste zarośla. Pełnią one niezwykle ważną funkcję w zachowaniu równowagi ekosystemów rolniczych, przyczyniając się do wzrostu ilości i jakości plonów. Specjalnej uwagi wymagałaby roślinność torfowisk. Należy zasygnalizować występowanie rosiczek, borówki bagiennej, modrzewnicy zwyczajnej, bagna zwyczajnego, turzycy bagiennej i żurawiny błotnej. Odrębną i ciekawą grupą roślin są porosty. Flora ich na Wysoczyźnie Krajeńskiej jest obfita, lecz słabo poznana. Ogromne bogactwo siedlisk i zróżnicowany krajobraz to doskonałe środowisko życia wielu gatunków zwierząt. Spośród ssaków żyje tu m.in. bóbr europejski, wydra, sarna, jeleń i dzik. Z ptaków spotykamy bociana czarnego, bielika, żurawia - ten ostatni niekiedy w wielkich stadach.

Na terenie gminy Sępólno znajduje się zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Messy”, będący największą spośród 5 tego typu form ochrony na terenie województwa. Został utworzony Rozporządzeniem Nr 14/97 Wojewody Bydgoskiego z dnia 14 kwietnia 1997 roku. Przedmiotem ochrony jest duży obszar torfowiska wysokiego z fragmentami lasu naturalnego: boru bagiennego i boru świeżego. Na terenie zespołu występują rzadkie i chronione gatunki roślin. Jego obszar wynosi 653,91 ha. W gminie Sośno ustanowiono Rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego Obszar Chronionego Krajobrazu Ozów Wielowickich o ogólnej powierzchni 815 ha (jest to jeden z najmniejszych OChK na terenie województwa). Cały obszar znajduje się w granicach zasięgu nadleśnictwa Runowo. Obejmuje swym zasięgiem tereny w centralnej części obrębu leśnego Sośno. Charakteryzuje się występowaniem młodego krajobrazu polodowcowego a w szczególności unikatowymi formami akumulacji fluwioglacjalnej - tzw. ozami.

4) udział rolnictwa i innych dziedzin w gospodarce powiatu

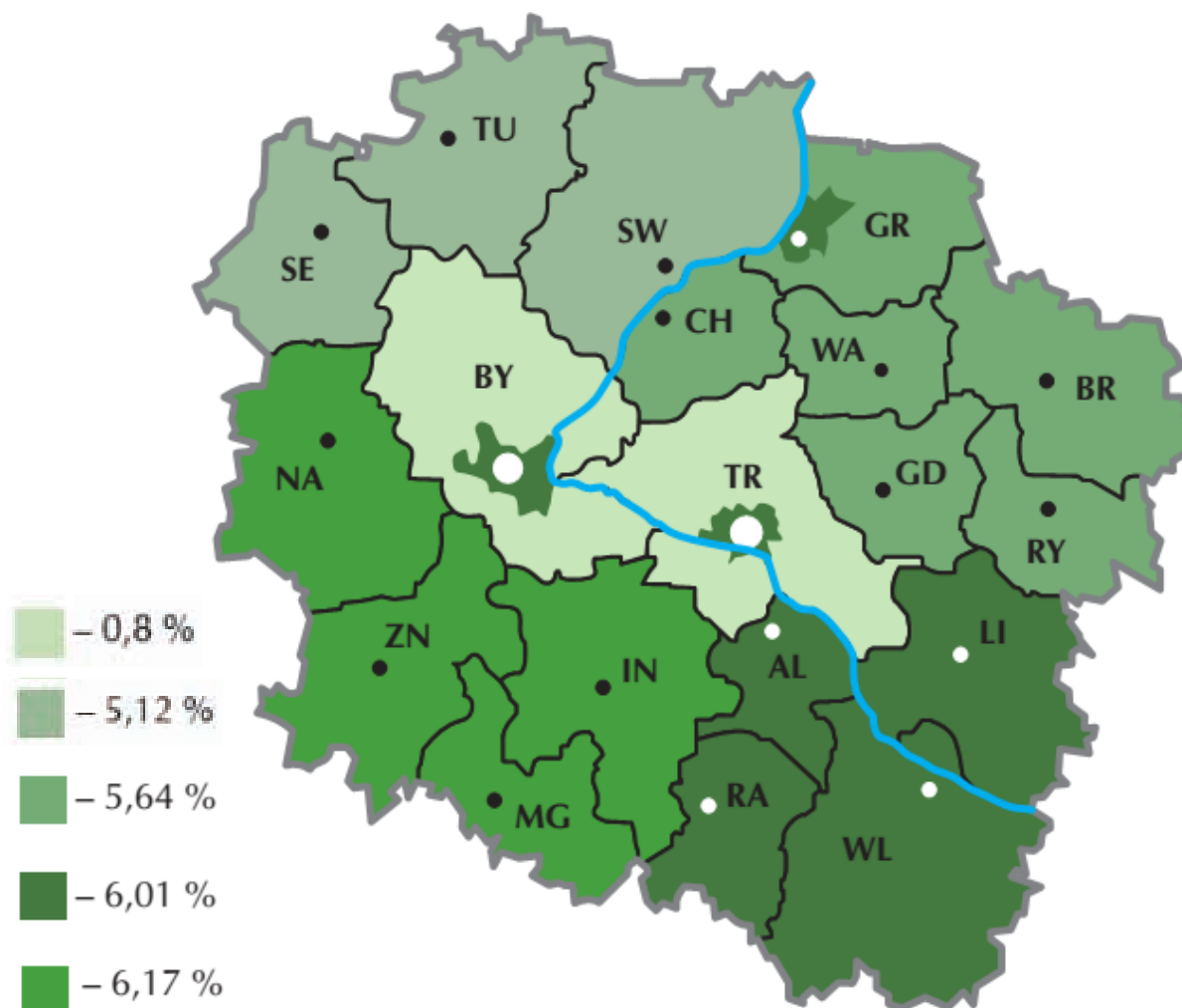
Gminy powiatu wykazują niezbyt zróżnicowany stan rozwoju przedsiębiorczości. Podstawowe różnice zaznaczają się w:

- liczbie i wskaźnikach firm w miastach i na obszarach wiejskich,
- strukturach firm wg rodzajów działalności w poszczególnych gminach.

Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., na terenie województwa kujawsko pomorskiego było 88 633 gospodarstw, a na terenie Powiatu Sępoleńskiego

funkcjonowało 2519 gospodarstw rolnych w tym: Gmina Więcbork – 731, Gmina Sępólno Krajeńskie – 697, Gmina Kamień Krajeński – 544, Gmina Sośno – 547.

Obszary wiejskie powiatu wykazują w każdej z gmin podobny wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów w odniesieniu do liczby mieszkańców (wskaźnik przedsiębiorczości), podobnie nie obserwuje się zbyt dużych różnic pomiędzy miastami powiatu. Konsekwencją tego jest, że trzy gminy miejsko-wiejskie notują zbliżony wskaźnik przedsiębiorczości i jest on wyraźnie wyższy, niż w gminie wiejskiej Sośno.

Powiaty: SE – sępoleński, TU - tucholski, SW – świecki, GR – grudziądzki, NA – nakielski, BY – bydgoski, CH – chełmiński, WA – wąbrzeski, BR – brodnicki, TR – toruński, GD – golubsko-dobrzyński, RY – rypiński, ZN – żniński, IN – inowrocławski, AL – aleksandrowski, LI – lipnowski, MG – mogileński, RA – radziejowski, WL - włocławski

Rys. 4. Udział rolnictwa, leśnictwa i rybactwa w tworzeniu wartości dodanej brutto w podregionach województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 r. **Źródło:** *Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej rolnictwa, obszarów wiejskich i przetwórstwa województwa kujawsko-pomorskiego*. KPODR, Minikowo-Bydgoszcz 2017-2019.

Na terenie powiatu aż 32% wszystkich firm działa w siedzibie powiatu, co nie jest sytuacją nietypową - w większości powiatów, właśnie miasto powiatowe zdecydowanie dominuje pod względem działalności gospodarczych. Z kolei gmina o najmniejszej liczbie - Sośno - koncentruje 9% wszystkich firm, co jest udziałem

wysokim - zazwyczaj znaczenie najmniejszych gmin w powiatach jest mniejsze lub znacznie mniejsze.

Pomimo tego, że w skład powiatu wchodzi trzy gminy miejsko-wiejskie i jedna wiejska oraz względnie dużej przeciętnej powierzchni gospodarstwa rolnego, prawdopodobnie ze względu na niską jakość gleb, udział rolnictwa, leśnictwa i rybactwa w tworzeniu wartości dodanej brutto jest względnie niski (rys. 4).

Największe udział sekcja A (rolnictwa, łowiectwa i leśnictwa) ma w gminie wiejskiej Sośno (13,6%). Dominujący udział w poszczególnych rodzajów działalności powiatu sępoleńskiego ma sekcja G (handel, naprawy) – 25-32%, sekcja F budownictwo – 11-18% oraz sekcja K obsługa nieruchomości, wynajem – 6-17%.

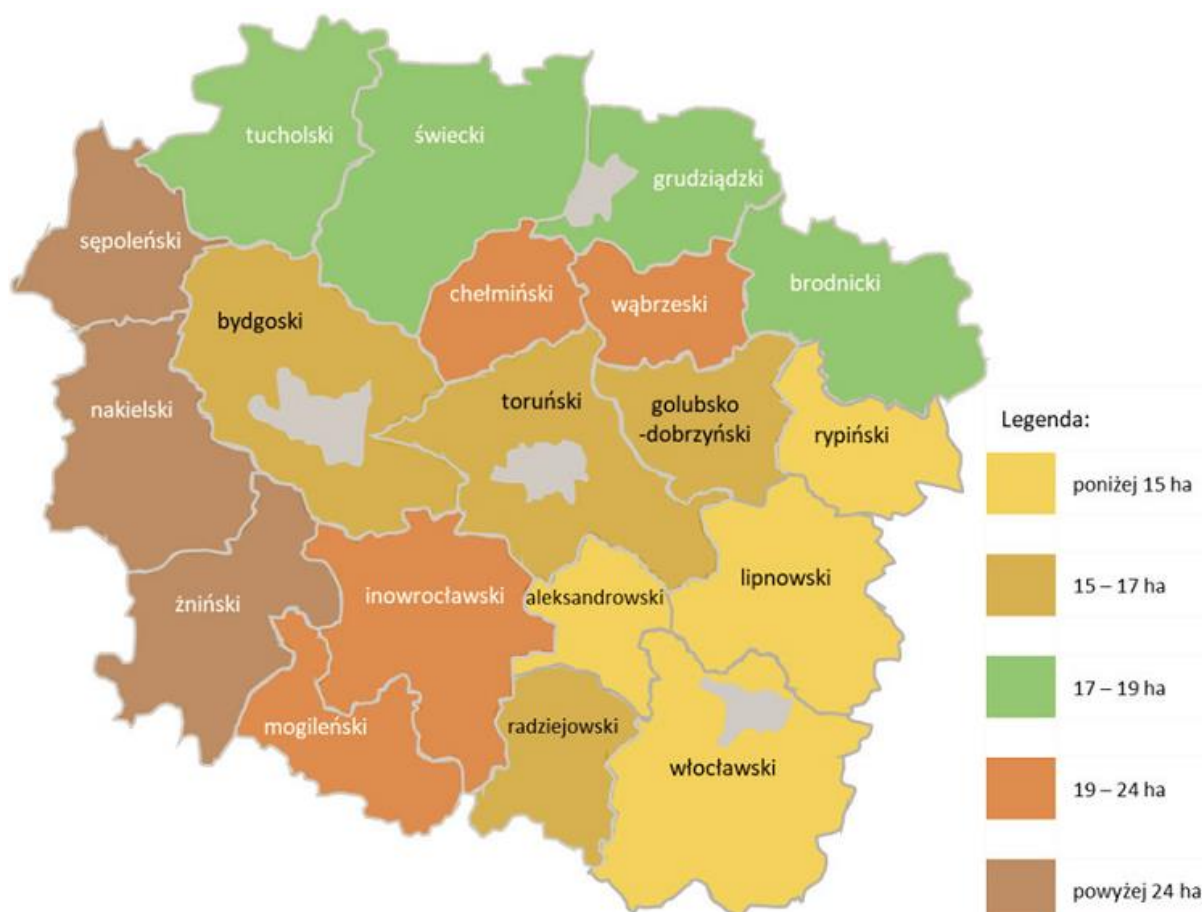
Na tle województwa kujawsko-pomorskiego przedsiębiorczość w powiecie charakteryzują następujące parametry:

- ogólna liczba firm sytuuje powiat na 17. pozycji wśród 19 powiatów ziemskich;
- firmy z terenu powiatu stanowią 1,62% ogółu firm w województwie i 3,22% ogółu w powiatach ziemskich;
- ogólny wskaźnik przedsiębiorczości w powiecie (73,8/1000 mieszkańców) jest niższy od ogólnego wskaźnika dla województwa (90,5/1000), ale minimalnie wyższy od wskaźnika dla powiatów ziemskich (73,4/1000);

5) charakterystyka rolnictwa (produkcja zwierzęca i roślinna)

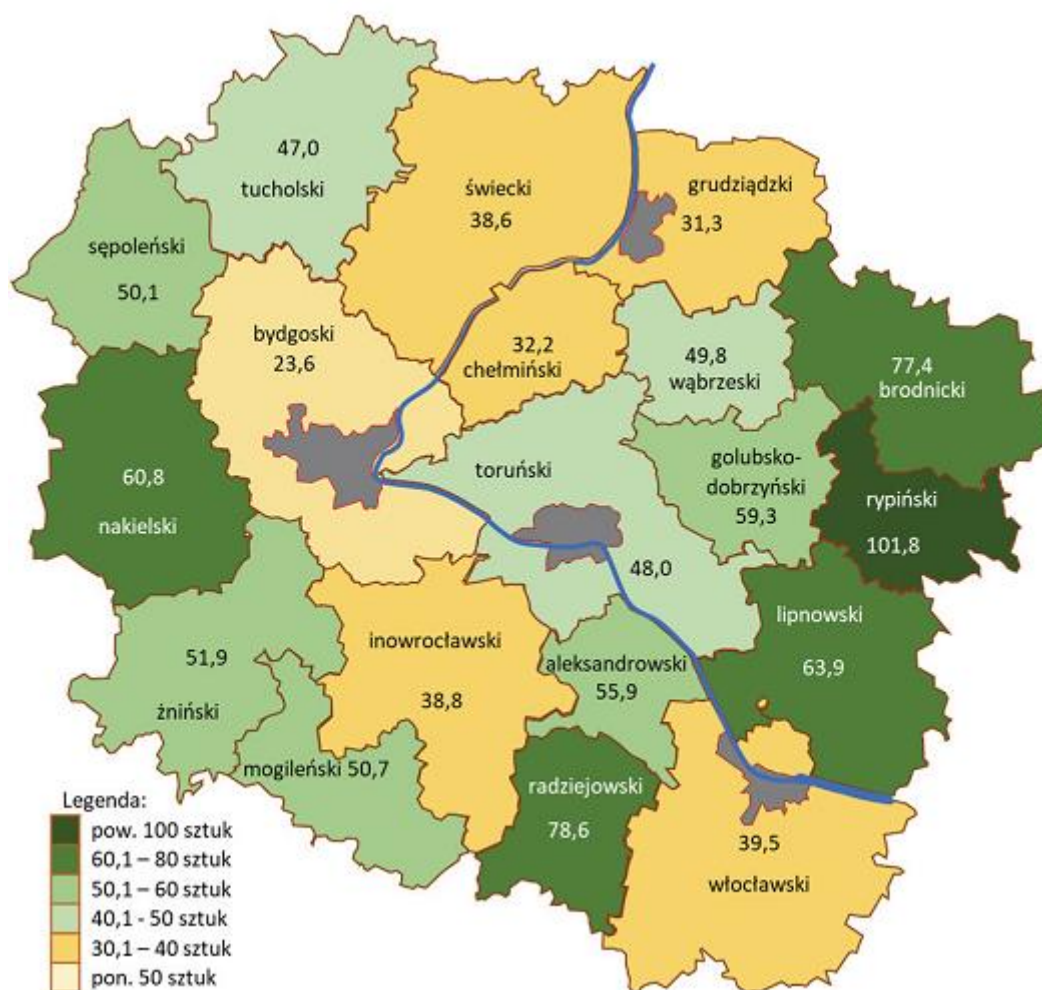
Na terenie powiatu przeciętnie na 1 mieszkańca przypada 1,26 ha użytków rolnych. Wskaźnik ten, nazywany niekiedy wskaźnikiem przestrzeni żywicielskiej, należy do najwyższych wśród powiatów ziemskich i jedynie powiat grudziądzki notuje wyższą jego wartość (1,46 ha; średnia dla pow. ziemskich 0,89). Gmina Sośno ze wskaźnikiem 2,39 ha zajmuje pierwszą pozycję wśród 144 gmin województwa. Także powierzchnia leśna przypadająca przeciętnie na 1 mieszkańca w powiecie (0,47 ha), należy do wyższych wśród powiatów ziemskich (przeciętna ok. 0,3 ha) – powiat zajmuje to 4. pozycję po tucholskim, bydgoskim i świeckim. Wysokie wartości wszystkich tych wskaźników są pochodną małej gęstości zaludnienia.

Względnie duża przeciętna wielkość obszarowa gospodarstw w powiecie sępoleńskim powinna sprzyjać ich rozwojowi. Niestety, niska jakość gleb ogranicza uzyskiwanie dobrych wyników produkcyjnych i ekonomicznych (rys. 5).

Rys. 5. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach powyżej 1 ha w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 roku **Źródło:** *Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej rolnictwa, obszarów wiejskich i przetwórstwa województwa kujawsko-pomorskiego*. KPODR, Minikowo-Bydgoszcz 2017-2019.

Pomimo znacznego udziału trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych powiatu sępoleńskiego, obsada bydła należy do najniższej wśród powiatów województwa kujawsko-pomorskiego. Powodem może być niska jakość gleb powodująca niskie i zmienne plony upraw pastewnych oraz znaczne zróżnicowanie pionowe terenu utrudniające efektywną mechanizację prac. Odejście od chowu bydła w powiecie sępoleńskim spowodowało swoiste naruszenie zrównoważonego gospodarowania, a teraz będzie niezwykle trudno przywracać praktyki spełniające cele tzw. zielonego ładu (**rys. 6**).

Rys. 6. Obsada bydła w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w szt. fizycznych na 100 ha zgłoszonych do płatności (JPO) w 2017 r. **Źródło:** *Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej rolnictwa, obszarów wiejskich i przetwórstwa województwa kujawsko-pomorskiego*. KPODR, Minikowo-Bydgoszcz 2017-2019.

Obsada świń w powiecie sępoleńskim należy do przeciętnej wśród powiatów województwa kujawsko-pomorskiego. Tucz najczęściej prowadzony jest z wykorzystaniem własnych zbóż i dokupionych pasz białkowych. Ta organizacja chowu trzody, z reguły przy co najwyżej średniej skali, nie zapewnia już dziś wystarczających dochodów i traci na znaczeniu. Może być kontynuowana w odniesieniu do ras rodzimych przeznaczanych na produkcję wyrobów wyróżnionych niszowych: regionalnych i tradycyjnych. Chów pozostałych zwierząt nie ma większego znaczenia dla powiatu sępoleńskiego.

6) główne uprawy na terenie powiatu

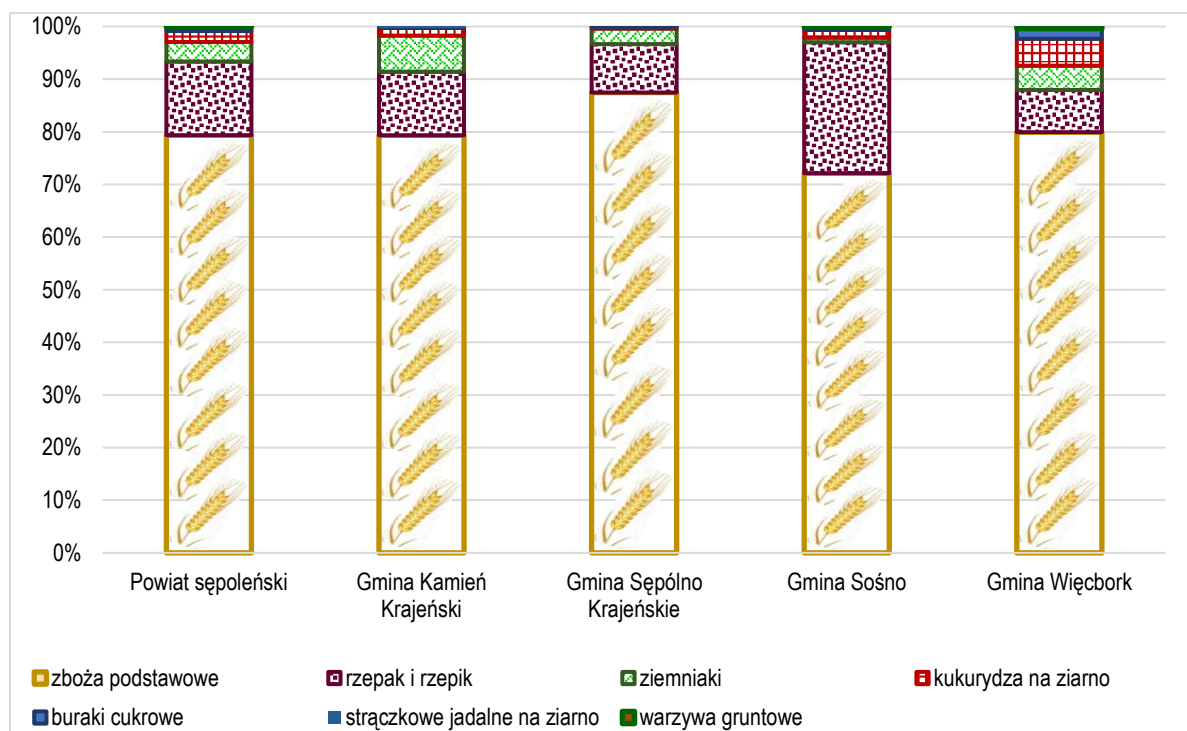
Bardzo symptomatyczny jest fakt, że w zakresie upraw wymagających (pszenica ozima, rzepak ozimy, buraki cukrowe) powiat zajmuje ostatnią lub przedostatnią pozycję z udziałami rzędu 0,5-1,5% powierzchni zasiewów ogółem w województwie. Powiat nie odgrywa też znaczenia w produkcji warzyw.

W strukturze zasiewów na terenie powiatu największe znaczenie mają więc:

- mieszanki zbożowe jare – ok. 7 tys. ha,
- żyto – ok. 6 tys. ha,
- jęczmień jary – ok. 4,8 tys. ha,

- pszenżyto ozime – ok. 4,4 tys. ha,
- pszenica jara – ok. 3,2 tys. ha,
- ziemniaki – ok. 2,6 tys. ha,
- pszenica ozima – ok. 2,6 tys. ha,
- owies – ok. 1,8 tys. ha.

Zwraca uwagę wysoki udział zbóż w strukturze zasiewów, szczególnie w gminach Sępólno Krajeńskie (88%) oraz Więcbork i Kamień Krajeński (po około 80%), co wskazuje na problemy z poprawnym zmianowaniem. A dotyczy to gmin o względnie gorszych glebach. Tylko w gminie Sośno, gdzie gleby są najlepsze w powiecie, zboża stanowiły około 71% zasiewów i możliwe jest względnie poprawne zmianowanie. Uprawą nie zbożową umożliwiającą ratowanie zmianowania okazuje się rzepak i rzepik, w niektórych gminach też ziemniaki. W gminie Więcbork realne znaczenie miała też kukurydza na ziarno (rys. 7).

Rys. 7. Struktura zasiewów w gminach powiatu sępoleńskiego **Źródło:** Opracowanie własne na podstawie GUS PSR 2010 <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>.

7) warunki glebowe (rodzaj gleby, klasa gleby)

Powiat sępoleński w większej części charakteryzuje się raczej niezbyt sprzyjającymi przyrodniczymi warunkami rozwoju rolnictwa, co jest zauważalne na podstawie analizy warunków w poszczególnych gminach. Podstawowym uwarunkowaniem ograniczającym rozwój rolnictwa są słabej jakości gleby. W gminach Kamień, Sępólno i Więcbork od 30 do 39% gruntów stanowią gleby rdzawe o małej lub bardzo małej przydatności dla rolnictwa. W gminie Sępólno około 40% stanowią gleby płowe, a w gminach Więcbork i Kamień po około 30-35% gleby brunatne - o dobrej przydatności. Korzystniej, niż w pozostałych gminach powiatu kształtuje się struktura pokrywy glebowej w gminie Sośno, gdzie słabe gleby rdzawe stanowią 1/5 ogółu, a udział dobrych gleb brunatnych przekracza 40%.

Relatywnie słabą przydatność gleb potwierdza także udział gruntów w poszczególnych klasach bonitacyjnych. Na terenie powiatu nie notuje się klas I i II, natomiast klasa IIIA spotykana jest w śladowych ilościach i jedynie w gminie Kamień jej udział sięga 3% areалу. Gmina Kamień notuje dosyć wysoki łączny udział klas III wynoszący ponad 1/5 ogółu gruntów, natomiast w gminie Sośno wynosi on 19%; jest to znacznie więcej niż w gminie Sępólno, a zwłaszcza Więcbork. Interesującym wskaźnikiem jest udział gleb najsłabszych (V, VI i VIz), który w gminie Więcbork sięga 28%, w gminie Sępólno przekracza 1/4 a w gminach Sośno i Kamień wynosi około 1/5. Dominującą klasą bonitacyjną w powiecie jest IVa, która w poszczególnych gminach koncentruje od 32% do 40% ogółu gruntów. Łącznie klasy IV zajmują w każdej z gmin od 57 do 64% ogółu gruntów (**tab. 4**).

Tab. 5. Udział gruntów ornych poszczególnych klas bonitacyjnych [%]

gmina	I	II	IIIA	IIIB	IVA	IVB	V, VI i VIz
Kamień Krajeński	0,0	0,0	2,9	19,3	31,7	25,7	20,5
Sępólno Krajeńskie	0,0	0,0	1,4	12,3	33,7	27,0	25,6
Sośno	0,0	0,0	1,8	17,2	39,6	22,3	19,0
Więcbork	0,0	0,0	0,4	7,8	37,7	26,3	27,8

Źródło: Aktualizacja Strategii rozwoju powiatu sępoleńskiego. Diagnoza stanu rozwoju powiatu. <https://www.bip.powiat-sepolno.pl/315,strategia-rozwoju>.

Wskaźnik jakości Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WjRPP), uznawany za najbardziej wiarygodny, syntetyczny miernik uwarunkowań rozwoju rolnictwa, jest w każdej z gmin powiatu niższy, niż przeciętnie w województwie (przeciętnie wynosi nieco ponad 70 pkt). Najlepsze warunki notuje gmina Sośno, następnie gmina Kamień, Sępólno i Więcbork. Wartość wskaźnika dla 2 najsłabszych gmin jest niemal identyczna. Różnice w wartości wskaźnika w powiecie przekraczają 10% (**tab. 5**).

Tab. 6. Wskaźnik jakości Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej w gminach powiatu sępoleńskiego

gmina	wskaźnik jakości i przydatności użytków rolnych	wskaźnik agroklimatu	wskaźnik rzeźby terenu	wskaźnik warunków wodnych	Wskaźnik jakości Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej
Kamień Krajeński	48,6	9,2	3,7	2,7	64,2
Sępólno Krajeńskie	45,2	9,4	3,8	2,5	60,9
Więcbork	44,2	9,8	3,7	2,4	60,1
Sośno	51,0	9,6	3,6	3,0	67,2

Źródło: Aktualizacja Strategii rozwoju powiatu sępoleńskiego. Diagnoza stanu rozwoju powiatu. <https://www.bip.powiat-sepolno.pl/315,strategia-rozwoju>.

Klasyfikacja gleb według kompleksów rolniczej przydatności wskazuje, iż najpowszechniej występujące kompleksy to żytni słaby (kompleks 6) i żytni dobry (kompleks 5), które zdecydowanie dominują, pokrywając kilkadziesiąt procent ogólnej powierzchni powiatu. Kompleksy te są najrozleglejsze także w każdej z gmin. We wschodniej części powiatu dosyć częsty jest także kompleks 4-żytni bardzo dobry, którego duże powierzchnie notowane są zwłaszcza w północnej części gminy Sośno (okolice Wielowicza, Wielowiczka, Sośna, Toninka, Dziedna), większe również we wschodniej części gminy Kamień (zwłaszcza okolice Dąbrówki), a „wyspowo” występuje także w

gminach Sępólno (głównie okolice Skarpy-Teklanowa) i Więcbork (gł. okolice Lubczy), gdzie jednak stanowi bardzo niewielki udział w całości gleb.

Najlepsze kompleksy - 2-pszenny dobry oraz 3-pszenny wadliwy występują na terenie powiatu sporadycznie, a zdecydowana większość ich ogólnej powierzchni leży w gminie Sośno, zwłaszcza w okolicach wsi Rogalin.

Znaczne powierzchnie gruntów, praktycznie w każdej z gmin, zaliczone zostały do 2 klasy użytków zielonych. Są one bardzo rozproszone, a największy zwarty obszar spotyka się w dolinie Kamionki, w okolicach Małej Cerkwicy, Zalesia i Wałdowa. Mniejsze powierzchnie zajmują użytki zielone klasy 3.

8) informacje o występowaniu suszy

(opracowanie: Adam Piszczek, KPODR)

W celu określenia podatności gleb na suszę w systemie monitoringu suszy rolniczej wykorzystuje się ich pojemność wodną mierzoną ilością wody ogólnie dostępnej (WOD) dla roślin, która jest obliczana jako różnica wilgotności objętościowej dla połowej pojemności wodnej i punktu trwałego więdnięcia w strefie korzeniowej.

Kategorie podatności gleb na suszę obejmują kontury gleb o zbliżonych właściwościach retencyjnych i potencjalnej ilości (WOD) w profilu glebowym z uwzględnieniem typowego zróżnicowania poboru wody przez system korzeniowy wraz z głębokością. Podstawowym czynnikiem decydującym o przynależności gleb do danej kategorii glebowej jest skład granulometryczny i jego zróżnicowanie w profilu glebowym do głębokości 1,5 m.

Kategorie podatności gleb na suszę określono dla gleb użytków rolnych wytworzonych z utworów mineralnych na podstawie informacji zawartej na mapie glebowo-rolniczej.

Zróżnicowanie przestrzenne pokrywy glebowej w Polsce według kategorii podatności gleb na suszę:

- **Kategoria I** - Bardzo podatna na suszę (WOD < 127,5 mm)
- **Kategoria II** - Podatna na suszę (WOD 127,5 - 169,9 mm)
- **Kategoria III** - Średnio podatna na suszę (WOD 170 - 202,5 mm)
- **Kategoria IV** - Mało podatna na suszę (WOD > 202,5 mm)

Informacja o powołanych przez KPODR w Minikowie komisjach suszowych

- W 2019 roku na pisemny wniosek wójta na terenie powiatu sępoleńskiego powołano komisję suszową jedynie w gminie Sośno.
- W 2020 roku do Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie nie wpłynął żaden wniosek od wójta/burmistrza z wyżej wymienionych powiatów z prośbą o powołanie komisji szacującej skutki suszy. **W 2020 roku w powiecie sępoleńskim nie zostały powołane komisje suszowe – brak wskazań suszowych.**

Komunikat odnośnie wystąpienia warunków suszy w Polsce według informacji zawartej na stronie: (<http://www.susza.iung.pulawy.pl/>). IUNG-PIB zgodnie z wymogami Obwieszczenia opracował wartości klimatycznego bilansu wodnego dla wszystkich gmin Polski (2478 gmin) oraz w oparciu o kategorie gleb określił w tych gminach aktualny stan zagrożenia suszą rolniczą dla następujących upraw: zbóż ozimych i jarych, rzepaku i rzepiku, buraka cukrowego, krzewów i drzew owocowych oraz truskawek.

Gmina Kamień Krajeński

- Kategoria gleby I, zagrożenie suszy pojawiło się w 7. i 8. okresie raportowania i obejmowało niemalże wszystkie rośliny uprawne.
- Kategoria gleby II, zagrożenie suszą pojawiło się w 7. okresie raportowania dla upraw zbóż jarych, kukurydzy na ziarno oraz krzewy owocowe, rośliny strączkowe. Natomiast 8. okres raportowania objął dodatkowo uprawy tytoniu oraz warzyw gruntowych.
- Na glebach kategorii III i IV nie stwierdzono zagrożenia suszowego dla upraw.

Gmina Sępólno Krajeńskie

- Kategoria gleby I, pojawiło się zagrożenie suszowe tylko w uprawie rzepaku i rzepiku, przypadło to na 6. okres raportowania. Natomiast 7. i 8. okres raportowania objął zagrożeniem wszystkie rośliny uprawne.
- Kategoria gleby II, zagrożenie wystąpienia suszy pojawiło się w 7. okresie raportowania tylko w uprawach zbóż jarych, kukurydzy na ziarno i kiszonkę oraz tytoniu, krzewach owocowych i roślin strączkowych. Natomiast 8. okres raportowania zwiększył zasięg ryzyka suszowego dla wszystkich roślin uprawnych.
- Kategoria gleby III, zagrożenie suszowe pojawiło się tylko w uprawie krzewów owocowych i przypadło na 8. okres raportowania.
- Kategoria gleby IV, nie ma wskazania roślin uprawnych na zagrożenie suszowe.

Gmina Sośno

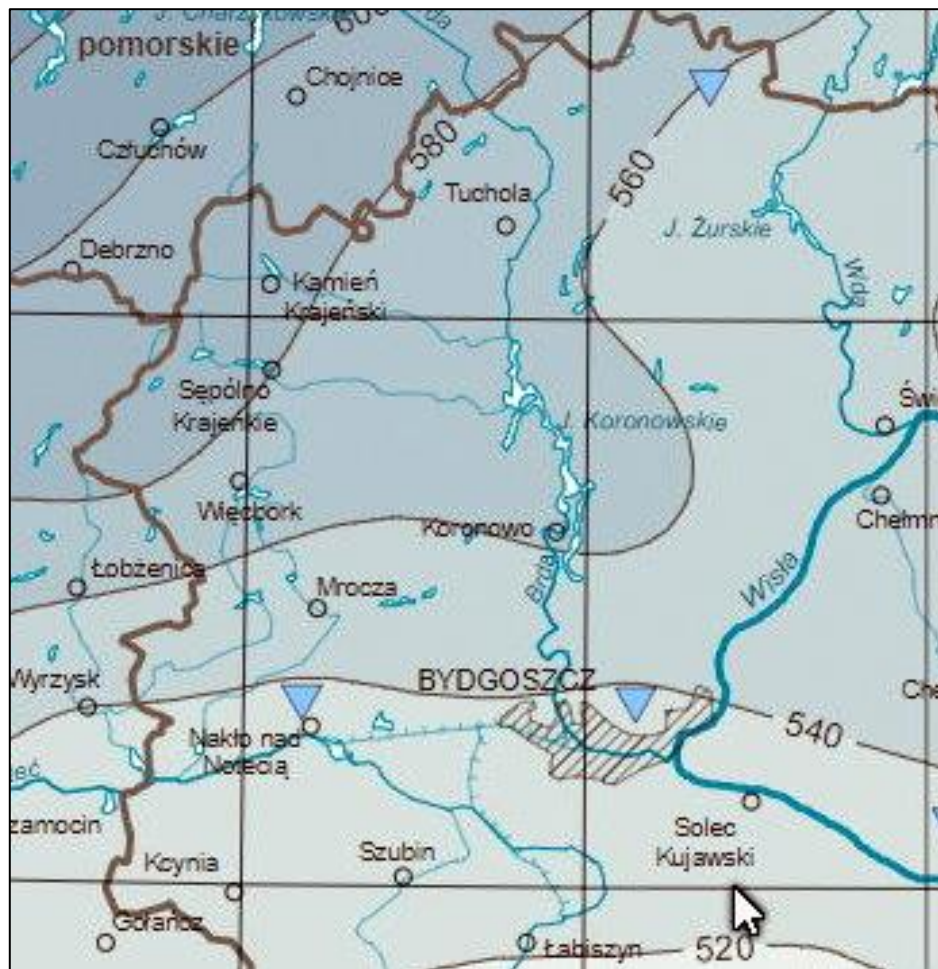
- Kategoria gleby I okres raportowania 7. i 8. obejmuje wszystkie rośliny uprawne jako ryzyko zagrożenia suszowego.
- Kategoria gleby II, 7. okres raportowania obejmuje ryzykiem wystąpienia suszy takie rośliny jak: zboża ozime i jare, kukurydza na ziarno i kiszonkę, tytoń, warzywa gruntowe, krzewy owocowe, rośliny strączkowe. Natomiast 8. okres raportowania obejmuje zagrożeniem suszowym wszystkie rośliny uprawne.
- Kategoria gleby III, obejmuje ryzykiem suszy takie uprawy kukurydza na ziarno i kiszonkę, tytoń, krzewy owocowe, rośliny strączkowe, widoczne jest to w 8. okresie raportowania.
- Kategoria gleby IV, nie ma widocznego zgłoszenia ryzyka suszy w uprawach.

Gmina Więcbork

- Kategoria gleby I, zagrożenie suszą pojawiło się już w 5. okresie raportowania tylko w uprawie zbóż jarych oraz rzepaku i rzepiku. Susza istotnie pojawiła się we wszystkich uprawach w 7. i 8. okresie raportowania.
- Kategoria gleby II, istotne ryzyko zagrożenia wystąpienia suszy w 7. i 8. okresie raportowania dla wszystkich upraw za wyjątkiem ziemniaka, buraka cukrowego, chmielu i drzew owocowych w 7. okresie.
- Kategoria gleby III, zagrożenie dla upraw widoczne w 8. okresie raportowania dla: kukurydzy na ziarno i kiszonkę, tytoniu, krzewów owocowych, roślin strączkowych.
- Kategoria gleby IV, nie ma widocznego zgłoszenia ryzyka suszy w uprawach.

9) dane o opadach

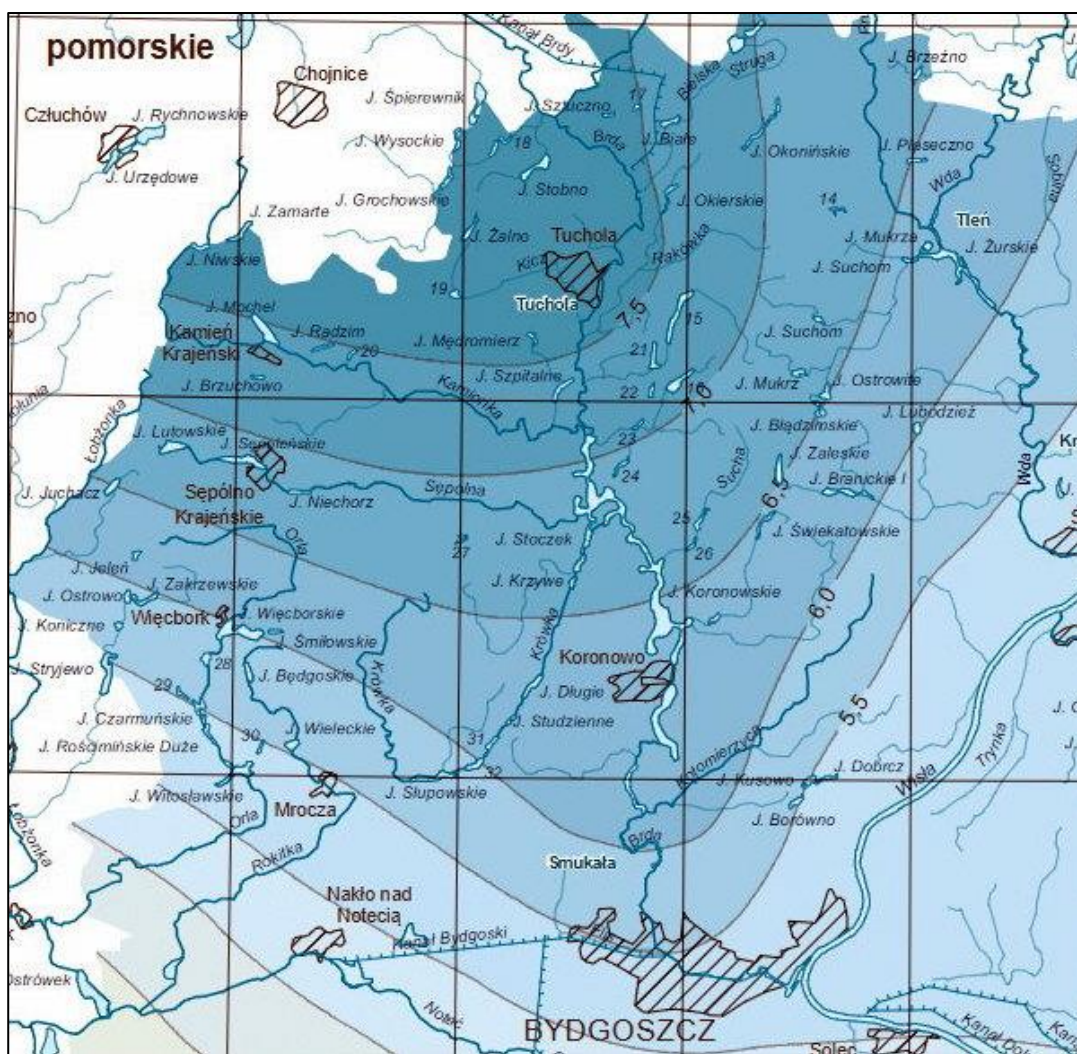
Biorąc pod uwagę większość obszaru województwa kujawsko-pomorskiego, Powiat Sępoleński znajduje się w strefie stosunkowo wysokich opadów rocznych - 560-600 mm w ciągu roku (na terenie Kujaw wynosi tylko 520 mm).

Rys. 8. Wysokość opadów atmosferycznych w ciągu roku w północno zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: <http://atlas.kujawsko-pomorskie.pl/maps/app/map#>

Średni odpływ jednostkowy w ciągu roku [$\text{dm}^3\text{s}^{-1} \text{ km}^2$] jest jednym ze wskaźników określających zasoby wodne terenu. Na terenie powiatu Sępoleńskiego jest on stosunkowo wysoki i wynosi 6-7,5, podczas gdy na większości obszaru Kujaw wskaźnik ten wynosi tylko 2,5 (Rys. 9).

Rys. 9. Średni odpływ jednostkowy w ciągu roku [$\text{dm}^3\text{s}^{-1}\text{km}^2$] w północno zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: <http://atlas.kujawsko-pomorskie.pl/maps/app/map#>

3. Zasoby i stan infrastruktury wodnej

(informacje z *Wód Polskich i spółek wodnych* zredagowane na podstawie ankiet)

Na podstawie informacji i danych z ankiet skierowanych do głównych użytkowników urządzeń wodnych (GSW, JST, RZGW) sporządzono poniższe zestawienia (kwestionariusz ankiety - Zał. Nr 2).

Uwagi ogólne

PGW WP nie posiadają jeszcze aktualnej ewidencji dotyczącej urządzeń wodno-melioracyjnych. GSW działają na terenie gmin, natomiast obszar działania jednostek PGW jest zlewniowy, który nie pokrywa się z powierzchnią danej gminy. Do tej pory nie dokonano podziału urządzeń melioracji wodnych na nowy podział zlewniowy. Ewidencja jest w dużej mierze nieaktualna, obejmuje tylko obiekty budowane w latach 60-80, zawiera dużo błędów,

nie była kompleksowo aktualizowana (aktualizacja polegała głównie na przerysowaniu starych map a nie weryfikacji w terenie).

Stan infrastruktury wodnej w zarządzie GSW z terenu powiatu na podstawie ankiet

Tab. 7. Zasoby urządzeń w zarządzie spółek wodnych na terenie powiatu sępoleńskiego

Lp.	Urządzenia wodne w zarządzie spółki wodnej	GSW Sośno	GSW Sępólno Krajeńskie	GSW Więcbork	GSW Kamień Krajeński	Razem
1	Obszar zmeliorowany	5.612 ha	3.707 ha	3.010ha	1.329 ha	13.658 ha
2	Rowy melioracyjne	218 km	231 km	275 km	94,0 km	818 km
3	Zastawki/przepusty	brak danych	120 szt.	415szt	460 szt.	995 szt.
4	Studnie	1425 szt.	brak danych	838szt	590 szt.	2853 szt.
5	Wyloty drenarskie	brak danych	brak danych	761 szt.	166 szt.	927 szt.
6	Inne (rurociągi)	brak danych	brak danych	16 km	24km	40 km

Obszary zmeliorowane w zarządzie GSW stanowią ok. 30 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w powiecie.

Użytki rolne w 2010 r. zajmowały w powiecie 44 971 hektarów. Użytki rolne stanowią 65% ogólnej powierzchni gruntów rolnych w powiecie. W 3 gminach: Więcbork, Sośno i Sępólno Krajeńskie użytki rolne stanowią od 25,5% do 26,5%. Najmniej użytków rolnych było w gminie Kamień Krajeński – 9 786 ha (21,8%). Źródło: „Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR), LGD Stowarzyszenie Nasza Krajna”.

Tab. 8. Stan urządzeń w zarządzie spółek wodnych na terenie powiatu sępoleńskiego

Lp.	Stan infrastruktury wodnej w zarządzie spółki wodnej	Odsetek urządzeń wymagający pilnych działań renowacyjnych				Zakres
		GSW Sośno	GSW Sępólno Krajeńskie	GSW Więcbork	GSW Kamień Krajeński	
1	Rowy melioracyjne	100 %	55 %	100 %	80 %	55-100 %
2	Rurociągi drenarskie	100 %	65 %	100 %	70 %	65-100 %
3	Zastawki/przepusty	70 %	80 %	60 %	60 %	60 - 70 %
4	Studnie	80 %	brak danych	70 %	brak danych	80 %
5	Inne (rurociągi)	brak danych	brak danych	brak danych	60 %	60%

Jak wynika z danych w tabeli, odsetek urządzeń wodnych należących do GSW, a wymagających pilnych działań renowacyjnych, waha się od 55 do 100 %, co świadczy o wieloletnich zaniedbaniach w zakresie remontów. GSW jednoznacznie wskazują jako przyczynę tego stanu rzeczy, chroniczny brak środków w dyspozycji spółek, wynikający ze zbyt niskiego poziomu składek członkowskich i zbyt małych dotacji ze strony instytucji publicznych.

Ocena stanu infrastruktury wodnej w zarządzie spółek wodnych na podstawie ankiet

1. Urządzenia melioracji wodnych należących do GSW spełniają głównie rolę odwadniającą. Obecnie na terenach objętych działaniami GSW w praktyce brak urządzeń nawadniających, pomimo potrzeb nawodnienia niektórych terenów (głównie kompleksów użytków zielonych).
2. W ocenie wielu spółek wodnych stan urządzeń melioracyjnych jest zły. Wynika to z wieku urządzeń – w niektórych gminach ostatnie melioracje wykonane były w latach 80-tych. W większości inwestycji były to odbudowy wcześniej istniejących urządzeń melioracyjnych. Długi okres użytkowania skutkuje ich naturalną dekapitalizacją. Obecnie urządzenia ulegają częstym i kosztownym awariom. Naprawa pochłania duże środki finansowe z niewielkich budżetów spółek, składających się ze składek członkowskich. W związku z tym nie wystarcza środków na planowane i bieżące konserwacje.

Stan infrastruktury wodnej w zarządzie PGW WP na podstawie ankiet

Tab. 9. Stan infrastruktury wodnej bezpośrednio zarządzanej przez PGW Wody Polskie na terenie powiatu sępoleńskiego - Zarząd Zlewni w Chojnicach, RZGW w Gdańsku

Lp.	Nazwa elementu infrastruktury wodnej	Parametr charakterystyczny (wielkość, powierzchnia, długość itd.)	Stan techniczny
1.	Rzeka Kamionka	18,161 km	brak
2.	Rzeka Brzuchówka	5,799 km	Stan dobry
3.	Rzeka Sępolenka	27,738 km	Stan dobry
4.	Rzeka Krówka	16,661 km	Stan dobry
5.	Struga Pytlca	0,750 km	Stan dobry
6.	Duży Wytrych	1,918 km	Stan dobry
7.	Jaz w Sępólnie Krajeńskim - rz. Sępolenka	1.szt.	Stan dobry
8.	Jaz Lutówko Młyn - rz. Sępolenka	1.szt.	Remont generalny

Stan większości urządzeń należących RZGW w Gdańsku na terenie powiatu sępoleńskiego jest oceniany jako dobry.

Tab. 10. Stan infrastruktury wodnej bezpośrednio zarządzanej przez PGW Wody Polskie na terenie powiatu sępoleńskiego – Zarząd Zlewni w Inowrocławiu, RZGW w Bydgoszczy

Lp.	Nazwa elementu infrastruktury wodnej	Parametr charakterystyczny (wielkość, powierzchnia, długość itd.)	Stan techniczny
1	Kanał Jeleń	10,185 km	Stan dobry
2	Struga Zgniłka	6,004 km	Stan dobry
3	Struga Lubcza	15,403 km	Stan dobry
4	Łobzonka	15,588 km	Stan dobry
5	Rzeka Orla	29,743 km	Stan dobry
6	Rów Kawelski	12,673 km	Stan dobry
7	Rokitka	5,973 km	Stan dostateczny
8	Zastawka na rzece Orla w Więcborku	1 szt.	Stan dobry
9	Zastawka na rzece Orla w Suchorączku	1 szt.	Stan dobry

Stan większości urządzeń należących RZGW w Bydgoszczy na terenie powiatu sępoleńskiego jest oceniany jako dobry, za wyjątkiem rzeki Rokitki, której stan oceniono jako dostateczny.

4. Nawadnianie na danym terenie - stan obecny

Ankiety służące do opracowania rozdziału przeprowadzono na obszarze całego Województwa. W związku z tym nie przedstawiono ich w opracowanym raporcie dla pojedynczego powiatu ze względu na małą ich liczbę. Takie dane nie były by reprezentatywne dla powiatu sępoleńskiego, dla którego został opracowany raport. Przedmiotowe Ankiety zebrane z obszaru całego Województwa Kujawsko - Pomorskiego są dostępne na stronie Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie pod linkiem: [.....](#)

5. Funkcjonowanie spółek wodnych na obszarze powiatu.

1. Funkcjonowanie spółek wodnych

Na terenie powiatu sępoleńskiego GSW funkcjonują we wszystkich gminach. Należy do nich łącznie 1417 rolników, 20 podmiotów prawnych (spółki rolne) i tylko 1 samorząd. **Do spółek wodnych należy ok 56% rolników z terenu powiatu.**

Tab. 11. Skład członkowski i aktywność członków GSW z terenu powiatu sępoleńskiego

Lp.	Członkowie spółek wodnych	GSW Sośno	GSW Sępólno Krajeńskie	GSW Więcbork	Kamień Krajeński	Razem na terenie powiatu
1	Osoby fizyczne (rolnicy)	444	471	502	0	1417
2	Podmioty prawne (spółki, stowarzyszenia itp.)	7	2	8	3	20
3	Samorządy	0	1	0	0	1
4	Aktywność członków w skali 1-5 (ocena lidera GSW)	2	4	3	brak oceny	---

Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., a na terenie Powiatu Sępoleńskiego funkcjonowało 2519 gospodarstw rolnych w tym: Gmina Więcbork – 731, Gmina Sępólno Krajeńskie – 697, Gmina Kamień Krajeński – 544, Gmina Sośno – 547. Źródło: „Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR), LGD Stowarzyszenie Nasza Krajna”.

W ocenie wypełniających ankietę, aktywność członków w skali od 1 do 5 można ocenić na 2- 4 punkty. Głównym problemem z jakim borykają się spółki wodne są zaległości w opłacaniu składek, które sięgają nawet kilkadziesiąt procent budżetu GSW oraz rezygnacja z członkostwa dla uniknięcia opłacania składek.

Wnioski z ankiet dotyczące problemów członkowskich GSW

1. Niespójne regulacje ustawowe w Prawie Wodnym, która umożliwiają swobodne wystąpienie z członkostwa w GSW, a jednocześnie mówią o obowiązkowym członkostwie z tytułu następstwa prawnego, w przypadku gdy poprzedni właściciel był członkiem GSW. Stwarza to dziwną sytuację, w której właściciel działki (np. rolnik) złożył deklarację o wystąpieniu z członkostwa z określonym dniem, ale nabywając po tym terminie kolejną działkę od członka GSW staje się ponownie członkiem GSW z tytułu następstwa na

podstawie zakupu nowej działki. Jednocześnie nie jest członkiem GSW z tytułu działek, co do których wcześniej zadeklarował wystąpienie (!?). Taka osoba nie czuje się w obowiązku zgłaszania się do GSW twierdząc, że już raz występowała i nie należy do jej struktur. Rozwiązywaniu takich niejasności może pomóc obowiązek zgłoszenia do PGW Wody Polskie aktualnie posiadanych działek.

2. Niepełna regulacja ustawowa w Prawie Wodnym, która umożliwia swobodne wystąpienie członka z GSW, a nie określa przy tym obowiązku zgłoszenia tego faktu (z podaniem numerów działek) do PGW Wody Polskie. Taka informacja jest niezbędna dla wykonywania obowiązków sprawozdawczych oraz stworzenia planu konserwacji danego obszaru z uwzględnieniem zasady wspólnego gospodarowania zasobem wodnym, tj. także dla działek podmiotu występującego z GSW (dotyczy to także lasów prywatnych).

2. Źródła finansowania zadań realizowanych przez spółki wodne

GSW realizują swoje działania z następujących źródeł:

- składki członkowskie,
- dotacje samorządów gminnych,
- dotacje starostwa powiatowego,
- dotacje samorządu województwa,
- dotacje rządowe (wojewoda),
- dotacje ze środków UE.

Składki członkowskie w ostatnich 3 latach (2018, 2019, 2020) stanowią od 20,2 % (GSW Więcbork) aż do 43,2% (GSW Sośno) budżetów spółek wodnych - pozostałe spółki finansują z własnych składek ok. ¼ zadań (26,6% Sępólno Krajeńskie, 26,2% Kamień Krajeński). Zwraca uwagę zróżnicowany poziom zaległości w opłacaniu składek, sięgający w niektórych latach nawet połowy należnej kwoty (GSW Więcbork).

Ważną pozycję w budżetach GSW, w ostatnich 3 latach stanowią fundusze UE - 31,4% w GSW Sępólno Krajeńskie, 14,3 % w GSW Więcbork, 17,0% w GSW Sośno (0% GSW Kamień Pomorski). W dużym stopniu finansują zadania spółek wodnych także dotacje z Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego – 29,5% w GSW Kamień Krajeński, 17,8% w GSW Więcbork, 16,8% w GSW Sośno, 15,9% w GSW Sępólno Krajeńskie.

Samorząd powiatowy finansuje zadania spółek wodnych poprzez wsparcie finansowe udzielane przez Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim - ok. 35% przychodów w GSW Kamień Krajeński, 10,6% w GSW Sośno, 6,0% w GSW Więcbork, 0% w GSW Sępólno Krajeńskie.

Poza dotacjami i składkami, znaczący udział w przychodach niektórych spółek wodnych, mają środki pozyskiwane z realizacji zleceń - 35,6% przychodów GSW Więcbork, 13,8% GSW Sępólno Krajeńskie (dla PGW WP), 8,4% GSW Sośno i 4,1% GSW Kamień Krajeński.

Ranking GSW wg wielkości budżetu w ostatnich 3 latach: GSW Sępólno Krajeńskie - prawie 880 tys. w roku 2018, GSW Więcbork – 820 tys. zł w roku 2020, GSW Sośno – 693 tys. zł w roku 2020, GSW Kamień Krajeński - 270 tys. zł w roku 2018.

Uwaga: Wszystkie dane finansowe zawarte w tabelach 12-15 - na podstawie ankiet wypełnionych przez GSW.

Tab. 12. GSW Więcbork - źródła przychodów za lata 2018, 2019, 2020

Lp.	Nazwa źródła dochodów GSW Więcbork	Kwota w zł netto			Udział w % (3 lata)
		2018	2019	Do 09/2020	
1	Składki członkowskie	156 137,0	159 775,0	150 489,0	20,2%
2	Dotacje z funduszy UE	0,0	0,0	329 486,0	14,3%
3	Dotacje z samorządu gminy	50 000,0	0,0	0,0	2,2%
4	Dotacje z samorządu powiatu	0,0	0,0	0,0	0,0%
5	Dotacje z samorządu województwa	25 000,0	18 000,0	20 000,0	2,7%
6	Dotacje z urzędu wojewódzkiego	110 000,0	134 800,0	165 250,0	17,8%
	Inne źródła PUP Sępólno Krajeńskie	70 434,0	54 918,0	14 151,0	6,0%
	Inne - sprzedaż usług	272 361,0	434 764,0	114 595,0	35,6%
	Inne	64,0	243,0	92,0	0,02%
	Inne - tarcza Covid-19 (ZUS)			26273,0	1,14%
	Razem zł netto	683 996,0	802 500,0	820 336,0	100%
	Zaległości w składach członkowskich	84 734,0	72 457,0	51 986,0	

Tab. 13. GSW Kamień Krajeński - źródła przychodów za lata 2018, 2019, 2020

Lp.	Nazwa źródła dochodów GSW Kamień Krajeński	Kwota w zł			Udział w % (3 lata)
		2018	2019	2020	
1	Składki członkowskie (należne)	54 300,0	59 600,0	66 200,0	26,2%
2	Dotacje z funduszy UE	0,0	0,0	0,0	0,0%
3	Dotacje z samorządu gminy	0,0	0,0	0,0	0,0%
4	Dotacje z samorządu powiatu	0,0	0,0	0,0	0,0%
5	Dotacje z samorządu województwa	18 000,0	18 000,0	0,0	5,2%
6	Dotacje z urzędu wojewódzkiego	68 200,0	73 100,0	61 800,0	29,5%
7	Inne źródła - środki własne usługi / ulga ZUS /Covid-19	9600,0	11 100,0	7 200,0	4,1%
8	Inne źródła PUP Sępólno Krajeńskie	120 100,0	91 100,0	29 400,0	35,0%
	Razem	270 200,0	252 900,0	164 600,0	100%
	Zaległości w składkach członkowskich	10 600,0	1 800,0	brak	

Tab.14. GSW Sępólno Krajeńskie - źródła przychodów za lata 2018, 2019

Lp.	Nazwa źródła dochodów Sępólno Krajeńskie	Kwota w zł			Udział w % (3 lata)
		2018	2019	2020	
1	Składki członkowskie (należne)	190 795,0	205 231,0	210 000,0	26,6%
2	Dotacje z funduszy UE	384 000,0	0,0	340 000,0	31,4%
3	Dotacje z samorządu gminy	100 000,0	70 000,0	60 000,0	10,0%
4	Dotacje z samorządu powiatu	0,0	0,0	0,0	0,0%
5	Dotacje z samorządu województwa	25 000,0	18 000,0	19 000,0	2,7%
6	Dotacje z urzędu wojewódzkiego	149 300,0	119 700,0	96 950,0	15,9%
7	Inne źródła Wody Polskie – przetargi	30 500,0	136 600,0	150 000,0	13,8%
	Razem	879 595,0	824 762,0	875 950,0	100%
	Zaległości w składkach członkowskich	23 910,0	33 460,0	52 600,0	

Tab. 15. GSW Sośno - źródła przychodów za lata 2018, 2019, 2020

Lp.	Nazwa źródła dochodów Sośno	Kwota w zł			Udział w % (3 lata)
		2018	2019	2020	
1	Składki członkowskie (należne)	260 000,0	260 000,0	240 000,0	43,2%
2	Dotacje z funduszy UE	0,0	0,0	295 239,0	17,0%
3	Dotacje z samorządu gminy	0,0	0,0	0,0	0,0%
4	Dotacje z samorządu powiatu	0,0	0,0	0,0	0,0%
5	Dotacje z samorządu województwa	25 000,0	18 000,0	20 000,0	3,6%
6	Dotacje z urzędu wojewódzkiego	109 800,0	82 100,0	100 100,0	16,8%
7	Inne źródła PUP Sępólno Krajeńskie	97 961,0	58 533,0	27 751,0	10,6%
8	Inne źródła Sprzedaż usług	19 093,0	117 377,0	10 000,0	8,4%
	Razem	511 854,0	536 010,0	693 090,0	100%
	Zaległości w składkach członkowskich	0,00	0,00	0,00	

Problemy finansowe spółek wodnych (zredagowano na podstawie treści ankiet z GSW)

1. Kluczowym problemem, dla zapewnienia stabilności finansowej spółek wodnych, jest wysokość i ściągalność składek członkowskich od członków GSW. W tej materii brak jest prostej i skutecznej procedury prawnej zapewniającej poprawę ściągalności składek.
2. Niesprawny system finansowania zadań z zakresu utrzymania urządzeń melioracyjnych powoduje, że spółki wodne od lat borykają się brakiem środków finansowych na realizację

koniecznych prac konserwacyjnych. W opinii GSW pomoc finansowa ze strony samorządów i instytucji państwowych jest niewystarczająca (samorząd gminny, powiatowy, samorząd województwa oraz wojewoda i ARiMR).

3. Brak stabilności finansowej GSW i stały brak wystarczających środków finansowych na bieżące zadania powoduje, że spółki wodne w praktyce nie są w stanie zaplanować i zrealizować nowych zadań w zakresie małej retencji.
4. Brak kompleksowych (nowych) uregulowań prawnych, które pozwoliłyby na jasne określenie obowiązków finansowych podmiotów odnoszących bezpośrednie korzyści z utrzymywania infrastruktury wodnej. Konieczne jest wprowadzenie szybkich mechanizmów ich prawnego dochodzenia. W tej sytuacji wsparcie w różnej formie, takie jak: dotacje, refundacje i subwencje ze strony jednostek samorządu jest niezbędne dla istnienia spółek wodnych i jest podstawą profesjonalnej konserwacji sieci wodnej gminy.
5. Przychody spółek z tytułu składek członkowskich spadają, ponieważ rośnie liczba rolników wycofujących się z członkostwa w GSW - podmioty nie będące członkami GSW nie partycypują w kosztach utrzymania systemu, ponieważ nie ma ku temu wyraźnych przepisów.
6. Brak powszechnej partycypacji w kosztach odprowadzania wód spływnych wszystkich posiadaczy gruntów. Istnieje potrzeba działań legislacyjnych wprowadzających powszechność odpowiedzialności finansowej za korzystanie z różnego rodzaju urządzeń wodnych, w tym także melioracyjnych (np. „podatek deszczowy od powierzchni”). Dotyczy to nie tylko nieruchomości rolnych, ale także wielu innych, w tym takich, które nie posiadają własnych urządzeń wodnych lub nie leżą w bezpośrednim sąsiedztwie urządzeń melioracyjnych (obecnie główne urządzenia melioracyjne muszą utrzymywać członkowie GSW ze swoich składek).
7. Brak prostej i prawnie skutecznej metody obciążenia kosztami utrzymania systemu melioracyjnego podmiotów nie będących członkiem spółki wodnej, a gospodarujących na wspólnych odcinkach rowów odprowadzających wody. Obecnie nie ma praktycznych możliwości ustalenia dla nich obowiązku konserwacji lub obowiązku dokonywania opłat na rzecz podmiotu, który te obowiązki za nie wypełnia (np. lokalne GSW).
8. W kwestii pozyskiwania środków na utrzymanie systemu, poważnym utrudnieniem jest skomplikowana procedura naliczania opłat (np. za konserwację lub odmulenie rowu) rolnikom korzystającym z urządzeń będących własnością gminy.

6. Ocena potrzeb inwestycyjnych oraz zmian organizacyjno-prawnych w celu pozyskania niezbędnych ilości wody dla rolnictwa (w skali powiatu)

1) potrzeby inwestycyjne spółek wodnych

Potrzeby finansowe spółek wodnych na podstawie ankiet GSW i JST

Potrzeby finansowe GSW zgłaszane przez spółki dotyczą głównie ich zadań podstawowych jakimi są prace utrzymaniowe na sieci melioracji rolniczych. Istnieje też duże zapotrzebowanie na zakupy sprzętu do wykonywania tych prac. Łączna kwota potrzeb finansowych GSW na lata

2021-23 to ponad 11,3 mln zł, w kwocie tej mieszczą się wydatki na prace remontowe (ok. 6,2 mln zł) i zakupy sprzętu (ok. 4,5 mln zł), w kwocie tej zawarte są także środki na inwestycje wodne w wysokości 665 tys. zł zgłoszone przez GSW Sępólno. Brak zapotrzebowania ze strony innych spółek na środki inwestycyjne, świadczy o tym, że obecnie nie mają one jednoznacznie zidentyfikowanych zadań inwestycyjnych i skupiają się na pracach remontowych już istniejącej infrastruktury. Takie podejście wynika z faktu, że GSW mają świadomość istniejących zaniedbań w zakresie konserwacji urządzeń melioracyjnych, spowodowanych niedoborem środków w poprzednich latach.

Tab. 16. Zgłoszone potrzeby finansowe na lata 2021-2023, dotyczące urządzeń i terenu w zarządzie spółek wodnych z powiatu sępoleńskiego (na podstawie ankiet)

LP.	RODZAJ WYDATKÓW	GSW Sępólno	GSW Więcbork	GSW Kamień	GSW Sośno	RAZEM GSW
1	Inwestycje – budowa nowych urządzeń	665 000,0 zł	0,0 zł	0,0 zł	0,0 zł	665 000,0 zł
2	Prace remontowe – utrzymanie i konserwacja istniejących urządzeń	1 380 000,0 zł	2 206 750,0 zł	980 000,0 zł	1 650 000,0 zł	6 216 750,0 zł
3	Zakupy i remonty sprzętu i wyposażenia (koparki, wykaszarki itp.)	1 190 000,0 zł	2 206 750,0 zł	420 800,0 zł	649 111,0 zł	4 466 661,0 zł
	Razem	3 235 000,0 zł	4 413 500,0 zł	1 400 800,0 zł	2 299 111,0 zł	11 348 411,0 zł

Propozycje działań remontowych i inwestycyjnych w zakresie infrastruktury wodnej na terenie powiatu sępoleńskiego w ocenie GSW i JST (gminy i powiat) na podstawie ankiet

1. Ogólne kierunki prac w zakresie infrastruktury wodnej zgłaszane przez spółki wodne z terenu powiatu sępoleńskiego dotyczą głównie utrzymania istniejących urządzeń:

- Wszystkie spółki zgłaszają propozycje działań dotyczących infrastruktury wodnej na terenie działalności danej spółki wodnej. Wymieniane są takie działania jak: konserwacja urządzeń melioracyjnych (rowy, dreny, studnie, przepusty, wyloty itp.), renowacja rowów z odbudową faszynowania, renowacja rurociągów, odbudowa drenowania na gruntach rolników.
- Propozycje działań inwestycyjnych zawierają się w następujących postulatach: budowa zastawek na rowach melioracyjnych, budowa zastawek piętrzących na rowach i ciekach

głównych, budowa zbiorników retencyjnych na gruntach członków spółki wodnej. Przykładem zadań bardziej sprecyzowanych jest propozycja GSW Więcbork: progi stabilizacyjne na ciekach PGW Wody Polskie (Struga Lubcza, Struga Zgniłka, Rzeką Rokitka, Rzeką Orla), budowa zastawek na rowach melioracyjnych, budowa zbiorników retencyjnych na gruntach zainteresowanych członków spółki wodnej i innych podmiotów.

- Uwagi dodatkowe formułowane przez GSW, w kwestii zakresu zadań do podjęcia, dotyczą możliwości finansowych – zakres proponowanych prac jest bardzo szeroki, ograniczeniem jest stały problem niewystarczających środków finansowych w dyspozycji spółek wodnych.

2. Propozycje działań z zakresu infrastruktury wodnej zgłaszane przez samorządy gminne i powiatowe są bardziej sprecyzowane, ale dotyczą w większości zadań powiązanych bardziej z funkcjami samorządu niż z gospodarką wodą:

a) Propozycje Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie:

- Zbiorniki retencyjne - 1,0 mln zł.
- Budowa kanalizacji deszczowej, z separatorem - 0,8 mln zł.
- Odbudowa rowów melioracyjnych - 0,6 mln zł.

b) Propozycje Miasta i Gminy Więcbork:

- Budowa ziemnego zbiornika retencyjnego o powierzchni 2000 m³ we wsi Sypniewo oraz 5000 m³ w mieście Więcbork.

c) Propozycje Gminy Sośno:

- Bieżące utrzymanie i konserwacja istniejącej infrastruktury w tym gruntowny remont przepustu drogowego na rzece Krówka w Toninie i w Dębinach,
- Inwentaryzacja i remont sieci – kanalizacji burzowej w Rogalinie.
- Prace remontowe – utrzymanie i konserwacja istniejących urządzeń.

d) Propozycje starostwa Powiatowego Sępólno Krajeńskie:

- Przebudowa przepustów drogowych pod drogami powiatowymi w ilości 150 szt. z ogólnej liczby 216 szt.
- Przebudowa – reprofilacja rowów drogowych w ilości 400 km z ogólnej ilości 500 km.

3. Ogólna kwota środków finansowych oszacowanych przez wnioskujące podmioty to ok. 21,75 mln zł. Kwota ta nie jest ostateczna, gdyż niektóre ze zgłaszanych zadań nie zostały oszacowane co do kosztów.

Uwaga - szczegółowe informacje z ankiet znajdują się w załączniku nr 3 Inwestycje proponowane przez Gminne Spółki Wodne i samorządy z terenu powiatu sępoleńskiego (wyciąg z ankiet).

Informacje z RZGW Gdańsk dotyczące inwestycji oraz utrzymania i konserwacji istniejących urządzeń

Propozycje działań RZGW Gdańsk w zakresie gospodarki wodnej w powiecie sępoleńskim - w celu pozyskania niezbędnych ilości wody dla rolnictwa:

- Odbudowa cieku Brzuchówka od km 0+000 do km 3+500 wraz ze stabilizacją poziomu wody w Jeziorze Mała Cerkwica poprzez budowę progu piętrzącego.
- Stabilizacja lustra wody w j. Niwskie poprzez budowę progu piętrzącego.
- Stabilizacja lustra wody w j. Zaręba poprzez budowę progu piętrzącego.

Wartość planowanych zadań finansowanych przez RZGW Gdańsk i RZGW Bydgoszcz

Tab. 17. Najważniejsze zadania na terenie powiatu sępoleńskiego do 2023 roku w zakresie działania Zarząd Zlewni Chojnice, PGW Wody Polskie, RZGW Gdańsk

Lp.	Nazwa zadania do wykonania	Szacunkowa kwota w tys. zł
Inwestycje – nie planuje się budowy nowych urządzeń		
Prace remontowe – utrzymanie i konserwacja istniejących urządzeń		
1	Kamionka – 2021-2023	300,0
2	Brzuchówka – 2021-2023	58,0
3	Sępolenka – 2021-2023	80,0
4	Krówka	150,0
5	Struga Pytlica	20,0
6	Duży Wytrych	20,0
	Razem	628,0

Uwaga: powyższe wartości wynikają z planowanych robót i mają charakter tylko i wyłącznie poglądowy, rzeczywiste wielkości mogą się różnić od tych przyjętych w zależności od sytuacji.

Tab. 18. Najważniejsze zadania na terenie powiatu sępoleńskiego do 2023 roku w zakresie działania Zarządu Zlewni Inowrocław, PGW Wody Polskie,

Lp.	Nazwa zadania do wykonania	Szacunkowa kwota w tys. zł
Inwestycje – budowa nowych urządzeń – brak danych		
Prace remontowe – utrzymanie i konserwacja istniejących urządzeń		
1	Kanał Jeleń	200,0
2	Struga Zgniłka	100,0
3	Struga Lubcza	150,0
4	Łobzonka	50,0
5	Rzeka Orla	400,0
6	Rów Kawelski	300,0
7	Rokitka	100,0
	Razem	1300,0

2) analiza problemów i propozycje rozwiązań w zakresie gospodarki wodnej w powiecie

Wnioski z ankiet

Na podstawie analizy ankiet (9 ankiet GSW i JST) zebrano zgłoszone uwagi, wnioski i propozycje i przedstawiono je w formie syntetycznej poniżej.

Uwaga metodyczna

Należy zauważyć, że przedstawione poniżej wnioski są tylko podsumowaniem problemów i nie mają charakteru statystycznego, tj. nie obrazują skali występowania problemów. Ankieta zawierała pytania otwarte, na które badani odpowiadali wg swojej wiedzy i poglądów - miała charakter sondażowy a nie statystyczny, badający natężenie problemów. Ostateczna redakcja opisu problemów jest także efektem spotkań warsztatowych, na których były one szeroko omawiane.

Problemy strukturalne i prawne dotyczące funkcjonowania spółek wodnych

1. Jako problem wymagający szybkiego podjęcia zgłaszany jest brak uregulowań pozwalających na włączenie GSW w system funkcjonowania Wód Polskich. Uregulowanie prawne tego zagadnienia umożliwiłoby „powierzenie” całorocznego utrzymania przez spółki wodne rzek, strug i kanałów, zastawek, jazów itp. należących do PGW Wody Polskie. Zapewniłoby to ich sprawne funkcjonowanie łącznie z urządzeniami spółki wodnej.
2. W bieżącym funkcjonowaniu GSW przeszkadza niejednoznaczne prawne umocowanie spółek wodnych, tj. brak rejestracji w rejestrze typu KRS, CEIDG. Instytucje z którymi GSW muszą współpracować nie uważają wpisu w katastrze wodnym za równorzędny z ww. rejestrami.
3. Niedostateczna współpraca z Lasami Państwowymi w zakresie konserwacji i utrzymania urządzeń melioracyjnych na ich terenie.
4. Wielkim utrudnieniem w działalności GSW jest brak aktualnej ewidencji istniejącej infrastruktury wodnej i urządzeń melioracyjnych. Nie są także właściwie uregulowane zasady jej bieżącej aktualizacji, a zwłaszcza jej dostępności dla spółek wodnych.
5. Istotnym problemem dla kompleksowego podejścia do utrzymania urządzeń melioracyjnych jest brak bezpłatnego dostępu GSW do rejestru ewidencji i właścicieli gruntów. Jest to powiązane z realiami zarządzania infrastrukturą melioracyjną, kiedy to GSW ma do czynienia z wieloma właścicielami urządzeń wodnych.
6. Brak skutecznego nadzoru nad podmiotami nie będącymi członkami spółki wodnej, a korzystających z urządzeń spółki – bardzo długa i biurokratyczna procedura prowadzona przez PGW Wody Polskie często zakończona nieskuteczną decyzją.
7. Brak możliwości uzyskania od PGW Wody Polskie aktualnych informacji dotyczących tzw. „powierzchni odnoszących korzyści z urządzeń melioracyjnych”. W szczególności dotyczy

to zmian czynionych przez właścicieli działek (zarówno członków GSW jak i podmiotów nie będących członkami), polegających na instalowaniu nowych urządzeń, wpinaniu się do aktualnych urządzeń odbiorczych, zmiany przekrojów urządzeń itp.. Zmiany te wpływają na zwiększenie spływu wód przez wspólne odcinki zbierające, doprowadzając do zwiększania kosztów konserwacji, awaryjności i degradacji nadmiernie obciążonych urządzeń.

Niekorzystne zjawiska zasygnalizowane w ankietach przez GSW i samorządy gminne

1. Brak świadomości rolników w kwestii potrzeby istnienia spółek wodnych dla zapewniania kompleksowej i terminowej konserwacji urządzeń wodnych.
2. Brak szybkiej interwencji na ciekach PGW Wody Polskie w celu ich udrożnienia lub zapewnienia spływu wód w okresie deszczów nawalnych czy powstania zatoru itp. (długotrwała procedura zamówień publicznych).
3. Brak szybkich procedur dotyczących eliminacji szkód na ciekach wodnych wynikających z nadmiernej populacji bobrów i problemy z zapewnieniem finansowania tych zadań.
4. Brak wieloletnich planów działania w zakresie budowy i odbudowy infrastruktury sieci melioracji wodnych na terenie gminy, powiatu czy województwa, przygotowanych z uwzględnieniem konsultacji przeprowadzonych wśród właścicieli i użytkowników gruntów, w tym zwłaszcza rolników. W szczególności dotyczy to terenów leżących przy granicy obszarów administracyjnych. Konsultacje powinny służyć wypracowaniu spójnych działań.
5. Problemy w komunikacji i nawiązywaniu rzeczowej współpracy pomiędzy GSW a samorządami i PGW Wody Polskie w kwestiach spornych dotyczących utrzymywania urządzeń wodnych przy granicy Gmin.
6. Nieefektywne uregulowania prawne powodują, że rośnie liczba rolników wycofujących się z członkostwa w GSW, tym samym spadają przychody ze składek członkowskich, a podmioty nie będące członkami GSW nie partycypują w kosztach utrzymania systemu, ponieważ nie ma jasnych i skutecznych regulacji prawnych.

Niekorzystne praktyki dotyczące utrzymania i inwestowania w infrastrukturę wodną

1. W ocenie spółek wodnych niekorzystne jest „monopolizowanie” zamówień przez niektóre Zarządy Zlewni, polegające na łączeniu dużych ilości zadań w jednym zamówieniu publicznym, które faworyzuje duże podmioty (lub firmy o zbyt małym potencjale własnym, które dla spełnienia wymogów zamówienia proponują spółkom wodnym podwykonawstwo). Negatywnym skutkiem takiej praktyki jest także wydłużanie terminów realizacji zadań w ramach zespólnego zamówienia.
2. Negatywnie oceniane jest nie korzystanie przez PGW Wody Polskie z formuły bezprzetargowego odpłatnego powierzenia zainteresowanym GSW całorocznej konserwacji cieków wodnych w sąsiedztwie terenów objętych działaniami GSW. Taki system sprzyjałby wspólnemu utrzymaniu w sprawności całego systemu wodnego.
3. Ograniczeniem dla planowania i podejmowania działań w zakresie odbudowy i utrzymania urządzeń melioracyjnych jest brak określenia na początku roku terminów i procedur

przyznawania środków na takie działania i ich wysokości (dotacje i refundacje, o które można się ubiegać w Urzędzie Wojewódzkim i Urzędzie Marszałkowskim).

Propozycje rozwiązań problemów dotyczących GSW i systemu gospodarki wodnej

1. Poprawa współpracy i koordynacja działań różnych instytucji i w zakresie utrzymania urządzeń wodnych:
  - Bieżące współdziałanie między Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie a Gminnymi Spółkami Wodnymi (m.in. w zakresie uzupełnienia i zaktualizowania ewidencji urządzeń melioracyjnych).
  - Ujęcie Gminnych Spółek Wodnych w systemie zarządzania kryzysowego i finansowanie ze Skarbu Państwa takich elementów jak wyposażenie w sprzęt i utrzymanie go w gotowości.
  - Powierzenie spółkom wodnym odpłatnego utrzymania urządzeń wodnych PGW Wody Polskie (rzek, strug, kanałów, zastawek itp.).
2. Wsparcie działań GSW poprzez pozyskanie środków zewnętrznych i dofinansowanie spółek wodnych w zakresie sprzętu i personelu, dofinansowanie działalności spółek wodnych przez lokalne samorządy.
3. Poprawa ściągłości należnych opłat za korzystanie z urządzeń wodnych (w tym składek członkowskich) poprzez wdrożenie następujących rozwiązań:
  - Każdy właściciel gruntu powinien ponosić koszty funkcjonowania urządzeń wodnych.
  - Spółka wodna powinna mieć możliwości ściągania należności przez Urząd Skarbowy.
  - Samorząd gminy powinien mieć wpływ na zaległości w opłacaniu składek członkowskich przez rolników.
  - Samorząd powiatu oraz gminy powinien co roku wносить stałą opłatę za korzystanie z urządzeń melioracyjnych (z dróg gminnych i powiatowych woda spływa w pierwszej kolejności do naszych urządzeń, które są w utrzymaniu GSW).
4. Zmiana przepisów prawa ułatwiająca konserwację istniejących urządzeń melioracji wodnych na terenach chronionych.

Uwaga - szczegółowe informacje z ankiet znajdują się w załączniku nr 4 Problemy i propozycje rozwiązań zgłoszone przez Gminne Spółki Wodne i samorządy z terenu powiatu sępoleńskiego (wyciąg z ankiet).

Problemy dotyczące utrzymania urządzeń wodnych na terenie powiatu sępoleńskiego zgłoszone przez RZGW Gdańsk

Brak dostępu zgodnie z art. 196 ust. 3 pkt 1 a) i b) Ustawy Prawo wodne do danych podmiotowych znajdujących się w ewidencji gruntów i budynków prowadzonej przez Powiat Sępoleński w zakresie umożliwiającym prowadzenie ewidencji urządzeń melioracji wodnych.

Opinia zawarta w ankiecie RZGW Gdańsk dotycząca rozwoju małej retencji

Został utrwalony pogląd, że budowa małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach rolnych będzie dofinansowywana ze środków budżetowych (o które cały czas pytają rolnicy) i to ona będzie stanowiła terenowe zabezpieczenie przed suszą jako zbiorki do potencjalnego prowadzenia nawadniania. Tymczasem w większości gospodarstw na naszym terenie, przy prowadzonym przez nie typie produkcji rolnej, uprawach polowych nie będzie ekonomicznego uzasadnienia na wprowadzenie systemu nawadniania.

Takie obiekty terenowe mają większy związek z niewielką regulacją wodną na terenie trudnych gruntów ornych eliminując uporczywe zastoiska wodne przez ukierunkowane zatrzymywanie większej ilości wód z tego obszaru.

Analiza pilnych do zaspokojenia potrzeb ludności wskazuje, że zasoby wody słodkiej w Polsce są niewystarczające i wykraczają poza proste możliwości zatrzymania spływu wód w formie zbiorników retencyjnych. Są to obiekty drogie i na ogół zabezpieczające potrzeby konkretnych ośrodków miejskich na wodę pitną.

Zgodnie z zasadą, że dodatkowe działania na rzecz innych osób, które mogą przyczyniać się do spadku dochodów (poldery wylewowe, opóźnione koszenia) wymaga zadośćuczynienia finansowego uważamy, że propagowanie zadań z zakresu uczestniczenia rolników w spowolnieniu spływu wód opadowych z wykorzystaniem własnych gruntów powinno się odbywać nie tylko w formie edukacji, ale przede wszystkim przygotowanych programów pomocowych - finansowych na zadania z zakresu Gospodarki Wodnej na cele ochrony Potencjalnych Zasobów Wodnych w rolnictwie .

Problemy dotyczące utrzymania urządzeń wodnych na terenie powiatu sępoleńskiego zgłoszone przez RZGW Bydgoszcz

- 1) Brak dostępu zgodnie z art. 196 ust.3 pkt. 1a i 1 b ustawy Prawo wodne do danych podmiotowych znajdujących się w ewidencji gruntów i budynków prowadzonej przez Powiat Sępoleński w zakresie umożliwiającym prowadzenie ewidencji urządzeń melioracji wodnych oraz prowadzenie postępowań administracyjnych związanych z ich utrzymaniem.
- 2) Niszczenie infrastruktury wodnej przez bobry.
- 3) Silne zarastanie koryt poszczególnych cieków i kanałów generuje potrzebę prowadzenia na dużą skalę robót wykoszeniowych, zapewniając swobodny przepływ w ciekach.
- 4) Występowanie lokalnych podtopień, czy wylewów z uwagi na budowę doliny.

7. Oszacowanie potrzeb związanych z wiedzą i informacją na temat racjonalnej gospodarki wodą i doradztwem „wodnym”

1) zapotrzebowanie na usługi doradcze (zakres doradztwa i forma);

Na stopień skomplikowania zagadnień związanych z infrastrukturą wodną na terenie powiatu wpływają takie czynniki jak:

- wielość osób i podmiotów powiązanych z zarządzaniem urządzeniami wodnymi i ich wykorzystaniem (rolnicy, spółki rolnicze, samorządy, mieszkańcy lasy państwowe i prywatne, parki krajobrazowe, PGW Wody Polskie),
- nierówność podmiotów co do ich znaczenia, siły finansowej i ulokowania w systemie prawnym,
- zróżnicowanie źródeł finansowania (składki, opłaty, dotacje samorządowe i rządowe, fundusze unijne, budżet państwa),
- rozproszenie wiedzy o infrastrukturze i jej użytkownikach (kataster wodny, rejestry gruntów, mapy glebowo-rolnicze, rejestry urządzeń nawadniających itp.),
- stan zaszczości historycznych dotyczących zarówno sposobów budowy i utrzymania urządzeń wodnych, jak i nieporozumienia i konflikty pomiędzy interesariuszami,
- zmiana warunków klimatycznych naruszająca dotychczas funkcjonujące warunki przyrodnicze, rozwiązania techniczne i agrotechniczne, organizacyjne i prawne,

W związku z powyższym istnieje pilna potrzeba wsparcia działań w zakresie systemowego uporządkowania sytuacji w postaci profesjonalnych usług doradczych.

Poza dostarczaniem wiedzy fachowej mogą one także spełniać **ważną społeczną funkcję niezależnego autorytetu w rozstrzyganiu istniejących i nowych konfliktów** pomiędzy użytkownikami zasobów wody i zarządcami różnych elementów systemów wodnych.

Biorąc pod uwagę docelową kluczową rolę LPW w budowaniu spójności i konsensusu w zakresie gospodarki wodnej i racjonalnego wykorzystania dostępnych zasobów wody, **profesjonalne usługi doradcze wykonywane na rzecz LPW mogą dotyczyć:**

1. inwentaryzacja infrastruktury wodnej – obecnie nie ma pełnej wiedzy nie tylko o stanie infrastruktury ale także, w wielu przypadkach, o tym kto jest właścicielem gruntów na których takie urządzenia funkcjonują,
2. ocena stanu infrastruktury wodnej i jej diagnoza wskazująca kierunki prac utrzymaniowych i niezbędne inwestycje,
3. badanie i ocena zasobów wodnych pod kątem możliwości ich wykorzystania do nawodnień rolniczych.

Propozycje spółek wodnych w zakresie niezbędnej pomocy doradczej dotyczą takich konkretnych zadań jak:

- określenie miejsc korzystnych dla wykonania urządzeń małej retencji,
- pomoc w uzyskaniu dofinansowania na takie urządzenia,
- pomoc w przygotowaniu stosownych dokumentów.

W ocenie spółek wodnych istnieje zapotrzebowanie na doradztwo techniczne i prawne dla GSW, w zakresie utrzymania urządzeń i podejmowania nowych inwestycji oraz skutecznych sposobów egzekwowania opłat zarówno od członków jak i innych użytkowników urządzeń wodnych utrzymywanych kosztem GSW.

Potrzeby szkoleniowe dla rolników w opinii ankietowanych dotyczą takich zagadnień jak:

- szkolenia z zakresu celowości i możliwości stosowania konkretnych rozwiązań technicznych wspierających nie tylko odprowadzanie wód, ale także niezbędnych dla

- ochrony zasobów wodnych (w tym budowy i odbudowy urządzeń na rowach melioracyjnych służących regulacji stanu wód),
- szkolenia dotyczące systemów obszarowego zatrzymania wód opadowych na terenach rolniczych, przed szybkim spływem do cieków głównych,
  - szkolenia zakresu dostosowania praktyk rolniczych do ograniczonych zasobów wodnych (np. struktura upraw, retencja glebowa).

2) zapotrzebowanie na informację i promocję w zakresie gospodarki wodą, jej wykorzystania, gospodarowania, oszczędzania.

1. Biorąc pod uwagę obecny stan wiedzy ogółu rolników i ich stan świadomości co do współzależności wielu elementów wpływających na całość zarządzania zasobami wody (nie tylko na potrzeby rolnictwa), **potrzebne są działania informacyjne i edukacyjne dotyczące narastającego problemu dostępu do wody i jego bezpośredniego związku ze zmianami klimatycznymi.** Postrzeganie tego problemu z perspektywy rolnika często ogranicza się do **narzekania na nadmiar lub niedobór wody**, który to stan w sposób bezpośredni wpływa na uzyskiwane przez niego plony, a w rezultacie jego dochody.
2. Malejące zasoby wody, dostępnej dla wielu dziedzin życia i gospodarki, wymuszają **konieczność powszechnej edukacji społeczeństwa** w szerokim zakresie zagadnień dotyczących racjonalnej gospodarki wodą (zużywanej na cele komunalne, bytowe, rolnicze, przemysłowe itd.). Szkolenia mieszkańców w zakresie racjonalnej gospodarki wodnej muszą **dotyczyć wszystkich grup społecznych - od rolników do młodzieży szkolnej.**
3. Budowanie świadomości społecznej w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą powinno się odbywać przez **organizowanie akcji promocyjnych trafiających do ogółu społeczeństwa** tak, aby wykreować **modę na dbałość o lokalne i krajowe zasoby wody.**
4. Potrzeby w zakresie wiedzy i informacji dotyczą także **możliwości pozyskiwania środków z dotacji budżetowych lub unijnych na budowę obiektów małej retencji** na polach rolników. Jednak dodatkowe działania rolników na rzecz innych osób, które mogą przyczyniać się do spadku dochodów rolnika (poldery wylewowe, opóźnione koszenia łąk) wymaga zadośćuczynienia finansowego. Propagowanie rozwiązań dotyczących możliwości uczestniczenia rolników w spowolnieniu spływu wód opadowych z wykorzystaniem ich własnych gruntów, powinno się odbywać **nie tylko w formie edukacji, ale przede wszystkim poprzez realną możliwość skorzystania z programów pomocowych.**
5. Konkretną potrzebą w zakresie informacji i promocji jest **edukacja rolników dotycząca roli i funkcji wypełnianych przez spółki wodne.** Niezbędne jest zahamowanie narastającego trendu ucieczki rolników z GSW – „*bo skoro nie muszą należeć, to nie muszą płacić składek*”.
6. Wprowadzenie do publicznej dyskusji wiedzy i rzetelnej informacji dotyczącej działań na rzecz racjonalnej gospodarki wodą w rolnictwie.

8. Działalność Lokalnego Partnerstwa ds. Wody w przyszłości

1) funkcjonowanie LPW w kolejnych latach

Funkcjonowanie LPW w kolejnych latach jest uzależnione od rozwiązań prawnych i możliwości finansowania jego działalności. Obecna formuła działania, jako grupy osób funkcjonujących zawodowo w instytucjach zajmujących się problematyką wodną, związanych wspólnymi celami i zasadami ujętymi w regulaminie partnerstwa, jest niewystarczająca dla realizacji tych celów w przyszłości.

Zadania jakie widzą przed sobą członkowie Partnerstwa wykraczają poza możliwości działania bez rejestracji nowego podmiotu prawnego. Na etapie wstępnym (I połowa 2021 roku) przyjęto, że istnieją możliwości podejmowania niektórych działań poprzez instytucje reprezentowane w LPW. Akcje promocyjne i szkolenia, realizowane pod patronatem LPW, mogą być wdrożone przez takie podmioty jak Starostwo Powiatowe czy KPODR Minikowo, oczywiście w ramach ich zdań statutowych. LPW, jako grupa liderów lokalnej społeczności, może także zajmować stanowiska wobec konkretnych planów i opiniować projekty rozwiązań prawnych.

Działania wymagające znacznych nakładów wymagają posiadania własnych środków finansowych. Zlecenie przez LPW opracowania dla obszaru całego powiatu profesjonalnych ekspertyz dotyczących stanu infrastruktury, czy przygotowanie oceny zasobów wodnych, wymaga pozyskania dotacji na realizację tych projektów. Dalsze działania LPW będą zależały od stworzonych przez Państwo możliwości prawnych i finansowych. **Kluczowe jest stworzenie uregulowań prawnych pozwalających na rejestrację podmiotu prawnego, w którym będą mogły równoprawnie uczestniczyć zarówno osoby fizyczne, spółki wodne, stowarzyszenia jak i samorządy i instytucje państwowe (formuła LGD/LOT).**

W przyszłości, wypracowany na spotkaniach Regulamin Partnerstwa, może być wykorzystany jako tekst bazowy dla statutu przyszłego stowarzyszenia działającego w formule podobnej do LGD, LGR lub LOT.

Oczekiwania, uwagi i propozycje dotyczące funkcjonowania Lokalnego Partnerstwa Wodnego zgłoszone w ankietach przez GSW i JST.

1. Koordynowanie zadań z zakresu inwestycji i utrzymania urządzeń wodnych pomiędzy Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie, Gminnymi Spółkami Wodnymi, Zakładami Gospodarki Komunalnej, rolnikami.
2. Prowadzenie doradztwa technicznego i prawnego dla spółek wodnych.
3. Utworzenie w ramach LPW „rady decyzyjnej”, która pozwoli na wspólne ustalanie listy zadań priorytetowych na terenie powiatu
4. Lokalne Partnerstwo Wodne powinno blisko współpracować z samorządami w zakresie badania potrzeb i rozwiązywania problemów związanych z gospodarowaniem wód w postaci realnych działań w oparciu o sprawną komunikację.

5. Spotkania LPW powinny posłużyć do wypracowania celów i priorytetów, kierunków działalności oraz opracowania planów działań na poszczególne okresy dla określonych podmiotów, grup społecznych i zawodowych.
6. Koordynowanie i organizacja szkoleń tematycznych prowadzonych przez ODR i ARiMR oraz PGW WP.

Uwagi i propozycje dotyczące funkcjonowania Lokalnego Partnerstwa Wodnego zgłoszone przez Zarząd Zlewni Chojnice (RZGW Gdańsk) dotyczące obszaru działania LPWPS.

*W przypadku działań wpływających na dostępność zasobów wodnych oraz możliwość kształtowania i korzystania z nich, należy w niektórych przypadkach brać pod uwagę wpływ na pozostałą część zlewni. Przykładem działań gdzie należy rozważyć wpływ danego przedsięwzięcia na gospodarkę wodną jest rzeka Kamionka stanowiąca jeden z głównych cieków wodnych przepływających przez pow. sępoleński. Przedsięwzięcia zmierzające do retencjonowania i gromadzenia wody na rzece Kamionce dla potrzeb rolnictwa może mieć wpływ na tereny leżące poza pow. sępoleńskim. **Wobec powyższego lokalne partnerstwo wodne w przypadku przedsięwzięć mogących mieć wpływ na tereny poza pow. sępoleńskim powinno być rozszerzone.***

Uwagi i propozycje dotyczące funkcjonowania Lokalnego Partnerstwa Wodnego zgłoszone przez Zarząd Zlewni Inowrocław (RZGW Bydgoszcz) dotyczące obszaru działania LPWPS.

Mając na uwadze jak duże znaczenie ma zagwarantowanie potrzeb wodnych dla rolnictwa, warunkujące prawidłowe prowadzenie upraw szczególnie w okresach suszy hydrologicznej, należy skupić się na działaniach zmierzających do maksymalnego, możliwego retencjonowania wody oraz jej racjonalnego wykorzystywania w zależności od potrzeb poprzez:

- *rozpoznanie potrzeb wodnych w poszczególnych obszarach (zlewniach cząstkowych) cieków i kanałów,*
- *doraźne podpiętrzanie wody w ramach retencji korytowej na przestrzeni całego roku w zależności od możliwości i potrzeb użytkowników na urządzeniach piętrzących: jazy, zastawki,*
- *zachowanie przepływów nienaruszalnych na poszczególnych stopniach gwarantujące zapewnienie niezbędnych potrzeb wodnych w całej zlewni danego cieku. Jest to bardzo istotne w przypadku, gdy zlewnia cieku obejmuje kilka powiatów.*

Wobec powyższego w takich sytuacjach, w przypadku przedsięwzięć mogących mieć wpływ na tereny poza pow. sępoleńskim partnerstwo dla wody w swoich działaniach powinno swoim zasięgiem obejmować rozszerzone działania poza powiat (należy brać pod uwagę wpływ na cały obszar zlewni). Aby to zagwarantować należy dbać o właściwy stan urządzeń wodnych oraz właściwą konserwację rzek i kanałów oraz preferować inwestycje związane z możliwością retencjonowania wody (szczególnie mała retencja) i jej racjonalnego wykorzystania.

2) skład partnerstwa - interesariusze

Podczas warsztatów wypracowano Regulamin Partnerstwa, który zawiera w sobie wskazówki dotyczącego tzw. „kryteriów członkostwa”. Ustalono listę podmiotów, które mogą (i powinny) należeć do LPW. Taka lista zawarta w regulaminie ogranicza też członkostwo do podmiotów spełniających warunki opisane w tej liście. Nowych członków będzie przyjmowało walne zebranie LPW na podstawie tej listy. To oznacza, że nie każdy zgłaszający się może zostać przyjęty w skład LPW.

Zasady jakimi kierowano się tworząc tę listę sprowadzały się do tego, aby uzyskać jak najszerszą reprezentację osób, podmiotów gospodarczych, stowarzyszeń i instytucji, które można określić jako interesariuszy szeroko rozumianej gospodarki wodą. Tak sformułowane kryteria obejmują więc także instytucje naukowe, osoby i firmy z sektora turystyki powiązane z eksploatacją zasobów wodnych czy stowarzyszenia wędkarskie.

Regulamin Partnerstwa stanowi:

1. Członkami LPW mogą być osoby i podmioty z terenu powiatu sępoleńskiego funkcjonujące na obszarach wiejskich i miejskich, uczestniczące w zarządzaniu zasobami wody lub z nich korzystające, a w szczególności:
  - a) *Spółki wodne z terenu powiatu sępoleńskiego,*
  - b) *Rolnicy użytkujący urządzenia wodne i melioracyjne,*
  - c) *Firmy/spółki rolne zarządzające urządzeniami wodnymi,*
  - d) *Stowarzyszenia mieszkańców obszarów wiejskich i miast z terenu powiatu,*
  - e) *Samorządy gminne i samorząd powiatowy,*
  - f) *Państwowe Gospodarstwo Wodne WODY POLSKIE,*
  - g) *Instytucje z otoczenia rolnictwa świadczące usługi doradcze i wspierające rozwój wsi,*
  - h) *Instytucje naukowe, które swoim oddziaływaniem obejmują teren powiatu,*
  - i) *Mieszkańcy powiatu użytkujący urządzenia wodne, lub wykorzystujący zasoby wody,*
  - j) *Osoby i firmy z sektora turystyki powiązane z eksploatacją zasobów wodnych.*
  - k) *Stowarzyszenia wędkarskie.*
2. *Aby zostać członkiem LPW należy złożyć deklarację współpracy w ramach LPW. Założyciele Partnerstwa zostają członkami w chwili podpisania deklaracji współpracy. Nowych członków w skład Partnerstwa przyjmuje walne zebranie LPW na podstawie kryteriów członkostwa określonych w ust. 1.*

3) oczekiwania w stosunku do przyszłych kompetencji LPW

W I etapie tworzenia LPW (grudzień 2020r.), kompetencje Partnerstwa wynikają z przyjętej formuły organizacyjnej mającej niestety duże ograniczenia prawne. LPW powiatu sępoleńskiego jest partnerstwem lokalnym skupiającym osoby reprezentujące podmioty z wielu sektorów i środowisk, działającym na podstawie regulaminu przyjętego przez wszystkich członków Partnerstwa. Obecnie Partnerstwo nie posiada osobowości prawnej – działa poprzez swoich członków. LPWPS i jego reprezentacja nie może podejmować żadnych zobowiązań organizacyjnych, rzeczowych lub finansowych w swoim imieniu lub w imieniu swoich członków. Wszelkie działania w ramach prac LPW jego członkowie podejmują we

własnym imieniu i na własny koszt. Oznacza to, że uchwały podejmowane przez LPWPS mogą mieć tylko rangę opinii - wyrażonej jednak przez grono reprezentujące szeroki wachlarz instytucji i liderów lokalnych.

W II etapie działań (po rejestracji w KRS) kompetencje otrzymane przez LPW PS powinny wynikać z przyjętych celów Partnerstwa. Lista ta jest efektem prac warsztatowych - na podstawie propozycji zgłoszonych przez uczestników zredagowano listę celów, która następnie została zaakceptowana przez podpisanie Deklaracji Współpracy. **Docelowo kompetencje LPW PS oczekiwane przez członków partnerstwa obejmują:**

1. Uczestnictwo LPW w procesie decyzyjnym i w działaniach inwestycyjnych (opiniowanie).
2. Udział w tworzenia dokumentów planistycznych, analitycznych i wniosków finansowych dotyczących inwestycji wodnych (zlecenie ekspertyz i opracowań).
3. Koordynacji działań podmiotów prowadzących działania inwestycyjne i remontowe w zakresie infrastruktury wodnej (wzajemne informowanie się partnerów).

Oprócz tego członkowie LPW stawiają sobie na celu podniesienie świadomości w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, wyzwolenie różnorodnych inicjatyw społecznych i budowanie dobrych relacji między interesariuszami. Dla tych celów LPW powinno mieć możliwość realizacji projektów z własnych środków lub dotacji.

Cele zawarte w Regulaminie LPWPS:

1. *Zintegrowania działań na rzecz racjonalnego gospodarowania wodą poprzez stworzenie mechanizmów zapewniających partnerom uczestnictwo w procesie decyzyjnym i w działaniach inwestycyjnych.*
2. *Stworzenie na terenie powiatu systemu służącego przepływowi informacji, prowadzeniu konsultacji i koordynacji działań wszystkich podmiotów prowadzących działania inwestycyjne i remontowe w zakresie gospodarowania wodą.*
3. *Podniesienie świadomości w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą wśród mieszkańców i podmiotów związanych z tą tematyką.*
4. *Wyzwolenia różnorodnych inicjatyw społecznych na rzecz racjonalnego gospodarowania wodą poprzez promocję tej problematyki.*
5. *Budowanie dobrych relacji między interesariuszami, w tym podniesienie rangi Spółek Wodnych jako ważnego czynnika kształtującego stosunki wodne.*
6. *Stworzenie instrumentów pomocy partnerom i rolnikom w zakresie tworzenia dokumentów planistycznych, analitycznych i wniosków finansowych dotyczących inwestycji wodnych.*

Konkretne zadania, jakie sformułowali uczestnicy warsztatów zostały zapisane w Regulaminie Partnerstwa:

1. *Powołanie wspólnej reprezentacji osób, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych zrzeszonych w LPW.*

2. *Stworzenie struktury organizacyjnej LPW, wyłonienie lidera i koordynatora działań oraz przyjęcie regulaminu działalności LPW i osób je reprezentujących w kontaktach z instytucjami publicznymi.*
3. *Wdrożenie skutecznego systemu informowania członków LPW o podejmowanych działaniach organizacyjnych, remontowych i inwestycyjnych w zakresie urządzeń wodnych.*
4. *Stworzenie koncepcji poprawy sytuacji na terenie powiatu w zakresie gospodarki wodnej - przyjęcie przez LPW listy priorytetów inwestycyjnych i remontowych na terenie powiatu.*
5. *Wspieranie działań na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych na utrzymanie i modernizację oraz inwestycje wodne podejmowanych przez członków LPW.*
6. *Współpraca z ekspertami w zakresie określania zasobów wodnych i ich racjonalnego wykorzystania oraz pomoc w postaci doradztwa na rzecz LPW i jego członków.*
7. *Różnorodne działania promujące znaczenia racjonalnej gospodarki wodą we wszystkich środowiskach na terenie powiatu.*
8. *Przygotowanie i realizacja programów edukacyjnych w zakresie gospodarowania wodą.*
9. *Organizacja spotkań informacyjnych oraz wymiana doświadczeń pomiędzy partnerami.*

4) źródła finansowania LPW

W I etapie istnienia, w związku z brakiem osobowości prawnej, działania LPWPS mogą jedynie dotyczyć podstawowej aktywności tj. organizowania zebrań, podejmowania uchwał w kwestii zajmowania stanowiska, opiniowania aktów prawnych i decyzji podejmowanych przez inne podmioty, inicjowanie projektów realizowanych przez inne podmioty. Na tym etapie, do czasu sformalizowania działania LPWPS, członkowie Partnerstwa postanowili zwrócić się z prośbą do Starostwa Powiatowego w Sępólnie Krajeńskim o wsparcie działań LPWPS, poprzez pełnienie roli Sekretariatu Partnerstwa, Rola sekretariatu ograniczać się będzie do organizowania spotkań, udostępniania sali i użyczenia adresu Starostwa dla korespondencji LPWPS.

W II etapie funkcjonowania, po rejestracji w KRS, niezbędne jest uzyskanie dotacji ze środków rządowych lub programów pomocowych UE na następujące zadania:

1. Projekty edukacyjne, informacja i promocja problematyki racjonalnej gospodarki wodą.
2. Projekty wsparcia dla partnerów np. GSW i rolników, poprzez doradztwo, szkolenia branżowe itp.
3. Realizacja własnych projektów dotyczących całokształtu problematyki gospodarki wodnej na terenie powiatu (w tym: inwentaryzacja istniejącej infrastruktury, ekspertyzy dotyczące stanu urządzeń, kompleksowe programy dotyczące inwestycji wodnych, ocena zasobów wodnych i programy ich wykorzystania dla celów rolniczych).
4. Funkcjonowanie podmiotu prawnego (koszty organizacyjne).

5) umocowania prawne LPW

W trakcie warsztatów uczestnicy zapoznali się ze wstępnymi analizami dotyczącymi różnorodnych aspektów organizacyjnych. Zostały rozpatrzone możliwości zorganizowania partnerstwa w 4 wariantach, różniących się stopniem zinstytucjonalizowania, a mianowicie:

- 1) Partnerstwo nieformalne – bez osobowości prawnej, ale działające samodzielnie.
- 2) Partnerstwo „nieformalne” afiliowane przy innej instytucji np. przy jednym z partnerów, ale posiadające własny regulamin działania.
- 3) Własna osobowość prawna, ale bez biura i personelu.
- 4) Własna osobowość prawna z własnym budżetem i zadaniami.

Te cztery warianty zostały rozpatrzone wg kryteriów organizacyjnych obejmujących: cele możliwe do osiągnięcia w danej formie organizacyjnej; zakres działania – co w danej formie jest możliwe do realizacji; organizacja - sposób funkcjonowania; finansowanie/ budżet LPW; reprezentacja LPW/władze; członkowie zwyczajni /członkowie wspierający.

Po dyskusji i głosowaniu uczestnicy warsztatów wybrali większością głosów wariant nr 2 tj. Partnerstwo „nieformalne” posiadające własny regulamin działania, afiliowane przy jednym z partnerów. **Drugim wariantem, uznanym za docelowy był wariant 4. zakładający uzyskanie własnej osobowości prawnej z własnym budżetem i zadaniami.** Uznano, że LPW powinno zacząć funkcjonować jako grupa nieformalna, ale docelowo powinna uzyskać status osoby prawnej, co umożliwi LPW w przyszłości szerszą aktywność i realizację własnych projektów. Partnerstwo jako grupa nieformalna może korzystać ze wsparcia instytucji o randze powiatowej – w tym przypadku rolę sekretariatu LPW może pełnić Starostwo Powiatowe.

Umocowania prawne LPW powinno przewidzieć możliwość uczestnictwa w nowym podmiocie prawnym partnerów posiadających różny status np. osoby fizyczne, spółki wodne, stowarzyszenia jak i samorządy i instytucje państwowe. Odpowiednia jest tu formuła zastosowana w regulacjach dotyczących Lokalnych Grup Działania czy Lokalnych Organizacji Turystycznych, bazujących na Prawie o stowarzyszeniach.

Regulacje prawne powinny także przewidzieć ustawowo, co najmniej opiniodawczą rolę LPW dla dokumentów planistycznych dotyczących gospodarki wodnej na terenie powiatu i obowiązek informowania LPW o podejmowanych inwestycjach wodnych na terenie Powiatu, także przez podmioty spoza terenu danego powiatu.

6) inne uwagi dotyczące partnerstwa

Uczestnicy warsztatów uznali, że realne funkcjonowanie partnerstwa „nieformalnego” wymaga jednak od jego członków co najmniej minimalnego udziału w pracach i zadeklarowania takich czynności jak udostępnianie danych, informowanie, udział w spotkaniach itp. Przygotowana Deklaracja Współpracy precyzuje te kwestie.

DEKLARACJA WSPÓŁPRACY

w ramach Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego

Ja niżej podpisana/y, deklaruje wolę przystąpienia do Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego. Zobowiązuję się do aktywnej współpracy przy realizacji celów lokalnego partnerstwa na rzecz wody wymienionych w jego regulaminie, a w szczególności zobowiązuję się do:

- 1. udziału w spotkaniach informacyjnych i integracyjnych w ramach funkcjonowania Partnerstwa,*
- 2. udziału i wspierania akcji informacyjnych i edukacyjnych dotyczących racjonalnego gospodarowania wodą,*
- 3. informowania partnerów w ramach LPW o zamierzeniach inwestycyjnych i organizacyjnych dotyczących prowadzonych inwestycji i remontów urządzeń wodnych i melioracyjnych,*

4. wymiany informacji w zakresie promowania dobrych praktyk dotyczących zarządzania urządzeniami wodnymi i melioracyjnymi,
5. udziału w opracowaniu programu działań na rzecz poprawy stanu urządzeń i racjonalnego gospodarowania wodą oraz udostępniania niezbędnych informacji w tym zakresie,
6. uzgadniania i koordynowania działań wynikających z przyjętego przez LPW programu działań na rzecz racjonalnego gospodarowania wodą.

Wraz z przyjęciem do partnerstwa deklaruję stosowanie się do jego regulaminu działania.

Imię i nazwisko .....

Podpis .....

Organizacja (instytucja/podmiot), w której zajmuję się zagadnieniami infrastruktury wodnej:

Nazwa .....

Stanowisko w instytucji, funkcja w organizacji .....

Dla dobrej współpracy w dłuższym okresie czasu niezbędne jest także określenie zasad na jakich partnerzy uczestniczą we wspólnym przedsięwzięciu. Zostało to zapisane w regulaminie Partnerstwa zawierającym rozdział „Organizacja prac LPW”.

1. Walne Zebranie LPW podejmuje najważniejsze decyzje w wszystkich sprawach Partnerstwa.
2. Decyzje podczas Walnego Zebrania LPW zapadają zwykłą większością głosów.
3. Reprezentację LPW stanowi Rada Partnerstwa. Pracę Rady Partnerstwa organizuje Przewodniczący Rady lub jego zastępca. Rada Partnerstwa zwołuje spotkania Walnego Zebrania Członków LPW w miarę potrzeb, ale nie rzadziej niż raz w roku.
4. Walne Zebranie LPW wybiera ze swojego składu członków Rady Partnerstwa. Liczbę członków Rady i ich funkcje w radzie oraz sposób jej pracy określa Walne Zebranie Partnerstwa.
5. Bieżące sprawy LPW, w tym organizowanie spotkań, przygotowywanie pism i powiadamianie o spotkaniach, prowadzi Sekretariat Partnerstwa prowadzony przez jednego z członków Partnerstwa wybranego przez członków LPW na Walnym Zebraniu. Praca Sekretariatu Partnerstwa jest koordynowana przez Przewodniczącą Rady lub jego zastępcę.
6. Rada Partnerstwa zbiera się w okresie pomiędzy Walnymi Zebraniami i podejmuje decyzje w sprawach LPW, niezastrzeżonych do decyzji Walnego Zebrania, a w szczególności dotyczące:
  - 1) opiniowania planowanych inwestycji i remontów urządzeń wodnych podejmowanych przez członków Partnerstwa i instytucje publiczne działające w tym zakresie,
  - 2) opracowania programu poprawy sytuacji na terenie powiatu w zakresie gospodarki wodnej – w tym listy priorytetów inwestycyjnych i remontowych na terenie powiatu.
  - 3) Współpracy z innymi instytucjami w zakresie realizacji projektów promocyjnych i edukacyjnych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą
7. Ze swoich działań pomiędzy obradami Walnego Zebrania Rada Partnerstwa składa sprawozdanie w formie ustalonej przez Walne Zebranie.
8. Ze swoich działań pomiędzy obradami Walnego Zebrania Rada Partnerstwa składa sprawozdanie w formie ustalonej przez Walne Zebranie.

9. Podsumowanie

1) wnioski ze spotkań i odpowiedzi uzyskanych w ankietach

Uczestnicy spotkań inicjujących powstanie lokalnego partnerstwa na rzecz wody, uznają zgodnie, że kluczowym problemem jest brak koordynacji zadań finansowanych z różnych źródeł i realizowanych przez różne podmioty.

1. Podczas spotkań warsztatowych zidentyfikowano główne problemy w zakresie zarządzania wodą na obszarach wiejskich. Źródłem wielu problemów, oczywiście poza ograniczoną dostępnością środków finansowych, jest **rozproszenie zarządzania urządzeniami wodnymi pomiędzy wiele podmiotów**. Właścicielami sieci melioracyjnych i mniejszych urządzeń są gminne spółki wodne (GSW), pojedynczy rolnicy i spółki rolne, część infrastruktury jest także w posiadaniu niektórych samorządów. Kluczowe dla systemu rzeki, główne kanały, zbiorniki i jeziora oraz zlokalizowane na nich obiekty hydrotechniczne są zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.
2. **Źródła finansowania prac konserwacyjnych i inwestycyjnych są także zróżnicowane**. Spółki wodne, zrzeszające przede wszystkim rolników, korzystają ze składek swoich członków oraz dotacji udzielanych przez gminy, powiaty, samorząd województwa i urząd wojewódzki. Koszty ich działań są pokrywane także ze środków unijnych (PROW 2014-2020). Działania PGW Wody Polskie finansowane są przed wszystkim z budżetu państwa.
3. Wielopodmiotowy system finansowania bieżących konserwacji, a często także odbudowy podstawowych składników infrastruktury, stawia w szczególnie trudnej sytuacji gminne spółki wodne. Każdego roku muszą się ubiegać o uzyskanie dotacji lub zleceń na roboty - głównie w zakresie utrzymania urządzeń melioracyjnych. **Ograniczona wielkość środków i niepewność co do wyniku postępowań dotacyjnych nie pozwala na długoterminowe planowanie i często prowadzi do degradacji** zbudowanych nawet kilkadziesiąt lat temu sieci drenarskich, kanałów i studni melioracyjnych. Środki są przydzielane na zasadach konkursowych co oznacza, że inwestycje lub prace utrzymaniowe zaplanowane przez GSW nie mają gwarancji realizacji.
4. **Problemem jest także brak systemu uzgodnień pomiędzy zarządcami powiązanych ze sobą liniowo lub obszarowo składników infrastruktury wodnej**. Często to co dobre dla jednego rolnika jest kłopotem dla drugiego.
5. Z uwagi na niepewność źródeł finansowania i brak mechanizmów koordynacji zadań sens planowania jest w ogóle kwestionowany. **Obecnie nie ma systemowych możliwości przygotowania i wdrażania długoterminowych planów dotyczących całych kompleksów urządzeń wodnych**, nad którymi zarząd jest sprawowany przez podmioty o różnorodnym statusie, zasobności finansowej i skali działania – bo są to rolnicy, gminne spółki wodne, spółki rolne, samorządy, instytucje państwowe (nie tylko PGW Wody Polskie ale także nadleśnictwa i parki krajobrazowe). Rozwiązaniem może być ustanowienie partnerskich relacji pomiędzy tymi, jakże bardzo różnymi, interesariuszami. Z uwagi na uwarunkowania

terytorialne i administracyjne wydaje się, że partnerstwo powinno obejmować obszar powiatu.

6. Nadrzędnym celem lokalnego partnerstwa wodnego (LPW) będzie podjęcie wspólnych działań w zakresie szeroko pojętej racjonalnej gospodarki wodą. **LPW będzie działać na rzecz wzmocnienia koordynacji działań pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu zasobami wody.** Poprawa koordynacji w tym zakresie jest warunkiem łagodzenia problemu dostępu do wody dla rolnictwa i mieszkańców obszarów wiejskich.
7. W wyniku spotkań prowadzonych w ramach pilotażowego projektu, opracowano wstępną koncepcję funkcjonowania LPW. Przyjęto założenie, że partnerstwo będzie miało charakter dobrowolnego porozumienia, działającego na zasadach przyjętych demokratycznie przez równorzędnych partnerów.
8. Na tym etapie nie przewiduje się utworzenia odrębnego podmiotu prawnego. Dla powodzenia tej inicjatywy kluczowe jest **zapewnienie partnerstwu jak największej reprezentatywności, poprzez udział w partnerstwie wielu liderów środowisk lokalnych,** działających nie tylko w ramach spółek wodnych i innych stowarzyszeń, ale także reprezentujących podmioty prywatne, instytucje samorządowe i administrację rządową. W partnerstwie, poza podmiotami bezpośrednio zarządzającymi infrastrukturą wodną, powinni mieć głos także jej użytkownicy (np. stowarzyszenia wędkarskie, osoby prowadzące usługi turystyczne), a także instytucje z otoczenia rolnictwa i instytucje naukowe. Jednym z celów LPW będzie stworzenie mechanizmów zapewniających partnerom uczestnictwo w procesie decyzyjnym dotyczącym działań inwestycyjnych i modernizacyjnych.

2) rekomendacje dla MRiRW;

1. **Poprawa stanu technicznego urządzeń składających się na infrastrukturę wodną oraz realizacja inwestycji prowadzących do retencjonowania wody, wymaga gruntownej zmiany systemu finansowania zadań.** Rozproszenie decyzji w kwestii przydzielania środków, zarówno na działania remontowe jak i na nowe inwestycje, pomiędzy kilka różnych podmiotów (samorządy, wojewoda, RZGW, ARiMR) powoduje, że w obecnych warunkach nie jest możliwe opracowanie i zrealizowanie spójnego planu modernizacji całości systemu, docelowo zapewniającego dostępność wody dla celów rolniczych i zaopatrzenia mieszkańców. **Środki finansowe z różnych źródeł muszą być alokowane na zadania wynikające z uzgodnionego lokalnie, długoterminowego planu dotyczącego całych kompleksów urządzeń wodnych, a nie pojedynczych urządzeń lub odcinków cieków wodnych.**
2. **Niezbędne jest stworzenie nowej konstrukcji prawnej dla LPW, pozwalającej na pełnoprawne, formalne uczestnictwo w partnerstwie wielu zróżnicowanych podmiotów** takich jak osoby fizyczne, spółki wodne, stowarzyszenia, przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje i urzędy państwowe. Przejście LPW z fazy budowania partnerstwa, rozumianego jako porozumienie interesariuszy dotyczące celów i metod działania, do fazy realnie podejmowanych działań wymaga przyjęcia odpowiedniej formuły prawnej. Należy skorzystać z rozwiązań pranych, które pozwoliły skutecznie działać takim

podmiotom jak Lokalne Grupy Działania, Lokalne Grupy Rybackie oraz Lokalne i Regionalne Organizacje Turystyczne. **Stworzenie formuły prawnej analogicznej do LGD/LOT polega na wykorzystaniu ustawy o stowarzyszeniach i umożliwieniu członkostwa w stowarzyszeniach podmiotom prawnym, samorządom i instytucjom administracji państwowej.**

3. **Wydzielenie środków na utworzenie i uruchomienie działalności LPW, tj. koszty funkcjonowania podmiotu prawnego i realizację własnych projektów LPW.** Ważnym czynnikiem, skłaniającym lokalnych interesariuszy do utworzenia partnerstwa są nadchodzące zmiany w zakresie finansowania działań podejmowanych na rzecz usprawnienia zarządzania wodą na obszarach wiejskich. Konieczne przedsięwzięcia inwestycyjne i modernizacyjne w ramach dostosowań klimatycznych, powinny być finansowane zarówno ze środków polskich, jak i współfinansowanych przez UE.
4. **Nadanie Lokalnym Partnerstwom Wodnym ustawowych uprawnień do skutecznego oddziaływania na procesy inwestycyjne i sposoby zarządzania lokalnymi zasobami wody oraz infrastrukturą wodną na swoim obszarze działania.** Opiniowanie planów działania i programów inwestycyjnych pozwoli na lepszą koordynację działań pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu infrastrukturą i zasobami wody na obszarach wiejskich na poziomie regionalnym i lokalnym.

3) plan działań na przyszłość

Plany działania LPW Powiatu Sępoleńskiego zakładają działania na **rzecz rozszerzenia partnerstwa na inne podmioty zajmujące się szeroko rozumianymi sprawami wody dla zapewnienia pełnej reprezentatywności środowiska lokalnego**, tak aby opinie i propozycje LPW miały istotne znaczenie i były przydatne dla instytucji publicznych. Docelowo przewiduje się uzyskanie osobowości prawnej, kiedy tylko stanie się to możliwe.

Kluczowe zadania to **pozyskanie środków na wykonanie opracowań eksperckich, w celu sporządzenia Lokalnego Planu Wodnego nakierowanego na działania zapobiegające suszy i niedoborom wody dla rolnictwa** (niezbędne jest zebranie potrzeb inwestycyjnych z terenu powiatu oraz sporządzenie diagnozy zasobów wodnych na terenie powiatu i możliwości ich wykorzystania na potrzeby nawodnień rolniczych. Na pierwszym spotkaniu LPWPS przyjęto „**Ramowy plan działania Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego na rok 2021**”, który przewiduje:

1. *Rozszerzenie składu Partnerstwa poprzez zaproszenie nowych członków zainteresowanych problematyką zarządzania wodą.*
2. *Promocja idei partnerstwa na rzecz wody i problematyki racjonalnej gospodarki wodą poprzez przekazanie informacji o celach LPW do lokalnych mediów (informacje prasowe, wywiady, strona internetowa).*
3. *Nawiązanie współpracy w ramach Partnerstwa, dla pozyskania środków na wykonanie opracowań eksperckich, w celu sporządzenia Lokalnego Planu Wodnego nakierowanego na działania zapobiegające suszy i niedoborom wody dla rolnictwa:*

- a) Zebranie potrzeb inwestycyjnych od interesariuszy z terenu powiatu w celu sporządzenia kompleksowego planu obejmującego nowe inwestycje i modernizacje istniejącej infrastruktury wodnej.
- b) Diagnoza zasobów wodnych na terenie powiatu i możliwości ich wykorzystania na potrzeby nawodnień rolniczych.
- 4. Podjęcie rozmów z jednostkami samorządu terytorialnego (gminy, powiat, województwo) oraz instytucjami rządowymi (PGW WP i Wojewoda) w celu zbilansowania możliwości wydatkowania środków niezbędnych na poprawę stanu infrastruktury wodnej w najbliższych latach i zaproponowanie kierunków wydatkowania pieniędzy na terenie powiatu sępoleńskiego.
- 5. Udział w procesach legislacyjnych, dotyczących planowanych zmian w strukturze zarządzania infrastrukturą wodną na poziomie lokalnym (relacje - gmina, powiat, GSW itp.), poprzez opiniowanie propozycji zmian ustawowych i organizacyjnych.

a) przedstawienie rankingu inwestycji jakie należałoby przeprowadzić na obszarze LPW

Na pierwszym spotkaniu po utworzeniu Partnerstwa przyjęto uchwałę zawierającą wspólne stanowisko dotyczące niezbędnych działań w zakresie modernizacji infrastruktury wodnej pod kątem nowych funkcji wynikających m.in. ze zmian klimatycznych. Jednak przygotowanie wiarygodnego rankingu inwestycji, jakie należałoby przeprowadzić na obszarze LPW, wymaga rozszerzonej analizy obecnego stanu urządzeń wodnych i określenia nowych lokalnych potrzeb w tym zakresie. Jedną z ważnych przeszkód dla realizacji tego zadania, są wieloletnie zaniedbania dotyczące tzw. „katastru wodnego” i utrudniona możliwość uzyskania danych z rejestru gruntów przez spółki wodne.

Na tym etapie funkcjonowania Partnerstwa, na podstawie propozycji wyrażonych w ankietach i dyskusji podczas spotkań, zredagowano i przyjęto uchwałę **„Propozycje priorytetowych kierunków działań inwestycyjnych w zakresie gospodarki wodnej na terenie powiatu sępoleńskiego”**:

1. Z uwagi na narastający problem niedoborów wody dla rolnictwa, **za priorytetowe inwestycje uznano wszelkie działania tworzące systemy małej retencji** poprzez powiązanie inwestycji na ciekach wodnych zarządzanych przez PGW WP z siecią rowów melioracyjnych utrzymywanych przez GSW i samorządy.
2. Główne kierunki prac w zakresie infrastruktury wodnej **zgłaszane przez spółki wodne z terenu powiatu sępoleńskiego**:
  - a) Priorytetowym kierunkiem działań z punktu widzenia spółek wodnych, są **zadania dotyczące utrzymania istniejących urządzeń**. Ich ogólnie zły stan techniczny wynika z wieloletnich zaniedbań, których przyczyną jest stały niedobór środków w dyspozycji GSW. Konieczne są działania związane z konserwacją urządzeń melioracyjnych takich jak: rowy, dreny, studnie, przepusty, wyloty - konieczna jest gruntowna renowacja rowów melioracyjnych z odbudową faszynowania, renowacja rurociągów oraz odbudowa drenowania na gruntach rolników.

- b) *Propozycje nowych działań inwestycyjnych dotyczą takich zadań jak budowa zastawek na rowach melioracyjnych, budowa zastawek piętrzących na rowach i ciekach głównych, budowa zbiorników retencyjnych na gruntach zainteresowanych członków spółki wodnej i innych podmiotów użytkujących grunty rolne.*
3. *Propozycje działań z zakresu infrastruktury wodnej postulowane przez samorządy gminne i powiatowe, dotyczą w większości zadań powiązanych z funkcjami samorządu i obejmują takie działania jak: budowa zbiorników retencyjnych, budowa kanalizacji deszczowej, odbudowa rowów melioracyjnych, remonty przepustów drogowych, budowa kanalizacji burzowej.*
4. *Ważnym zadaniem z punktu widzenia kompleksowego zarządzania wodą jest inwentaryzacja urządzeń infrastruktury wodnej.*

b) propozycje zaproszenia do współpracy innych interesariuszy

Nie wszyscy interesariusze, zaproszeni do udziału w pracach LPW, spoza grupy uczestniczącej w warsztatach, zgłosili chęć uczestnictwa w Partnerstwie. Z uwagi na to, że nie są wystarczająco poinformowani o celach LPW, należy indywidualnie zaprezentować im ideę utworzenia LPW. Dotyczy to takich podmiotów jak **szkoły rolnicze, stowarzyszenia rozwoju lokalnego, związki wędkarskie lub podmioty z sektora turystyki**. Ich wkład może być przydatny do realizacji takich zadań jak promocja racjonalnej gospodarki wodą (stowarzyszenia mieszkańców), upowszechnianie nowych koncepcji agrotechnicznych np. metod retencji glebowej (szkoły rolnicze).

c) promocja dobrych praktyk w zakresie oszczędzania i odzyskiwania wody

W ramach warsztatów prowadzących do utworzenia LPW, uczestnicy spotkań mieli możliwość zapoznania się w terenie z inwestycjami zrealizowanymi przez Lasy Państwowe. Nadleśnictwo Runowo zrealizowało projekt „Renaturyzacja rzeki Orli w obrębie Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Torfowisko Messy” oraz renowacja urządzeń wodno-melioracyjnych na użytkach zielonych”. Nadleśnictwo Szubin przedstawiło system retencji wodnej wykonanej na obszarach leśnych w obrębie Leśnictwa Dębogóra.

Tego typu przykłady powinny być szerzej prezentowane lokalnym społecznościom, jako przykład nowego podejścia do zagrożeń związanych z klimatem.

d) edukacja (ulotki, spotkania z młodzieżą itp.).

W ramach planu działania LPWPS przyjętego na pierwszym zebraniu Partnerstwa znajduje się zadanie:

Promocja idei partnerstwa na rzecz wody i problematyki racjonalnej gospodarki wodą poprzez przekazanie informacji o celach LPW do lokalnych mediów (informacje prasowe, wywiady).

Lista załączników do raportu:

- Załącznik nr 1. Regulamin Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego
- Załącznik nr 2. Kwestionariusz ankiety – Gminne Spółki Wodne
- Załącznik nr 3. Inwestycje proponowane przez Gminne Spółki Wodne i samorządy z terenu powiatu sępoleńskiego (wyciąg z ankiet)
- Załącznik nr 4. Problemy i propozycje – rozwiązań zgłoszone przez GSW i samorządy z terenu powiatu sępoleńskiego (wyciąg z ankiet)
- Załącznik nr 5. Charakterystyka regionu - oprac. dr Tadeusz Sobczyński (w osobnym pliku)

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Raport końcowy LPW Powiatu Sępoleńskiego

Załączniki

Załącznik nr 1. Regulamin Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego

*(przyjęty poprzez złożenie deklaracji współpracy przez członków założycieli LPWPS
– grudzień 2020 r.)*

I. Misja LPW

Lokalne Partnerstwo Wodne zostało utworzone dla podjęcia wspólnych działań w zakresie szeroko pojętej racjonalnej gospodarki wodą. LPW będzie działać na rzecz wzmocnienia koordynacji działań pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu zasobami wody na obszarach wiejskich na poziomie regionalnym i lokalnym.

Niezbędne jest podjęcie działań mających na celu wypracowanie metod racjonalnej gospodarki wodnej. Dla realizacji tego zadania konieczne jest, aby wszyscy zarządzający wodą na obszarze powiatu sępoleńskiego i korzystający z wód nawiązali współpracę i wspólnie działali na rzecz zrównoważonej gospodarki wodnej.

Poprawa koordynacji w tym zakresie jest warunkiem podstawowym efektywnego wdrażania polityk publicznych, łagodzenia problemu dostępu do wody dla rolnictwa i mieszkańców obszarów wiejskich.

II. Cele LPW

7. Zintegrowania działań na rzecz racjonalnego gospodarowania wodą poprzez stworzenie mechanizmów zapewniających partnerom uczestnictwo w procesie decyzyjnym i w działaniach inwestycyjnych.
8. Stworzenie na terenie powiatu systemu służącego przepływowi informacji, prowadzeniu konsultacji i koordynacji działań wszystkich podmiotów prowadzących działania inwestycyjne i remontowe w zakresie gospodarowania wodą.
9. Podniesienie świadomości w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą wśród mieszkańców i podmiotów związanych z tą tematyką.
10. Wyzwolenia różnorodnych inicjatyw społecznych na rzecz racjonalnego gospodarowania wodą poprzez promocję tej problematyki.
11. Budowanie dobrych relacji między interesariuszami, w tym podniesienie rangi Spółek Wodnych jako ważnego czynnika kształtującego stosunki wodne.

12. Stworzenie instrumentów pomocy partnerom i rolnikom w zakresie tworzenia dokumentów planistycznych, analitycznych i wniosków finansowych dotyczących inwestycji wodnych.

III. LPW będzie realizować swoje cele poprzez:

10. Powołanie wspólnej reprezentacji osób, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych zrzeszonych w LPW.
11. Stworzenie struktury organizacyjnej LPW, wyłonienie lidera i koordynatora działań oraz przyjęcie regulaminu działalności LPW i osób je reprezentujących w kontaktach z instytucjami publicznymi.
12. Wdrożenie skutecznego systemu informowania członków LPW o podejmowanych działaniach organizacyjnych, remontowych i inwestycyjnych w zakresie urządzeń wodnych.
13. Stworzenie koncepcji poprawy sytuacji na terenie powiatu w zakresie gospodarki wodnej - przyjęcie przez LPW listy priorytetów inwestycyjnych i remontowych na terenie powiatu.
14. Wspieranie działań na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych na utrzymanie i modernizację oraz inwestycje wodne podejmowanych przez członków LPW.
15. Współpraca z ekspertami w zakresie określania zasobów wodnych i ich racjonalnego wykorzystania oraz pomoc w postaci doradztwa na rzecz LPW i jego członków.
16. Różnorodne działania promujące znaczenia racjonalnej gospodarki wodą we wszystkich środowiskach na terenie powiatu.
17. Przygotowanie i realizacja programów edukacyjnych w zakresie gospodarowania wodą.
18. Organizacja spotkań informacyjnych oraz wymiana doświadczeń pomiędzy partnerami.

IV. Forma organizacyjno- prawna

1. LPW powiatu sępoleńskiego jest partnerstwem lokalnym skupiającym osoby i podmioty z wielu sektorów i środowisk, działającym na podstawie regulaminu przyjętego przez wszystkich członków Partnerstwa poprzez złożenie deklaracji członkostwa.
2. LPW Partnerstwo nie posiada osobowości prawnej – działa poprzez swoich członków.
3. LPW Powiatu sępoleńskiego na zewnątrz reprezentują jego przedstawiciele wybrani w sposób demokratyczny przez członków.
4. LPW i jego reprezentacja nie może podejmować żadnych zobowiązań organizacyjnych, rzeczowych lub finansowych w swoim imieniu lub w imieniu swoich członków.
5. Wszelkie działania w ramach prac LPW jego członkowie podejmują we własnym imieniu i na własny koszt.

V. Członkowie LPW

3. Członkami LPW mogą być osoby i podmioty z terenu powiatu sępoleńskiego funkcjonujące na obszarach wiejskich i miejskich, uczestniczące w zarządzaniu zasobami wody lub z nich korzystające, a w szczególności:
  - l) Spółki wodne z terenu powiatu sępoleńskiego,
  - m) Rolnicy użytkujący urządzenia wodne i melioracyjne,

- n) Firmy/spółki rolne zarządzające urządzeniami wodnymi,
  - o) Stowarzyszenia mieszkańców obszarów wiejskich i miast z terenu powiatu,
  - p) Samorządy gminne i samorząd powiatowy,
  - q) Państwowe Gospodarstwo Wodne WODY POLSKIE,
  - r) Instytucje z otoczenia rolnictwa świadczące usługi doradcze i wspierające rozwój wsi,
  - s) Instytucje naukowe, które swoim oddziaływaniem obejmują teren powiatu,
  - t) Mieszkańcy powiatu użytkujący urządzenia wodne, lub wykorzystujący zasoby wody,
  - u) Osoby i firmy z sektora turystyki powiązane z eksploatacją zasobów wodnych.
  - v) Stowarzyszenia wędkarskie.
4. Aby zostać członkiem LPW należy złożyć deklarację współpracy w ramach LPW. Założyciele Partnerstwa zostają członkami w chwili podpisania deklaracji współpracy. Nowych członków w skład Partnerstwa przyjmuje walne zebranie LPW na podstawie kryteriów członkostwa określonych w ust. 1.
  5. Utrata członkostwa w LPW następuje z chwilą złożenia deklaracji o wystąpieniu z LPW do Sekretariatu LPW.
  6. Członek Partnerstwa ma prawo uczestniczyć w obradach walnego zebrania LPW i brać udział w głosowaniach z prawem 1 głosu. Głosowanie może się odbywać także drogą informatyczną, zasady takiego głosowania określi Walne Zebranie Członków.

VI. Organizacja prac LPW

9. Walne Zebranie LPW podejmuje najważniejsze decyzje w wszystkich sprawach Partnerstwa.
10. Decyzje podczas Walnego Zebrania LPW zapadają zwykłą większością głosów.
11. Reprezentację LPW stanowi Rada Partnerstwa. Pracę Rady Partnerstwa organizuje Przewodniczący Rady lub jego zastępca. Rada Partnerstwa zwołuje spotkania Walnego Zebrania Członków LPW w miarę potrzeb, ale nie rzadziej niż raz w roku.
12. Walne Zebranie LPW wybiera ze swojego składu członków Rady Partnerstwa. Liczbę członków Rady i ich funkcje w radzie oraz sposób jej pracy określa Walne Zebranie Partnerstwa.
13. Bieżące sprawy LPW, w tym organizowanie spotkań, przygotowywanie pism i powiadamianie o spotkaniach, prowadzi Sekretariat Partnerstwa prowadzony przez jednego z członków Partnerstwa wybranego przez członków LPW na Walnym Zebraniu. Praca Sekretariatu Partnerstwa jest koordynowana przez Przewodniczącą Rady lub jego zastępcę.
14. Rada Partnerstwa zbiera się w okresie pomiędzy Walnymi Zebraniem i podejmuje decyzje w sprawach LPW, niezastrzeżonych do decyzji Walnego Zebrania, a w szczególności dotyczące:
  - 4) opiniowania planowanych inwestycji i remontów urządzeń wodnych podejmowanych przez członków Partnerstwa i instytucje publiczne działające w tym zakresie,
  - 5) opracowania programu poprawy sytuacji na terenie powiatu w zakresie gospodarki wodnej – w tym listy priorytetów inwestycyjnych i remontowych na terenie powiatu.
  - 6) Współpracy z innymi instytucjami w zakresie realizacji projektów promocyjnych i edukacyjnych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą
15. Ze swoich działań pomiędzy obradami Walnego Zebrania Rada Partnerstwa składa sprawozdanie w formie ustalonej przez Walne Zebranie.

VII. Rozwiązanie LPW

Partnerstwo może zostać rozwiązane uchwałą Walnego Zebrania podjętą większością 2/3 głosów w obecności przynajmniej połowy członków.

.....
Miejscowość, data

DEKLARACJA WSPÓŁPRACY

w ramach Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego

Ja niżej podpisana/y, deklaruję wolę przystąpienia do Lokalnego Partnerstwa Wodnego Powiatu Sępoleńskiego. Zobowiązuję się do aktywnej współpracy przy realizacji celów lokalnego partnerstwa na rzecz wody wymienionych w jego regulaminie, a w szczególności zobowiązuję się do:

- 1. udziału w spotkaniach informacyjnych i integracyjnych w ramach funkcjonowania Partnerstwa,*
- 2. udziału i wspierania akcji informacyjnych i edukacyjnych dotyczących racjonalnego gospodarowania wodą,*
- 3. informowania partnerów w ramach LPW o zamierzeniach inwestycyjnych i organizacyjnych dotyczących prowadzonych inwestycji i remontów urządzeń wodnych i melioracyjnych,*
- 4. wymiany informacji w zakresie promowania dobrych praktyk dotyczących zarządzania urządzeniami wodnymi i melioracyjnymi,*
- 5. udziału w opracowaniu programu działań na rzecz poprawy stanu urządzeń i racjonalnego gospodarowania wodą oraz udostępniania niezbędnych informacji w tym zakresie,*
- 6. uzgadniania i koordynowania działań wynikających z przyjętego przez LPW programu działań na rzecz racjonalnego gospodarowania wodą.*

Wraz z przyjęciem do partnerstwa deklaruję stosowanie się do jego regulaminu działania.

Imię i nazwisko .....

Podpis .....

Organizacja (instytucja/podmiot), w której zajmuję się zagadnieniami infrastruktury wodnej:

Nazwa .....

.....

Stanowisko w instytucji, funkcja w organizacji .....

Dane kontaktowe:

Tel.: .....

Mail: .....

Pierwotna redakcja celów i domeny działania, wypracowana podczas warsztatów wstępnych, na podstawie której sporządzono ostateczny Regulamin Partnerstwa.

Cele LPW długoterminowe – strategiczne

1. **Integracja wszystkich podmiotów zainteresowanych gospodarką wodną** w powiecie sępoleńskim i instytucji w jego otoczeniu oddziałujących na stan, utrzymanie i inwestycje wodne na terenie powiatu.
2. **Koordinacja działań zarządców infrastruktury wodnej poprzez długoterminowe planowanie działań** (stworzenie planu strategicznego dla powiatu).
3. **Budowanie pozycji LPW jako miarodajnej i reprezentatywnej instytucji opiniotwórczej** w zakresie inwestycji wodnych na terenie powiatu.
4. **Aktywizacja środowiska lokalnego** poprzez włączenie wszystkich interesariuszy objętych LPW w budowanie świadomości wodnej wśród mieszkańców, przedsiębiorców, rolników i innych użytkowników zasobów wodnych.
5. **Systematyczna poprawa stanu urządzeń wodnych** umożliwiającą racjonalne gospodarowanie wodą dzięki podejmowanym inwestycjom.

Cele LPW krótkoterminowe - operacyjne

1. **Identyfikacja i skuteczne zaproszenie do członkostwa w LPW** lub współpracy z LPW interesariuszy z terenu powiatu i z jego otoczenia dla zapewnienia reprezentatywności LPW. (W tym: spółki wodne, samorząd powiatowy i samorządy gminne, Samorząd Województwa K-P, Polskie Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, OŚ- zaprosić, instytucje odpowiedzialne za funkcjonowanie wodociągów i kanalizacji, rolników i organizacje pozarządowe zrzeszające mieszkańców).
2. **Uzyskanie wiedzy nt. stanu gospodarowania wodami** poprzez sporządzenie diagnozy stanu gospodarki wodami na terenie powiatu oraz jej okresowa aktualizacja w zakresie informacji dotyczącej stanu i użytkowania wód oraz infrastruktury wodnej.
3. **Stworzenie realnej możliwości poprawy stanu infrastruktury wodnej** poprzez identyfikację istniejących i potencjalnych źródeł finansowych niezbędnych do podejmowania działań inwestycyjnych oraz remontowych.
4. **Uzyskanie wpływu przez LPW jako struktury partnerskiej na aktualne działania** w zakresie poprawy stanu infrastruktury wodnej poprzez oszacowanie bieżących i pilnych potrzeb inwestycyjnych oraz sporządzenie krótkoterminowego planu działania zawierającego listę priorytetowych inwestycji na terenie powiatu (w tym małej retencji).

VIII. LPW będzie realizować swoje cele poprzez:

1. **Funkcjonowanie Rady LPW Powiatu Sępoleńskiego jako ciała reprezentatywnego dla powiatu w zakresie gospodarki wodą** poprzez zorganizowanie i zapewnienie trwałego funkcjonowania struktury organizacyjnej LPW w postaci ciała nieformalnego z sekretariatem prowadzonym przez jednego z partnerów (lub podmiotu z osobowością prawną - np. stowarzyszenie).
2. **System wymiany informacji na obszarze LPW dotyczący gospodarowania wodą** – poprzez wzajemne informowanie partnerów o zamiarach inwestycyjnych i innych podejmowanych działaniach, wymiana doświadczeń, upowszechnianie dobrych praktyk wodnych, spotkania integracyjne.
3. **Opiniowanie i uzgadnianie przez LPW działań podejmowanych na terenie partnerstwa** - włączenie LPW do systemu opiniowania zagadnień dotyczących gospodarowania wodą prowadzonych przez podmioty działające w obszarze objętym LPW (tj. WD, SW, gminy, starostwa, rolnicy, LP, KPK, LGD, LGR, PZW).
4. **Uczestniczenie w procesach inwestycyjnych i remontowych w zakresie urządzeń wodnych** - poprzez identyfikację źródeł finansowania, poszukiwanie partnerów do realizacji inwestycji i montaż finansowy dla zadań inwestycyjnych z udziałem partnerów.
5. **Sporządzenie wyjściowej diagnozy stanu gospodarki wodnej na terenie powiatu sępoleńskiego** - inwentaryzacja stanu urządzeń wodnych, funkcjonowanie podmiotów zajmujących się tą tematyką, stan i prognozy w zakresie lokalnych zasobów wody, identyfikacja potrzeb inwestycyjnych.
6. **Sporządzenie długoterminowego planu działań (strategii) dla racjonalnego gospodarowania wodą dla obszaru LPW powiatu sępoleńskiego.**
7. **Uzgodnienie listy zadań priorytetowych do realizacji w perspektywie 1 – 2 lat** - sporządzenie programu działań dla szybkiego uzyskania efektów przeciwdziałających niekorzystnym zjawiskom meteorologicznym, hydrologicznym i hydrogeologicznym.
8. **Poprawa stanu wiedzy nt. racjonalnego użytkowania i stanu zasobów wodnych** poprzez monitorowanie stanu urządzeń wodnych i innego rodzaju działań podejmowanych na rzecz racjonalnego gospodarowania wodą, zlecenie i pozyskiwanie ekspertyz i realizację programów edukacyjnych.

Załącznik nr 2. Kwestionariusz ankiety – Gminne Spółki Wodne

Inicjatywa utworzenia Lokalnego Partnerstwa Wodnego

ANKIETA INFORMACYJNA DOTYCZĄCA SPÓŁKI WODNEJ

Do udostępnienia dla zainteresowanych po wcześniejszym indywidualnym zgłoszeniu takiej potrzeby.
Może być za pośrednictwem poczty elektronicznej e-mail: sekretariat@kpodr.pl

Załącznik nr 3. Inwestycje proponowane przez Gminne Spółki Wodne i samorządy z terenu powiatu sępoleńskiego (wyciąg z ankiet)

	Powiat Sępoleński			Fiszki		
JST	Propozycje na terenie gminy	Propozycje na terenie powiatu	Urządzenia w zarządzie JST	Zadanie inwestycyjne	Wartość szacunkowa	Proponowany inwestor /wnioskodawca
Gmina Sępólno Krajeńskie	Inwestycje – budowa nowych urządzeń 1. Zbiorniki retencyjne 1,0 mln zł 2. Budowa kanalizacji deszczowej, separat. 0,8 mln zł 3. Odbudowa rowów melior. 0,6 mln zł	1) Remont, odbudowa, budowa urządzeń piętrzących na ciekach (utrzymywane przez Skarb Państwa i przez GSW) 2) Budowa zbiorników retencyjnych wód opadowych.	- wyloty oraz separatory, - rowy melioracyjne, - rurociągi kanalizacji deszczowej, - pomosty, - molo.	Zbiornik retencyjny - budowa zastawki, - budowa separatora, - remont, odbudowa rowu wraz z umocnieniem - odmulenie, pogłębienie zbiornika retencyjnego wraz z umocnieniem - budowa infrastruktury, - ścieżki ekologicznej dla dzieci.	1,2 mln zł	Gmina z udziałem środków zewnętrznych (NFOŚiGW, PROW, RPO)
Gmina Więcbork	Jak w fiszce projektowej	Zastawki na rowach melioracyjnych	Kanalizacja deszczowa	Budowa ziemnego zbiornika retencyjnego o powierzchni – 2000m ³ we wsi Sypniewo oraz 5000m ³ w mieście Więcbork	0,8 mln zł	Gmina Więcbork
Gmina Sośno	Prace remontowe – utrzymanie i konserwacja istniejących urządzeń		W Gminie znajduje się 25 przepustów drogowych, których konserwacja bądź naprawa jest regularnie zlecana przede wszystkim Gminnej spółce Wodne w Sośnie. Ponadto Gmina Sośno dysponuje infrastrukturą	1. Bieżące utrzymanie i konserwacja istniejącej infrastruktury w tym: Gruntowny remont przepustu drogowego na rzece Krówka w Toninie, Gruntowny remont 2. Przepustu drogowego w Dębinach, Inwentaryzacja i remont sieci – kanalizacji burzowej w Rogalinie.	0,9 mln zł 3,0 mln zł	

			burzowo kanalizacyjną w Sośnie, Sitnie oraz Wąwelnie – która regularnie poddawana jest konserwacji, również zazwyczaj na zlecenie udzielone Gminnej Spółce Wodnej w Sośnie.	Prace remontowe – utrzymanie i konserwacja istniejących urządzeń		
Gmina Kamień Krajeński	Brak ankiety					
Starostwo Sępólno	Nie dotyczy	Kompleksowa przebudowa urządzeń wodnych znajdujących się w pasach drogowych dróg powiatowych, które służą również regulacji stanu wód na sąsiadujących z drogami gruntami rolnymi (przepusty oraz rowy).	Przepusty drogowe pod drogami powiatowymi - 216 szt. Rowy drogowe - 500 km	A. Przebudowa przepustów drogowych pod drogami powiatowymi w ilości 150 szt. z ogólnej liczby 216 szt. Średni koszt przebudowy 15 tys /1 szt. B. Przebudowa – reprofilacja rowów drogowych w ilości 400 km z ogólnej ilości 500 km. Koszt reprofilacji 1 km szacuje się na 12 tys.	2,25 mln zł 4,8 mln zł (+ ok. 4 mln zł wywóz urobku)	Zarząd Drogowy w Sępólnie Krajeński (Powiat Sępoleński)
	Powiat Sępoleński	Ankiety		Fiszki		
GMINNA SPÓŁKA WODNA	Propozycje na terenie gminy	Propozycje na terenie powiatu	Urządzenia w zarządzie GSW	Zadanie inwestycyjne	Wartość szacunkowa	Proponowany inwestor /wnioskodawca
Sępólno Krajeńskie	1) Budowa zastawek piętrzących na rowach i ciekach głównych 2) Budowa zbiorników retencyjnych		a) Obszar zmeliorowany – 3 707 ha b) Rowy melioracyjne – 284km	1) Budowa zastawek piętrzących na rowach głównych 2) Budowa zbiorników retencyjnych 3) Budowa nowych sieci melioracyjnych	0,65 mln zł 0,39 mln zł 0,55 mln zł	brak

	3) Odbudowa urządzeń melioracyjnych		c) Zastawki/przepusty - 120 szt.			
Więcbork	1) Progi stabilizacyjne na jeziorach na ciekach PGW Wody Polskie (Struga Lubcza, Struga Zgniłka, Rzeka Rokitka, Rzeka Orla) 2) Budowa zastawek na rowach melioracyjnych 3) Budowa zbiorników retencyjnych na gruntach zainteresowanych członków spółki wodnej i innych podmiotów.		a) Obszar zmeliorowany 3.009,78 ha b) Rowy melioracyjne - 274,8 km c) Zastawki 0 szt. d) Przepusty - 415 szt. e) Studnie drenarskie 838 szt. f) Wyloty drenarskie 761 szt. g) Rurociągi 15,6 km	brak		
Kamień Krajeński	1) Budowa zastawek na rowach melioracyjnych i zbiorników 2) Renowacja rowów z odbudową faszynowania 3) Renowacja rurociągów 4) Odbudowa drenowania na gruntach rolników		a) Obszar zmeliorowany - 1.329. ha b) Rowy melioracyjne 94,0 km c) Rurociągi- 24,0 km d) studnie drenarskie-590 szt. e) Zastawki – 3 szt. f) przepusty - 460 szt. g) Wyloty rurociągów- 166 szt.	1) Budowa zastawek na rowach melioracyjnych i zbiorników 2) Renowacja rowów z odbudową faszynowania 3) Renowacja rurociągów 4) Odbudowa drenowania na gruntach rolników	0,35 mln zł 0,40 mln zł 0,38 mln zł 0,16 mln zł	
Sośno	1) Przywrócenie systemu nawadniania i odwadniania kompleksu ok. 400 ha łąk tzw. Mazurskich na terenie gminy Sośno,		a) Obszar zmeliorowany - 5612 ha b) Rowy melioracyjne – 218 km c) Zastawki/przepusty - 0 szt. d) Studnie 1425 szt.	Konserwacja urządzeń melioracyjnych (rowy, dreny ,studnie, przepusty, wyloty itp.)	1,92 mln zł	

	poprzez odnowienie zdekapitalizowanych rowów, budowę zastawek z wykorzystaniem istniejącej wyremontowanej pompowni, która obecnie pełni tylko funkcję odwadniającą. 2) Budowa zastawek na rowach melioracyjnych. 3) Budowa zbiorników retencyjnych na gruntach członków spółki wodnej.					

PODSUMOWANIE ANKIET – Propozycje działań w zakresie infrastruktury wodnej na terenie powiatu sępoleńskiego

1. Ogólne kierunki prac w zakresie infrastruktury wodnej zgłaszane przez spółki wodne z terenu powiatu sępoleńskiego dotyczą głównie utrzymania istniejących urządzeń:

- Wszystkie spółki zgłaszają propozycje działań dotyczących infrastruktury wodnej na terenie działalności danej spółki wodnej. Wymieniane są takie działania jak: konserwacja urządzeń melioracyjnych (rowy, dreny , studnie, przepusty, wyloty itp.), renowacja rowów z odbudową faszynowania, renowacja rurociągów, odbudowa drenowania na gruntach rolników.
- Propozycje działań inwestycyjnych zawierają się w następujących postulatach: budowa zastawek na rowach melioracyjnych, budowa zastawek piętrzących na rowach i ciekach głównych, budowa zbiorników retencyjnych na gruntach członków spółki wodnej. Przykładem zadań bardziej sprecyzowanych jest propozycja GSW Więcbork: progi stabilizacyjne na jeziorach na ciekach PGW Wody Polskie (Struga Lubcza, Struga Zgniłka, Rzeka Rokitka, Rzeka Orla), budowa zastawek na rowach melioracyjnych, budowa zbiorników retencyjnych na gruntach zainteresowanych członków spółki wodnej i innych podmiotów.

- Uwagi dodatkowe formułowane przez GSW, w kwestii zakresu zadań do podjęcia, dotyczą możliwości finansowych – zakres proponowanych prac jest bardzo szeroki, ograniczeniem jest stały problem niewystarczających środków finansowych w dyspozycji spółek wodnych.
- 2. Propozycje działań z zakresu infrastruktury wodnej zgłaszane przez samorządy gminne i powiatowe są bardziej sprecyzowane, ale dotyczą w większości zadań powiązanych z funkcjami samorządu niż z gospodarką wodą:**
- e) Propozycje Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie:
- Zbiorniki retencyjne - 1,0 mln zł.
  - Budowa kanalizacji deszczowej, z separatorem - 0,8 mln zł.
  - Odbudowa rowów melioracyjnych - 0,6 mln zł.
- f) Propozycje Miasta i Gminy Więcbork:
- Budowa ziemnego zbiornika retencyjnego o powierzchni 2000 m³ we wsi Sypniewo oraz 5000 m³ w mieście Więcbork.
- g) Propozycje Gminy Sośno :
- Bieżące utrzymanie i konserwacja istniejącej infrastruktury w tym: gruntowny remont przepustu drogowego na rzece Krówka w Toninie i w Dębinach,
  - Inwentaryzacja i remont sieci – kanalizacji burzowej w Rogalinie.
  - Prace remontowe – utrzymanie i konserwacja istniejących urządzeń.
- h) Propozycje starostwa Powiatowego Sępólno Krajeńskie:
- Przebudowa przepustów drogowych pod drogami powiatowymi w ilości 150 szt. z ogólnej liczby 216 szt.
  - Przebudowa – reprofilacja rowów drogowych w ilości 400 km z ogólnej ilości 500 km.
- 3. Ogólna kwota środków finansowych oszacowanych przez wnioskujące podmioty to ok. 21,75 mln zł. Kwota ta nie jest ostateczna, gdyż niektóre ze zgłaszanych zadań nie zostały oszacowane co do kosztów.**

Załącznik nr 4. Problemy i propozycje rozwiązań zgłoszone przez Gminne Spółki Wodne i samorządy z terenu powiatu sępoleńskiego (wyciąg z ankiet)

JST Powiat Sępólno	Problemy	Propozycje
Gmina Sępólno Krajeńskie	Stan techniczny urządzeń wodnych jest dobry, odbudowy wymagają rowy melioracyjne. Główne problemy w zakresie utrzymania urządzeń wodnych w zarządzie samorządu: 1) Brak wystarczających środków finansowych. 2) Brak dofinansowania zewnętrznego (RPO inne) dla samorządów na działania związane z retencją. 3) Różni właściciele urządzeń wodnych.	1) Współdziałanie między Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie a Gminnymi Spółkami Wodnymi (ewidencja urządzeń melioracyjnych). 2) Ujęcie Gminnych Spółek Wodnych w systemie zarządzania kryzysowego – gotowość, posiadanie sprzętu np. worki (finansowanie ze Skarbu Państwa). <u>Uwagi i propozycje dotyczące funkcjonowania Lokalnego Partnerstwa Wodnego:</u> 1) Koordynowanie zadań z zakresu inwestycji i utrzymania urządzeń wodnych pomiędzy Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie, Gminnymi Spółkami Wodnymi, Zakładami Gospodarki Komunalnej, rolnikami. 2) Prowadzenie doradztwa technicznego i prawnego 3) Utworzenie „Rady decyzyjnej” – ustalenie listy zadań priorytetowych.
Gmina Więcbork	Główne problemy w zakresie utrzymania urządzeń wodnych w zarządzie samorządu: 1) Skomplikowana procedura w naliczaniu opłat (np. konserwacja, odmulenie rowu) rolnikom korzystającym z np. rowu melioracyjnego będącego własnością gminy, a korzyści czerpią rolnicy, 2) Brak szybkiej interwencji na ciekach PGW Wody Polskie w celu ich udrożnienia lub zapewnienia spływu wód w okresie deszczów nawalnych czy powstania zatoru itp. 3) Brak możliwości tz. powierzenia i całorocznego utrzymania przez spółki wodne - rzek, strug i kanałów, zastawek, jazów itp należących do PGW Wody Polskie w celu ich wspólnego funkcjonowania z urządzeniami spółek wodnej.	

	4) Brak świadomości rolników w potrzebę istnienia spółek wodnych i kompleksowej i terminowej konserwacji urządzeń wodnych. 5) Brak współpracy z Lasami Państwowymi w zakresie konserwacji i utrzymania urządzeń melioracyjnych na ich terenie. 6) Brak aktualnej ewidencji urządzeń melioracyjnych.	
Gmina Sośno	1) Brak wystarczających środków finansowych 2) Słaba komunikacja ze Spółkami wodnymi czy Wodami Polskimi w zakresie rozwiązywania problemów. 3) Trudna komunikacja z samorządami w sprawach spornych dotyczących utrzymywania urządzeń wodnych przy granicy Gmin.	Pozyskanie środków zewnętrznych i dofinansowanie spółek wodnych w zakresie sprzętu i personelu. Uwagi i propozycje dotyczące funkcjonowania Lokalnego Partnerstwa Wodnego: Wyrażamy nadzieję, że Lokalne Partnerstwo Wodne będzie blisko współpracować z samorządami w zakresie badania potrzeb i rozwiązywania problemów związanych z gospodarowaniem wód w postaci realnych działań w oparciu o sprawną komunikację
Gmina Kamień Krajeński	Brak ankiety	
Starostwo Sępólno	Brak środków finansowych Konieczność łączenia przebudowy urządzeń wodnych przy drogach z całościowymi przedsięwzięciami drogowymi	1) Każdy właściciel gruntu powinien ponosić koszty funkcjonowania urządzeń wodnych. 2) Spółka wodna powinna mieć możliwości ściągania należności przez Urząd Skarbowy

GMINNA SPÓŁKA WODNA	Problemy	Propozycje
Sępólno Krajeńskie	Uwagi dot. stanu infrastruktury wodnej: Większość urządzeń melioracyjnych na tych obiektach jest zdekapitalizowana, występuje duża awaryjność urządzeń drenarskich co pochłania znaczne środki finansowe. Ponadto należy nadmienić, że większość obiektów wykonano w latach 60 i 70, wyjątek stanowi obiekt Sikorz-Piaseczno, który zakończono 1993 r. Główne problemy w funkcjonowaniu spółek wodnych: 1) Zbyt małe finansowanie spółki ze strony powiatu oraz urzędu marszałkowskiego	1) Samorząd gminy powinien mieć wpływ na zaległości w opłacaniu składek członkowskich przez rolników. 2) Samorząd powiatu oraz gminy powinien co roku wносить stałą opłatę za korzystanie z urządzeń melioracyjnych. (z dróg gminnych i powiatowych woda spływa w pierwszej kolejności do naszych urządzeń, które są w naszym utrzymaniu)

	2) Problemy prawne odnośnie ściągalności składek członkowskich 3) Spółka powinna zostać wpisana do systemu Wód Polskich	
Więcbork	1) Urządzenia melioracji wodnych należących do GSW Więcbork spełniają główną rolę jako urządzenia odwadniające. Brak obecnie urządzeń nawadniających pomimo potrzeb nawodnienia niektórych kompleksów użytków zielonych itp. obiekt Wielowicz – Sośno I, III, obiekt Dźwierszno, obiekt Łobzonka. 2) Stan urządzeń melioracyjnych w większości jest zły. Główną przyczyną tego stanu jest dekapitalizacja istniejących urządzeń melioracji wodnych, które wykonane były w latach 1918, 1957, 1963, 1967, 1970, 1975, 1976, 1983. W większości inwestycji były to odbudowy wcześniej istniejących urządzeń melioracyjnych. 3) Urządzenia obecnie ulegają częstym i kosztownym awariom co pochłania znaczne środki finansowe z budżetu spółki, których i tak nie starcza na planowaną bieżącą konserwację. Główne problemy w funkcjonowaniu spółek wodnych: 1) Brak prostej i skutecznej prawnej metody ściągalności składek członkowskim. 2) Brak określenia na początku roku wysokości i terminów dotacji i refundacji (Wojewoda, Marszałek, itp.) 3) Brak pomocy finansowej samorządów (Starosta, Burmistrz) 4) Brak stabilności finansowej. 5) Brak szybkiej interwencji na ciekach PGW Wody Polskie w celu ich udrożnienia lub zapewnienia spływu wód w okresie deszczów nawaalnych czy powstania zatoru itp. (długotrwała procedura zamówień publicznych) 6) Brak możliwości tz. powierzenia i całorocznego utrzymania przez spółki wodne - rzek, strug i kanałów, zastawek, jazów itp należących do PGW Wody Polskie w celu ich wspólnego funkcjonowanie z urządzeniami spółki. 7) Brak świadomości rolników w potrzebę istnienia spółek wodnych i kompleksowej i terminowej konserwacji urządzeń wodnych. 8) Jednoznaczne prawne umocowanie spółek wodnych w rejestrze typu KRS, CEIDG – instytucje nie uważają wpisu w katastrze wodnym za równoznaczne z ww rejestrami. 9) Brak skutecznego nadzoru nad podmiotami nie będącymi członkami spółki wodnej, a korzystających z urządzeń spółki – bardzo długa i biurokratyczna procedura prowadzona przez PGW Wody Polskie często zakończona nieskuteczną decyzją. 10) Brak współpracy z Lasami Państwowymi w zakresie konserwacji i utrzymania urządzeń melioracyjnych na ich terenie.	1) Powierzenie spółkom wodnym odpłatne utrzymanie urządzeń wodnych PGW Wody Polskie (rzek, strug, kanałów, zastawek itp. 2) Dofinansowanie działalności spółek wodnych przez lokalne samorządy. 3) Zmiana przepisów prawa ułatwiający konserwację istniejących urządzeń melioracji wodnych na terenach chronionych. 4) Szkolenia przez - ODR, ARiMR

	11) Brak aktualnej ewidencji urządzeń melioracyjnych. 12) Brak bezpłatnego dostępu do rejestru ewidencji i właścicieli gruntów.	
Kamień Krajeński	Główne problemy w funkcjonowaniu spółek wodnych: 1) brak środków finansowych na realizację koniecznych prac konserwacyjnych 2) ściągalność składek	
Sośno	Urządzenia melioracji wodnych należących do GSW Sośno spełniają rolę odwadniającą. Brak obecnie urządzeń nawadniających. Stan urządzeń melioracyjnych jest zły. Ostatnie melioracje na terenie gminy Sośno wykonane były w latach 80-tych, co wskazuje na ich naturalną dekapitalizację. Urządzenia obecnie ulegają częstym i kosztownym awariom co pochłania duże środki finansowe, na które budżet spółki składający się ze składek członkowskich jest niewystarczający. 1. Brak prostej i prawnie skutecznej metody ściągalności składek członkowskich 2. Brak prostej i prawnie skutecznej metody dla podmiotów nie będących członkiem spółki wodnej, a gospodarujący na wspólnych odcinkach odprowadzających wody - ustalenia obowiązków konserwacji lub dokonywania opłat za wypełnienie tych obowiązków przez inny podmiot (np. lokalne GSW) . 3. Brak powszechnej partycypacji w kosztach odprowadzania wód spływających wszystkich posiadaczy gruntów- nie tylko rolnych, nawet nie posiadających na nich bezpośrednich urządzeń wodnych, melioracyjnych- które do tej pory muszą utrzymywać członkowie GSW ze swoich składek. Potrzeba działań legislacyjnych co do powszechności odpowiedzialności finansowej za korzystanie z tych urządzeń („podatek deszczowy” od powierzchni). 4. Nie korzystanie przez PGW Wody Polskie z bezprzetargowego odpłatnego powierzenia zainteresowanym GSW całorocznej konserwacji cieków wodnych w obrębie ich sąsiedztwa z tymi ciekami, dla wspólnego utrzymania w sprawności całego systemu wodnego 5. Brak stabilności finansowej wynikających z pkt 1 i 2 – wskazują, że do czasu ustalenia nowych norm prawnych w zakresie jasnego określenia obowiązków finansowych podmiotu odnoszącego korzyści oraz szybkich możliwości ich prawnego dochodzenia; dotacje, refundacje i subwencje są jednym z podstawowych filarów profesjonalnej konserwacji sieci wodnej gminy. Utrzymanie tych form wsparcia ze strony jednostek Samorządu jest niezbędne dla istnienia spółek wodnych. Z uwagi na wzrost liczby rolników wycofujących się z organizacji w GSW spada kwota przychodów ze składek, a podmioty nie będące członkami nie partycypują w kosztach utrzymania systemu ponieważ nie ma ku temu wyraźnych przepisów.	1) Powierzenie spółkom wodnym odpłatne utrzymanie urządzeń wodnych PGW Wody Polskie (rzek, strug, kanałów, zastawek itp.) 2) Dofinansowanie działalności spółek wodnych przez lokalne samorządy Potrzeby w zakresie wiedzy i informacji dotyczące racjonalnej gospodarki wodą: Wprowadzenie poważnej informacji dotyczącej działań na rzecz racjonalnej gospodarki wodą w rolnictwie. Postrzeganie tego problemu z perspektywy rolnika często sprowadza się do narzekania na nadmiar lub niedobór wody, który w sposób bezpośredni wpływa na uzyskiwane przez niego plony, a więc i dochody. Został utrwalony pogląd, że budowa małych zbiorników retencyjnych w gospodarstwach rolnych będzie dofinansowywana ze środków budżetowych (o które cały czas pytają rolnicy) i to ona będzie stanowiła terenowe zabezpieczenie przed suszą jako zbiorki do potencjalnego prowadzenia nawadniania. Tymczasem w większości gospodarstw na naszym terenie, przy prowadzonym przez nie typie produkcji rolnej, uprawach polowych nie będzie ekonomicznego uzasadnienia na wprowadzenie systemu nawadniania. Takie obiekty terenowe mają większy związek z niewielką regulacją wodną na terenie trudnych gruntów ornych eliminując uporczywe zastoiska wodne przez ukierunkowane zatrzymywanie większej ilości wód z tego obszaru.

6.Brak wieloletnich planów działania w zakresie budowy i odbudowy infrastruktury sieci melioracji wodnych na terenie gminy, powiatu czy województwa z uwzględnieniem konsultacji wśród właścicieli i użytkowników gruntów, w tym zwłaszcza rolników. Ze szczególnym uwzględnieniem terenów przygranicznych dla danych obszarów administracyjnych i wypracowaniu spójnych działań. 7.Brak aktualnej ewidencji istniejącej infrastruktury wodnej i urządzeń melioracyjnych oraz zasad jej bieżącej aktualizacji ,a zwłaszcza jej dostępności dla spółek wodnych 8.Brak możliwości uzyskania informacji od PGW Wody Polskie dotyczącej aktualnych tzw powierzchni odnoszących korzyści z urządzeń melioracyjnych co odnosi się zarówno do zmian czynionych przez właścicieli działek w tym: członków i podmiotów nie będących członkami (dokładanie urządzeń , wpinanie się do aktualnych urządzeń odbiorczych, zmiany przekrojów urządzeń itp.) wpływające na zwiększenie spływu wód przez wspólne odcinki zbierające , doprowadzając do zwiększania kosztów konserwacji, awaryjności i degradacji nadmiernie obciążonych urządzeń. 9.Legislacja ustawowa w Prawie Wodnym, która umożliwia swobodne wystąpienie z członkostwa w GSW nie określa przy tym obowiązku np. zgłoszenia tego faktu (z zestawieniem numerycznym takich działek) do PGW Wody Polskie dla celów stworzenia Planu konserwacji danego obszaru z uwzględnienie zasady wspólnego gospodarowania zasobem wodnym, w tym także dla działek podmiotu Występującego (podobnie jak z zasobem leśnym lasów prywatnych) oraz sprawozdawczości w zakresie gospodarowanie wodami . 10.Legislacja ustawowa w Prawie Wodnym, która umożliwia swobodne wystąpienie z członkostwa w GSW , a jednocześnie mówi o obowiązkowym członkostwie z tytułu następstwa prawnego w przypadku gdy poprzedni właściciel był członkiem GSW- stwarza dziwną sytuację , gdy właściciel (np. rolnik) , który złożył deklarację o wystąpieniu z członkostwa z określonym dniem , nabywając po tym terminie kolejną działkę od aktualnego członka GSW staje się : członkiem GSW z tytułu następstwa w jednej działce i nie członkiem dla działek , co do których wcześniej zadeklarował wystąpienie !? Taka osoba nie czuje się w obowiązku zgłaszania się do GSW tłumacząc, że już raz występowała i nie należy do jej struktur. Obowiązek zgłoszenia do PGW Wody Polskie aktualnie posiadanych działek może pomóc w rozwiązywaniu takich niejasności. 11.Słaba współpraca z Lasami Państwowymi w zakresie konserwacji urządzeń na ich terenie 12.Brak szybkich procedur dotyczących eliminacji szkód na ciekach wodnych wynikających z nadmiernej populacji bobrów i ich finansowania	Analiza pilnych do zaspokojenia potrzeb ludności wskazuje, że zasoby wody słodkiej w Polsce są niewystarczające i wykraczają poza proste możliwości zatrzymania spływu wód w formie zbiorników retencyjnych. Są to obiekty drogie i na ogół zabezpieczające potrzeby konkretnych ośrodków miejskich na wodę pitną. Zgodnie z zasadą ,że dodatkowe działania na rzecz innych osób, które mogą przyczyniać się do spadku dochodów (poldery wylewowe, opóźnione koszenia)wymaga zadośćuczynienia finansowego uważamy, że propagowanie zadań z zakresu uczestniczenia rolników w spowolnieniu spływu wód opadowych z wykorzystaniem własnych gruntów powinno się odbywać nie tylko w formie edukacji, ale przede wszystkim przygotowanych programów pomocowych - finansowych na zadania z zakresu Gospodarki Wodnej na cele ochrony Potencjalnych Zasobów Wodnych w rolnictwie . Potrzeby szkoleniowe – sądzimy, że można byłoby przeprowadzić szkolenie z zakresu działań melioracyjnych dla Ochrony zasobów wodnych (w tym budowy , odbudowy urządzeń np. na zastawkach, potrzeb regulacji stanu wód na ciekach) , aby kompetentnie mówić rolnikom o systemach obszarowego (na terenach rolniczych) zatrzymania wód opadowych przed szybkim spływem do cieków głównych. Uwagi i propozycje dotyczące funkcjonowania Lokalnego Partnerstwa Wodnego: Spotkania LPW powinny posłużyć do wypracowania celów i priorytetów , kierunków działalności oraz opracowania planów działań na poszczególne okresy dla określonych podmiotów, grup społecznych i zawodowych.

	13.Z niepokojem obserwujemy „monopolizowanie” zamówień przez niektóre Zarządy Zlewni polegające na łączeniu dużych ilości zadań w jednym zamówieniu publicznym, które faworyzuje duże podmioty lub zawodowych ryzykantów. Częste prośby o podjęcie „usługi podwykonawczej” na naszym terenie- do takiego wygranego kompleksu zadań oraz przedłużanie się okresów wykonania zadań w stosunku do terminu wymaganego w zamówieniu świadczy o tworzeniu się pewnych nieprawidłowości w zakresie realizacji potrzeb konserwacyjnych na ciekach. Działanie proponowane w pkt 4 mogłoby wyeliminować nieuzasadnioną wielkość jednego zespolonego przetargu .	

Problemy Powiat Sępoleński

Problemy techniczne

1. Urządzenia melioracji wodnych należących do GSW spełniają głównie rolę odwadniającą. Obecnie na terenach objętych działaniami GSW w praktyce brak urządzeń nawadniających, pomimo potrzeb nawodnienia niektórych terenów (głównie kompleksów użytków zielonych).
2. W ocenie wielu spółek wodnych stan urządzeń melioracyjnych jest zły. Wynika to z wieku urządzeń – w niektórych gminach ostatnie melioracje wykonane były w latach 80-tych. W większości inwestycji były to odbudowy wcześniej istniejących urządzeń melioracyjnych. Długi okres użytkowania skutkuje ich naturalną dekapitalizacją. Obecnie urządzenia ulegają częstym i kosztownym awariom. Naprawa pochłania duże środki finansowe z niewielkich budżetów spółek, składających się ze składek członkowskich. W związku z tym nie wystarcza środków na planowane i bieżące konserwacje.

Problemy strukturalne i prawne

1. Jako problem wymagający podjęcia zgłaszany jest brak uregulowań pozwalających na włączenie GSW w system funkcjonowania Wód Polskich. Uregulowanie prawne tego zagadnienia umożliwiłoby „powierzenie” całorocznego utrzymania przez spółki wodne rzek, strug i kanałów, zastawek, jazów itp. należących do PGW Wody Polskie. Zapewniłoby to ich sprawne funkcjonowanie z urządzeniami spółki wodnej.
2. W bieżącym funkcjonowaniu GSW przeszkadza niejednoznaczne prawne umocowanie spółek wodnych, tj. brak rejestracji w rejestrze typu KRS, CEIDG. Instytucje z którymi GSW muszą współpracować nie uważają wpisu w katastrze wodnym za równorzędny z ww. rejestrami.
3. Niedostateczna współpraca z Lasami Państwowymi w zakresie konserwacji i utrzymania urządzeń melioracyjnych na ich terenie.

4. Wielkim utrudnieniem w działalności GSW jest brak aktualnej ewidencji istniejącej infrastruktury wodnej i urządzeń melioracyjnych. Nie są także właściwie uregulowane zasady jej bieżącej aktualizacji, a zwłaszcza jej dostępności dla spółek wodnych.
5. Istotnym problemem dla kompleksowego podejścia do utrzymania urządzeń melioracyjnych jest brak bezpłatnego dostępu GSW do rejestru ewidencji i właścicieli gruntów. Jest to powiązane z realiami zarządzania infrastrukturą melioracyjną, w sytuacji kiedy GSW ma do czynienia z wieloma właścicielami urządzeń wodnych.
6. Brak skutecznego nadzoru nad podmiotami nie będącymi członkami spółki wodnej, a korzystających z urządzeń spółki – bardzo długa i biurokratyczna procedura prowadzona przez PGW Wody Polskie często zakończona nieskuteczną decyzją.
7. niespójne regulacje ustawowe w Prawie Wodnym, która umożliwiają swobodne wystąpienie z członkostwa w GSW, a jednocześnie mówią o obowiązkowym członkostwie z tytułu następstwa prawnego, w przypadku gdy poprzedni właściciel był członkiem GSW. Stwarza dziwną sytuację, w której właściciel działki (np. rolnik) złożył deklarację o wystąpieniu z członkostwa z określonym dniem, ale nabywając po tym terminie kolejną działkę od członka GSW staje się ponownie członkiem GSW z tytułu następstwa na podstawie zakupu nowej działki. Jednocześnie nie jest członkiem GSW z tytułu działek, co do których wcześniej zadeklarował wystąpienie (!?). Taka osoba nie czuje się w obowiązku zgłaszania się do GSW twierdząc, że już raz występowała i nie należy do jej struktur. Rozwiązywaniu takich niejasności może pomóc obowiązek zgłoszenia do PGW Wody Polskie aktualnie posiadanych działek.
8. Niepełna regulacja ustawowa w Prawie Wodnym, która umożliwia swobodne wystąpienie członka z GSW, a nie określa przy tym obowiązku zgłoszenia tego faktu (z podaniem numerów działek) do PGW Wody Polskie. Taka informacja jest niezbędna dla wykonywania obowiązków sprawozdawczych oraz stworzenia planu konserwacji danego obszaru z uwzględnieniem zasady wspólnego gospodarowania zasobem wodnym, tj. także dla działek podmiotu występującego z GSW (dotyczy to także lasów prywatnych).
9. Brak możliwości uzyskania od PGW Wody Polskie aktualnych informacji dotyczących tzw. „powierzchni odnoszących korzyści z urządzeń melioracyjnych”. W szczególności dotyczy to zmian czynionych przez właścicieli działek (zarówno członków GSW jak i podmiotów nie będących członkami), polegających na instalowaniu nowych urządzeń, wpinaniu się do aktualnych urządzeń odbiorczych, zmiany przekrojów urządzeń itp.. Zmiany te wpływają na zwiększenie spływu wód przez wspólne odcinki zbierające, doprowadzając do zwiększania kosztów konserwacji, awaryjności i degradacji nadmiernie obciążonych urządzeń.

Problemy finansowe

1. Kluczowym problemem, dla zapewnienia stabilności finansowej spółek wodnych, jest ściągalność składek członkowskich od członków GSW. W tej materii brak jest prostej i skutecznej procedury prawnej zapewniającej poprawę ściągalności składek.

2. Niesprawny system finansowania zadań z zakresu utrzymania urządzeń melioracyjnych powoduje, że spółki wodne od lat borykają się brakiem środków finansowych na realizację koniecznych prac konserwacyjnych. W opinii GSW pomoc finansowa ze strony samorządów i instytucji państwowych jest niewystarczająca (samorząd gminny, powiatowy, samorząd województwa oraz wojewoda i ARiMR).
3. Brak stabilności finansowej GSW i stały brak wystarczających środków finansowych na bieżące zadania powoduje, że spółki wodne w praktyce nie są w stanie planować i realizować nowych zadań w zakresie małej retencji.
4. Brak kompleksowych (nowych) uregulowań prawnych, które pozwoliłyby na jasne określenie obowiązków finansowych podmiotów odnoszących bezpośrednie korzyści z utrzymywania infrastruktury wodnej. Konieczne jest wprowadzenie szybkich mechanizmów ich prawnego dochodzenia. W tej sytuacji różne formy wsparcia, takie jak: dotacje, refundacje i subwencje ze strony jednostek samorządu jest niezbędne dla istnienia spółek wodnych i jest podstawą profesjonalnej konserwacji sieci wodnej gminy.
5. Przychody spółek z tytułu składek członkowskich spadają, ponieważ rośnie liczba rolników wycofujących się z członkostwa w GSW - podmioty nie będące członkami GSW nie partycypują w kosztach utrzymania systemu ponieważ nie ma ku temu wyraźnych przepisów.
6. Brak powszechnej partycypacji w kosztach odprowadzania wód spływnych wszystkich posiadaczy gruntów. Istnieje potrzeba działań legislacyjnych wprowadzających powszechność odpowiedzialności finansowej za korzystanie z różnego rodzaju urządzeń wodnych, w tym także melioracyjnych (np. „podatek deszczowy od powierzchni”). Dotyczy to nie tylko nieruchomości rolnych, ale także wielu innych, w tym takich, które nie posiadają własnych urządzeń wodnych lub nie leżą w bezpośrednim sąsiedztwie urządzeń melioracyjnych (obecnie urządzenia systemowe muszą utrzymywać członkowie GSW ze swoich składek).
7. Brak prostej i prawnie skutecznej metody obciążenia kosztami utrzymania systemu melioracyjnego podmiotów nie będących członkiem spółki wodnej, a gospodarujących na wspólnych odcinkach rowów odprowadzających wody. Obecnie nie ma praktycznych możliwości ustalenia dla nich obowiązku konserwacji, lub obowiązku dokonywania opłat na rzecz podmiotu, który te obowiązki za nich wypełnia (np. lokalne GSW).
8. W kwestii pozyskiwania środków na utrzymanie systemu, poważnym utrudnieniem jest skomplikowana procedura naliczania opłat (np. za konserwację lub odmulenie rowu) rolnikom korzystającym z urządzeń będących własnością gminy.

Niekorzystne zjawiska

1. Brak świadomości rolników w kwestii potrzeby istnienia spółek wodnych dla zapewniania kompleksowej i terminowej konserwacji urządzeń wodnych.

2. Brak. szybkiej interwencji na ciekach PGW Wody Polskie w celu ich udrożnienia lub zapewnienia spływu wód w okresie deszczów nawaalnych czy powstania zatoru itp. (długotrwała procedura zamówień publicznych).
3. Brak szybkich procedur dotyczących eliminacji szkód na ciekach wodnych wynikających z nadmiernej populacji bobrów i problemy z zapewnianiem ich finansowania.
4. Brak wieloletnich planów działania w zakresie budowy i odbudowy infrastruktury sieci melioracji wodnych na terenie gminy, powiatu czy województwa, przygotowanych z uwzględnieniem konsultacji przeprowadzonych wśród właścicieli i użytkowników gruntów, w tym zwłaszcza rolników. W szczególności dotyczy terenów leżących przy granicy obszarów administracyjnych. Konsultacje powinny służyć wypracowaniu spójnych działań.
5. Problemy w komunikacji i nawiązywaniu rzeczowej współpracy pomiędzy GSW a samorządami i PGW Wody Polskie w sprawach kwestiach spornych dotyczących utrzymywania urządzeń wodnych przy granicy Gmin.
6. Nieefektywne uregulowania prawne powodują, że rośnie liczba rolników wycofujących się z członkostwa w GSW, tym samym spadają przychody ze składek członkowskich, a podmioty nie będące członkami GSW nie partycypują w kosztach utrzymania systemu ponieważ nie ma jasnych i skutecznych regulacji prawnych.

Niekorzystne praktyki

1. W ocenie spółek wodnych niekorzystne jest „monopolizowanie” zamówień przez niektóre Zarządy Zlewni, polegające na łączeniu dużych ilości zadań w jednym zamówieniu publicznym, które faworyzuje duże podmioty (lub firmy o zbyt małym potencjale własnym, które dla spełnienia wymogów zamówienia proponują spółkom wodnym podwykonawstwo). Negatywnym skutkiem takiej praktyki jest także wydłużanie terminów realizacji zadań w ramach zespolego zamówienia.
2. Negatywnie oceniane jest nie korzystanie przez PGW Wody Polskie z formuły bezprzetargowego odpłatnego powierzenia zainteresowanym GSW całorocznej konserwacji cieków wodnych w sąsiedztwie terenów objętych działaniami GSW. Taki system sprzyjałby wspólnemu utrzymaniu w sprawności całego systemu wodnego.
3. Ograniczeniem dla planowania i podejmowania działań w zakresie odbudowy i utrzymania urządzeń melioracyjnych jest brak określenia na początku roku terminów procedur przyznawania środków na takie działania i ich wysokości (dotacje i refundacje, o które można się ubiegać w Urzędzie Wojewódzkim i Urzędzie Marszałkowskim).
4. Z punktu widzenia użytkowników urządzeń melioracyjnych negatywnie jest oceniany brak szybkiej interwencji na ciekach PGW Wody Polskie w celu ich udrożnienia lub zapewnienia spływu wód np. w okresie deszczów nawaalnych czy powstania zatoru.

Propozycje rozwiązania problemów - postulaty

1. Poprawa współpracy i koordynacja działań różnych instytucji i w zakresie utrzymania urządzeń wodnych:
  - Bieżące współdziałanie między Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie a Gminnymi Spółkami Wodnymi (m.in. w zakresie uzupełnienia i zaktualizowania ewidencji urządzeń melioracyjnych).
  - Ujęcie Gminnych Spółek Wodnych w systemie zarządzania kryzysowego i finansowanie ze Skarbu Państwa takich elementów jak wyposażenie w sprzęt i utrzymanie go w gotowości.
  - Powierzenie spółkom wodnym odpłatne utrzymanie urządzeń wodnych PGW Wody Polskie (rzek, strug, kanałów, zastawek itp.).
2. Wsparcie działań GSW poprzez pozyskanie środków zewnętrznych i dofinansowanie spółek wodnych w zakresie sprzętu i personelu, dofinansowanie działalności spółek wodnych przez lokalne samorządy.
3. Poprawa ściągłości należnych opłat za korzystanie z urządzeń wodnych (w tym składek członkowskich):
  - Każdy właściciel gruntu powinien ponosić koszty funkcjonowania urządzeń wodnych.
  - Spółka wodna powinna mieć możliwości ściągania należności przez Urząd Skarbowy.
  - Samorząd gminy powinien mieć wpływ na zaległości w opłacaniu składek członkowskich przez rolników.
  - Samorząd powiatu oraz gminy powinien co roku wносить stałą opłatę za korzystanie z urządzeń melioracyjnych (z dróg gminnych i powiatowych woda spływa w pierwszej kolejności do naszych urządzeń, które są w utrzymaniu GSW).
- 3) Zmiana przepisów prawa ułatwiająca konserwację istniejących urządzeń melioracji wodnych na terenach chronionych.

Oczekiwania, uwagi i propozycje dotyczące funkcjonowania Lokalnego Partnerstwa Wodnego:

1. Koordynowanie zadań z zakresu inwestycji i utrzymania urządzeń wodnych pomiędzy Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie, Gminnymi Spółkami Wodnymi, Zakładami Gospodarki Komunalnej, rolnikami.
2. Prowadzenie doradztwa technicznego i prawnego dla spółek wodnych.
3. Utworzenie w ramach LPW „rady decyzyjnej” , która pozwoli na wspólne ustalanie listy zadań priorytetowych na terenie powiatu
4. Lokalne Partnerstwo Wodne powinno blisko współpracować z samorządami w zakresie badania potrzeb i rozwiązywania problemów związanych z gospodarowaniem wód w postaci realnych działań w oparciu o sprawną komunikację.
5. Spotkania LPW powinny posłużyć do wypracowania celów i priorytetów , kierunków działalności oraz opracowania planów działań na poszczególne okresy dla określonych podmiotów, grup społecznych i zawodowych.
6. Spotkania LPW powinny posłużyć do wypracowania celów i priorytetów , kierunków działalności oraz opracowania planów działań na poszczególne okresy dla określonych podmiotów, grup społecznych i zawodowych.
7. Koordynowanie i organizacja szkoleń tematycznych prowadzonych przez ODR i ARiMR oraz PGW WP.

*Uwaga: Załącznik nr 5. Charakterystyka regionu - oprac. dr Tadeusz Sobczyński,
znajduje się w osobnym pliku*